

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Postavenie Chile v medzinárodnom cestovnom ruchu

Vypracovala: Bc. Jana Beňadiková

Vedúci práce: Ing. Jana Valentová, Ph.D.

2016

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a vyznačila všetky citácie z prameňov.

V Prahe, dňa

.....

podpis študenta

Pod'akovanie:

V prvom rade ďakujem vedúcej diplomovej práce, Ing. Jane Valentovej Ph.D., za jej cenné rady a pripomienky k diplomovej práci. Vďaka patrí aj mojim rodičom a priateľovi za podporu počas celého štúdia.

Obsah

Úvod	1
1. Medzinárodný cestovný ruch	3
1.1 Vymedzenie základných pojmov.....	3
1.2 Turizmus vo svetovej ekonomike.....	4
1.3 Faktory rozvoja cestovného ruchu.....	8
1.4 Predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu.....	10
2. Konkurencieschopnosť na trhu cestovného ruchu	14
2.1 Štatistický monitoring konkurencieschopnosti.....	14
2.1.1 Svetové ekonomické fórum (WEF).....	15
2.1.2 Svetová organizácia cestovného ruchu UNWTO.....	19
2.1.3 Svetová rada pre cestovanie a cestovný ruch (WTTC).....	21
3. Základná charakteristika regiónov cestovného ruchu	22
3.1 Rozloženie a vývoj medzinárodného cestovného ruchu.....	22
3.1.1 Región Amerika	25
3.1.2 Subregión Južná Amerika	26
3.2 Politicko-ekonomická charakteristika Chile.....	30
3.2.1 Politická situácia Chile.....	32
3.3 Ekonomická situácia Chile	32
3.3.1 HDP.....	33
3.3.2 Nezamestnanosť	35
3.3.3 Inflácia.....	36
3.3.4 Platobná bilancia	37
4. Predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu Chile.....	40
4.1 Selektívne predpoklady	40
4.2 Lokalizačné predpoklady.....	41
4.3 Realizačné predpoklady.....	45

5.	Konkurencieschopnosť Chile	47
5.1	Analýza GCI Indexu	47
5.2	Analýza TTCI indexu	48
5.3	Zhodnotenie TTCI Indexu	53
6.	Analýza cestovného ruchu Chile	56
6.1	Príjazdový cestovný ruch	56
6.2	Výjazdový cestovný ruch	62
6.3	Domáci cestovný ruch	65
6.4	Postavenie cestovného ruchu Chile	71
7.	Vplyv cestovného ruchu na ekonomiku Chile	75
7.1	Vplyv cestovného ruchu na HDP	75
7.2	Vplyv cestovného ruchu na zamestnanosť	77
7.3	Výdaje a investície do cestovného ruchu	78
7.4	Zhodnotenie postavenia cestovného ruchu v ekonomike	80
8.	Predikcia budúceho vývoja	82
	Záver	86
	Použitá literatúra	89
	Zoznam tabuliek	93
	Zoznam grafov	94
	Zoznam obrázkov	95
	Prílohy	96

Zoznam skratiek

AIM	Asociácia pre výskum trhu (Asociación de Investigadores de Mercado)
CA	Cestovná agentúra
CIA	Ústredná spravodajská služba (Central Intelligence Agency)
CK	Cestovná kancelária
CLP	Chilské peso
EAT	Turistické ubytovacie zariadenia (Establecimientos de Alojamiento Turístico)
EPI	Index enviromentálnej výkonnosti (Environmental performance index)
EU	Európska Únia
GCI	Globálny index konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Index)
HDP	Hrubý domáci produkt
ICT	Informačné a komunikačné technológie
IMF	Medzinárodný menový fond (International Monetary Fond)
INE	Národný štatistický inštitút (Instituto Nacional de Estadísticas)
OECD	Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
SERNATUR	Národný úrad cestovného ruchu (Servicio Nacional de Turismo)
TSA	Satelitný účet cestovného ruchu (Tourism Satellite Account)
TTCI	Index konkurencieschopnosti destinácií turizmu (Travel and Tourism Competitiveness Index)
UNESCO	Organizácia OSN pre výchovu, vedu a kultúru (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
UNWTO	Svetová organizácia cestovného ruchu (United Nations World Tourism Organisation)
USA	Spojené štáty Americké (United States of America)
WEF	Svetové ekonomické fórum (World Economic Forum)
WTTC	Svetová rada cestovania a turizmu (World Travel and Tourism Council)

Úvod

Z ekonomickej perspektívy je cestovný ruch veľmi významné odvetvie. Tento dynamický fenomén sa rýchlo rozvíja a rastie na celom svete. Vďaka zvyšujúcej sa kvalite služieb cestovného ruchu, môžu jeho účastníci navštevovať nové, menej známe destinácie. Jednou z takých krajín je práve Chile. Štát si buduje svoju značku v rámci medzinárodného cestovného ruchu. V roku 2015 navštívilo krajinu 4,4 milióna zahraničných turistov a za posledné roky toto číslo neustále narastá.¹ Preto je veľmi zaujímavé sledovať tak vývoj cestovného ruchu ako aj postavenie krajiny v rámci medzinárodného turizmu.

Hlavným cieľom diplomovej práce je zhodnotenie postavenia Chile v rámci medzinárodného trhu cestovného ruchu na základe konkurencieschopnosti krajiny, pričom dôraz je kladený na subregión Južná Amerika. Medzi čiastočné ciele práce patrí analýza predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu krajiny, zhodnotenie postavenia v oblasti príjazdového, výjazdového a domáceho turizmu, vplyv cestovného ruchu na ekonomiku krajiny a nakoniec predikcia budúceho vývoja turizmu v Chile. Vzhľadom na stanovené ciele je práca rozdelená na osem kapitol.

Teoretická časť diplomovej práce je rozdelená do úvodných dvoch kapitol. Prvá vymedzuje základné pojmy, ktoré sú používané v celej diplomovej práci. Ďalej sa venuje dôležitosti cestovného ruchu v ekonomike a definuje faktory a predpoklady pre rozvoj turizmu. Druhá kapitola sa zaoberá teóriou konkurencieschopnosti a štatistickým monitoringom.

Tretia kapitola načrtáva rozloženie cestovného ruchu v jednotlivých svetových regiónoch a jeho vývoj, predovšetkým v regióne Amerika a subregióne Južná Amerika. Ďalej sa kapitola venuje politicko-ekonomickej charakteristike Chile. Dôraz je kladený na ekonomický vývoj krajiny, ktorý je založený na vybraných makroekonomických ukazovateľoch.

Štvrtá kapitola analyzuje predpoklady pre rozvoj turizmu v Chile, a to na základe selektívnych, lokalizačných a realizačných činiteľov.

¹ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. [online]. eISBN: 978-92-844-1814-5 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2016-edition>

Ďalšia kapitola, piata, je venovaná analýze konkurencieschopnosti podľa dát Svetového ekonomického fóra. Najskôr je načrtnuté postavenie podľa Globálneho indexu konkurencieschopnosti, ďalej sa kapitola zaoberá touto problematikou v cestovnom ruchu. Konkrétne ide o analýzu jednotlivých pilierov a indikátorov Indexu konkurencieschopnosti destinácií turizmu. Následne je vyhodnotené postavenie Chile v rámci oboch indexov medzi sledovanými krajinami.

Šiesta kapitola sa zaoberá samotnou analýzou cestovného ruchu, a to hlavne v oblasti príjazdového a výjazdového turizmu. Domáci cestovný ruch je kvôli nedostatočným zdrojom analyzovaný okrajovo. Na konci kapitoly je uvedené postavenie v medzinárodnom cestovnom ruchu tak z hľadiska príjazdov, ako aj z pohľadu výjazdov.

Siedma kapitola analyzuje a hodnotí postavenie cestovného ruchu v rámci chilskej ekonomiky, a to predovšetkým vo forme jeho vplyvov na HDP a zamestnanosť. Ďalej je pozornosť venovaná výdajom a investíciám do cestovného ruchu. Na konci kapitoly je zhodnotené postavenie turizmu v ekonomike Chile, ktoré je následne porovnané s priemerom regiónu Amerika a tiež s priemerom sveta.

Posledná kapitola sa venuje predikcii budúceho vývoja cestovného ruchu. Štatistická metóda, ktorá je využitá na predpoveď, je regresná analýza. Konkrétne ide o jednoduchú lineárnu regresiu a vypočítaný je vývoj medzinárodných príjazdov do Chile do roku 2030.

V práci je použitých niekoľko metód výskumu. Primárne ide o analyticko-syntetické postupy, deskriptívnu metódu a komparáciu získaných údajov s ostatnými sledovanými celkami. Vzhľadom na aktuálnosť témy diplomovej práce sú využívané hlavne elektronické informačné zdroje, z ktorých mnohé sú dostupné len v španielskom jazyku. Konkrétne ide o štatistické údaje a reporty chilského Ministerstva hospodárstva, rozvoja a cestovného ruchu. Významnými zdrojmi sú tiež dokumenty Svetovej organizácie cestovného ruchu (UNWTO), Svetovej rady pre cestovný ruch (WTTC) a Svetového ekonomického fóra (WEF). Knižné zdroje sú využité predovšetkým v teoretickej časti diplomovej práce. Práca tiež zahŕňa osobné postrehy autorky, ktorá v Chile strávila 5 mesiacov v rámci študijného pobytu.

1. Medzinárodný cestovný ruch

Prvé dve kapitoly sa venujú teoretickej časti diplomovej práce. Prvá kapitola predstavuje základné pojmy z oblasti medzinárodného cestovného ruchu. Ďalej sa táto časť venuje dôležitosti tohto fenoménu vo svetovej ekonomike a vysvetľuje vzájomné vplyvy. V závere sa kapitola zaoberá predpokladom rozvoja cestovného ruchu a definuje selektívne, lokalizačné a realizačné predpoklady. Druhá kapitola teoretickej časti je venovaná problematike konkurencieschopnosti.

1.1 Vymedzenie základných pojmov

Cestovný ruch sa pomerne často považuje za zložitý ekonomický jav, ktorý ovplyvňuje mnohé oblasti spoločnosti či už v ekonomickom, psychologickom, sociologickom, alebo geografickom slova zmysle.² Keďže nejde o jednotnú disciplínu, existuje niekoľko rôznych definícií.

Keďže sa cestovný ruch za posledné roky stal významným fenoménom svetovej ekonomiky, v roku 1991 boli na konferencii Svetovej organizácie cestovného ruchu v Ottawe presne vymedzené a definované jednotlivé pojmy z oblasti turizmu.³

Cestovný ruch je podľa UNWTO definovaný ako „*činnosť osoby, cestujúcej na prechodnú dobu mimo jej bežné životné prostredie (mimo miesta bydliska), a to na dobu kratšiu ako je stanovená,*⁴ *pričom hlavný účel jej cesty je iný ako vykonávanie zárobkovej činnosti v navštívenom mieste*“⁵.

Základné delenie cestovného ruchu spočíva v mieste jeho realizácie v závislosti od toho, či dochádza jeho účastníkmi k prekračovaniu hraníc, alebo nie. Ak sa cestovný ruch realizuje vnútri domáceho štátu a nedochádza k prekračovaniu hraníc, ide o domáci cestovný ruch. V prípade prekročenia hraníc sa tento typ turizmu označuje za zahraničný a môže mať dvojitý charakter – výjazdový a príjazdový. Výjazdový cestovný ruch označuje cesty rezidentov za

² PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turizmu: turismus České republiky*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3643-3. S. 11.

³ INDROVÁ, J. a kol. *Cestovní ruch (základy)*. 2. přepracované vydání. Praha: Oeconomica: 2009. ISBN 978-80-245-1569-4. S. 12.

⁴ Stanovená doba je 1 rok v medzinárodnom cestovnom ruchu a 6 mesiacov v domácom cestovnom ruchu.

⁵ INDROVÁ, J. a kol. *Cestovní ruch (základy)*. *Op.cit.* S. 12.

hranice sledovaného štátu. Tento typ turizmu býva tiež uvádzaný ako „*outgoing*“. Príjazdový cestovný ruch zase predstavuje cesty zahraničných subjektov do sledovanej krajiny a môže byť označovaný za „*incoming*“.⁶

Medzinárodný cestovný ruch je definovaný z hľadiska geografickej realizácie turizmu. Predstavuje taký typ, pri ktorom dochádza k prekročeniu hraníc, avšak nie je konkrétnejšie teritoriálne špecifikovaný. Je úzko spojený s dvoma ďalšími typmi cestovného ruchu. Konkrétne so svetovým turizmom, ktorý zahŕňa cestovný ruch na svete, pri ktorom dochádza k prekročeniu hraníc, a turizmom sveta, ktorý predstavuje celý cestovný ruch na svete bez ohľadu na hranice, čiže obsahuje aj domáci turizmus.

Pri vzniku definície cestovného ruchu boli zavedené aj ďalšie pojmy, ktoré sa viažu k rozlíšeniu účastníkov cestovného ruchu. V tejto diplomovej práci sú tieto pojmy definované z pohľadu medzinárodného cestovného ruchu. Stály obyvateľ alebo rezident je „*osoba, ktorá žije v krajine aspoň jeden rok pred príjazdom do inej krajiny na dobu kratšiu ako jeden rok*“.⁷ Návštevník je osoba, „*ktorá cestuje do inej krajiny ako je jej trvalé bydlisko na dobu neprekračujúcu jeden rok, pričom hlavný účel jej cesty je iný ako zárobková činnosť v navštívenej krajine*“.⁸ Návštevník môže byť buď turista, alebo výletník. Rozdiel medzi týmito dvoma pojmami je v tom, že turista musí absolvovať minimálne jedno prenocovanie v mieste návštevy, zatiaľ čo výletník neprenocuje a jeho pobyt je kratší ako 24 hodín.

1.2 Turizmus vo svetovej ekonomike

Pod pojmom svetové ekonomika chápeme súhrn národných ekonomík, ich vzájomných väzieb a vzťahov. Cestovný ruch sa za posledné roky stal významnou a neoddeliteľnou súčasťou nielen národných ekonomík jednotlivých krajín, ale aj svetovej ekonomiky ako celku.⁹

Existuje úzka väzba medzi cestovným ruchom a svetovou ekonomikou. Na jednej strane vývoj turizmu závisí od vývoja svetovej ekonomiky, a to vo forme tempa rastu cestovného ruchu a rozmiestnenia zdrojových trhov. Na druhej strane sa svetová ekonomika rozvíja v závislosti

⁶ INDROVÁ, J. a kol. *Cestovní ruch (základy)*. Op.cit. S. 2.

⁷ Ibid. S. 13.

⁸ Ibid. S. 13.

⁹ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4862-7. S.11.

od turizmu, ktorý pre ňu predstavuje ekonomické prínosy vo forme HDP, zamestnanosti, rozvoja určitých sektorov atď.

Sledovanie vplyvov cestovného ruchu je veľmi obtiažne, pretože zasahuje do množstva rôznych činností a odborov. Z teoretického hľadiska je možné tieto efekty rozdeliť na priame, nepriame a indukované.¹⁰

Priame efekty cestovného ruchu, ako napovedá názov, sa realizujú v odvetviach, ktoré priamo súvisia so sektorom turizmu. To znamená, že premietané efekty vyplývajú z nákupu služieb cestovného ruchu od ich poskytovateľov alebo sprostredkovateľov. Ide predovšetkým o ubytovacie služby, dopravu a gastronómiu.¹¹

Nepriame efekty turizmu už nie sú priamo spojené s odvetvím cestovného ruchu, ale naopak predstavujú vplyvy, ktoré vznikajú v dodávateľských odvetviach.¹² Nejde už o vzťah poskytovateľ-zákazník, ako to bolo v predošlom prípade, ale ide o vzťah medzi dodávateľom a odberateľom. Ako príklad je možné uviesť poskytovanie stavebných služieb pre hotely, nákup potravín pre reštaurácie, alebo marketingové aktivity cestovnej kancelárie. Autorka Palátková definuje nepriame efekty aj ako „multiplikačné.“ Multiplikátory udávajú „o koľko vzrastie určitá veličina (napr. zamestnanosť v turizme), ak sa zmení nejaký vstup (väčšinou výdaje návštevníkov) o dodatočnú jednotku (napr. 100 eur).“¹³

Indukované efekty zaznamenávajú dodatočné príjmy zo strany domácností, súkromného a verejného sektoru. Ako príklad je možné uviesť rast výdajov domácností, ktorý je spôsobený nárastom príjmov z cestovného ruchu.

Vplyv medzinárodného cestovného ruchu je možné hodnotiť z rôznych uhlov pohľadu. Pre účely tejto diplomovej práce je nutné definovať ekonomicko-peňažné hodnotenie, ktoré pracuje so štyrmi základnými makroekonomickými ukazovateľmi: HDP, nezamestnanosť, cenová stabilita a vonkajšia ekonomická rovnováha.¹⁴ Vyhodnotenie všetkých štyroch parametrov ukazuje ako sa cestovný ruch podieľa na makroekonomických ukazovateľoch sledovanej krajiny, alebo sveta.

¹⁰ PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turizmu: turismus České republiky. Op. cit.* S.106.

¹¹ Ibid S. 106.

¹² PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus. Op. Cit.* S.14.

¹³ Ibid. S. 14.

¹⁴ Ibid. S. 15.

Hrubý domáci produkt (HDP)

Hrubý domáci produkt je chápaný ako súhrn všetkých statkov danej ekonomiky, ktoré vyprodukovali rezidenti aj nerezidenti na území sledovanej krajiny za určité časové obdobie. Odvodeným ukazovateľom, ktorý taktiež vypovedá o ekonomickej úrovni krajiny, je HDP/obyvateľa, pod čím sa rozumie priemerný produkt, ktorý vytvoril jeden obyvateľ za sledované obdobie na danom území.

HDP a medzinárodný cestovný ruch sú vzájomne prepojené. Tento vzťah je možné definovať v dvoch rovinách:

- vplyv HDP na medzinárodný turizmus;
- vplyv medzinárodného turizmu na HDP.¹⁵

Vplyv ukazovateľa HDP na medzinárodný cestovný ruch sa prejavuje najmä v skutočnosti, že čím vyššia je hodnota HDP na obyvateľa, tým väčšia je intenzita turizmu v danej oblasti. Okrem toho HDP ovplyvňuje aj koncentráciu medzinárodného cestovného ruchu a jeho rozloženie vo svete či v sledovanom regióne.

Vplyv medzinárodného cestovného ruchu na tvorbu svetového HDP sa prejavuje tak v priamych, ako aj v nepriamych odvetviach turizmu. Podľa aktuálnych dát WTTC (World Travel & Tourism Council) bol za rok 2015 priamy podiel cestovného ruchu na svetovom HDP 3,3 %. Celkový podiel turizmu na svetovom HDP vrátane nepriamych efektov bol 9,8 %.¹⁶

Zamestnanosť

Ďalším dôležitým ukazovateľom vplyvu turizmu na ekonomiku je zamestnanosť. Podobne ako v prípade HDP, je nutné pri hodnotení rozlišovať priamu a nepriamu zamestnanosť.¹⁷ Priama zamestnanosť označuje súhrn všetkých pracovných miest v odvetví turizmu. Nepriama zamestnanosť predstavuje súčet pracovných miest, ktoré sú odvodené. Ide napríklad o stavebný priemysel, ktorý buduje hotel alebo inú budovu slúžiacu pre cestovný ruch. Zamestnanosť v cestovnom ruchu je, rovnako ako v prípade HDP, zaznamenávaná v reporte

¹⁵ PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turizmu: turizmus České republiky. Op. Cit.* S. 115.

¹⁶ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 World*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-5]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/world2016.pdf>

¹⁷ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus. Op. Cit.* S.18.

od WTTC. Za rok 2015 sektor cestovného ruchu tvoril 3,6 % z celkového počtu pracovných miest. Spoločne s nepriamou zamestnanosťou tak vytvoril až 9,5 % pracovných miest.¹⁸

Cenová stabilita

Ďalší parameter, ktorý vyjadruje vplyv medzinárodného cestovného ruchu, je cenová stabilita. Stabilita cien alebo inflácia je definovaná ako rast cenovej hladiny a vyjadruje sa v percentách. Inflácia spôsobuje pokles kúpnej sily meny, čím klesá množstvo služieb a tovarov, ktoré si môže účastník cestovného ruchu kúpiť. Inflácia sa najčastejšie počíta prostredníctvom Indexu spotrebiteľských cien (CPI). Meranie spočíva v porovnávaní cenových hladín spotrebných košov s vybranými tovarmi za určité časové obdobie. Faktom však zostáva, že produkty cestovného ruchu nemajú v spotrebnom koši taký veľký pomer, aby boli schopné ovplyvniť cenovú hladinu ekonomiky.¹⁹

Z pohľadu súvislosti medzi zmenami cien a zmenami v rámci medzinárodného cestovného ruchu, môžeme vymedziť vzájomný vzťah týchto dvoch premenných:

- vplyv cenovej úrovne zahraničia na dopyt po službách cestovného ruchu;
- vplyv zahraničného dopytu na cenovú úroveň destinácie.²⁰

V prvom prípade ide o zmenu dopytu, ktorá je spôsobená zmenou cien destinácie. Zmenu cien môžu spôsobiť rôzne faktory – vývoj kurzu, pokles daní, zmena svetovej ceny ropy atď. V druhom prípade je cenová hladina ovplyvnená zmenou dopytu. Môže ísť o zmenu časovú (napríklad miera sezónnosti), miestnu (napríklad regióny s vysokou/nízkou koncentráciou turizmu), alebo komoditnú (napríklad služby a produkty).

Vonkajšia ekonomická rovnováha

Vonkajšia ekonomická pozícia krajiny je sledovaná prostredníctvom platobnej bilancie. Platobná bilancia zaznamenáva pohyb devíz medzi domácou ekonomikou a zahraničím za určité sledované obdobie. Jej štruktúra je daná metodikou Medzinárodného menového fondu a pozostáva z niekoľkých účtov: bežný účet, kapitálový účet, finančný účet, zmena rezerv a saldo chýb a omylov.²¹ Turizmus spadá pod bežný účet do bilancie služieb, pričom aktívny

¹⁸ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 World*. Op. Cit. [cit. 2016-10-5].

¹⁹ PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turizmu: turizmus Českej republiky*. Op. Cit. S.120.

²⁰ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. Op. Cit. S. 19.

²¹ SOUKUP, J., POŠTA, V., NESET, P., PAVELKA, T., DOBRYLOVSKÝ, J. *Makroekonomie*. 2010. 2. aktualizované vydání, Praha: Management Press, ISBN 978-80-7261-219-2. S. 36.

cestovný ruch znamená príliv devíz do ekonomiky, zatiaľ čo pasívny predstavuje ich odliv do zahraničia.

Pod pojmom platobná bilancia turizmu sa rozumie „výkaz ekonomických transakcií medzi národnou ekonomikou a zahraničím, zachytávajúci všetky operácie týkajúce sa turizmu.“²²

Sledovanie platobnej bilancie turizmu má význam predovšetkým pre ekonomiky, ktoré sú silne závislé na cestovnom ruchu.

1.3 Faktory rozvoja cestovného ruchu

Autorka Petrů²³ uvádza vo svojej publikácii ako základnú podmienku rozvoja turizmu predovšetkým rozvoj výrobných síl, ktorý ďalej podnecuje rast, rýchlosť a smer rastu cestovného ruchu. Za ďalšiu nevyhnutnosť považuje mierové podmienky života, bez ktorých by rozvoj turizmu nebol možný. Okrem týchto dvoch základných podmienok existuje množstvo faktorov, ktoré pôsobia na rozvoj turizmu a sú rozdelené do nasledujúcich skupín.²⁴

Prvú skupinu tvoria ekonomické činitele, kam, ako názov naznačuje, patrí celková úroveň ekonomiky krajiny. Medzi základné podmienky patria ukazovatele ako HDP, zamestnanosť, inflácia, platobná bilancia štátu, ale tiež životná úroveň, fond voľného času, výška disponibilného príjmu obyvateľstva atď., ktoré sú podrobnejšie rozobrané v predchádzajúcej kapitole.

Cestovný ruch je tzv. zostatková potreba, čiže závisí pozitívne od ekonomickej situácie sledovanej krajiny. Vyvíja sa proporcionálne s disponibilným príjmom a fondom voľného času.

Ďalšiu skupinu tvoria ekologické činitele, pod ktorými sa rozumie priaznivé prírodné prostredie. Konkrétne sem patrí vhodná klíma, ovzdušie a voda bez kontaminácie, atraktivita rekreačného priestoru a prírodné atraktivity. S rastom hustoty osídlenia sa prírodné prostredie zhoršuje, znečisťuje a obyvateľstvo cestuje za lepšími životnými podmienkami do prírody. Z pohľadu životného prostredia sa cestovný ruch vyvíja nepriamoúmerne.

²² PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus. Op. Cit.* S. 23.

²³ PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha: Idea servis, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5. S. 5-8.

²⁴ Ibid. S. 5-8.

Na rozvoj cestovného ruchu ďalej vplývajú demografické činitele, pod ktorými sa rozumie všetko súvisiace so stavom a zložením obyvateľstva. Patria sem faktory ako vek, hustota obyvateľstva, rodinné zloženie či zdravotný stav. Existuje možnosť rozpoznať jednotlivé tendencie medzi demografickými činiteľmi a turizmom, avšak majú menlivý charakter. S týmto faktom súvisí zaznamenaný trend vo forme rastu účasti seniorov na cestovnom ruchu, ktorý im umožňuje dobrý zdravotný stav.

Politické a bezpečnostné činitele hrajú v rozvoji cestovného ruchu dôležitú úlohu. Politická nestabilita dokáže významne znížiť, prípadne až zamedziť turizmu. To isté platí aj pre vojnové konflikty, pričom sa nesmie pozabudnúť na aktuálnu hrozbu terorizmu, ktorá sa následkom globalizácie rozšírila po celom svete. Negatívny vplyv na rozvoj turizmu majú aj prírodné katastrofy, epidémie a pandémie. Na druhej strane môžu vlády prispieť k rozvoju turizmu odstraňovaním administratívnych bariér a stanovením rámca pre podporu a efektívne fungovanie cestovného ruchu.²⁵

Technicko-technologické faktory, podľa autorky Petrů, zaznamenávajú obrovský pokrok predovšetkým v oblasti informačných technológií a dopravy. Doprava, v súčasnosti predovšetkým letecká, sprístupňuje časovú a priestorovú dostupnosť ďalekých destinácií. Je treba podotknúť, že letecká doprava je taktiež veľmi citlivá na mnoho faktorov rozvoja, a to predovšetkým bezpečnostných. Informačné technológie sprístupňujú aktuálne informácie kedykoľvek a kdekoľvek. Rozvoj internetu z mobilných prostriedkov významne ovplyvnil cestovný ruch, keď sprístupnil užívateľovi vyhľadávanie a nákup služieb online.²⁶

Poslednú skupinu tvoria sociálne činitele, ktoré sú z veľkej miery tvorené sociálnou politikou daného štátu. Prerozdeľovanie dôchodkov krajiny, daňová politika a vládne transfery, ovplyvňujú výšku disponibilného príjmu obyvateľstva. Na sociálnu politiku štátu nadväzuje rozvoj sociálneho turizmu, ktorý zahŕňa nejakým spôsobom znevýhodnené skupiny obyvateľstva či už zo zdravotného, ekonomického, alebo sociálneho hľadiska.

²⁵ PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu. Op. Cit.* S. 7.

²⁶ Ibid. S. 7.

1.4 Predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu

Predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu majú dôležitú úlohu, pretože napomáhajú rozlíšiť a formujú potenciál cestovného ruchu v danej krajine. Delia sa na tri skupiny: selektívne, lokalizačné a realizačné, pričom každá z nich je dôležitá pri výbere cieľovej destinácie cestovného ruchu.²⁷

Selektívne predpoklady

Selektívne alebo tiež aj simulačné predpoklady sa nachádzajú na úplnom začiatku vzniku dopytu. Vyjadrujú, ako veľmi je daná oblasť vhodná pre rozvoj cestovného ruchu. Delia sa na objektívne a subjektívne. Objektívne predpoklady sa ďalej delia na politické, ekonomické, ekologické, demografické a urbanizačné. Jedným zo základných politických faktory, ktoré podnecujú rozvoj cestovného ruchu je mierové usporiadanie sveta, čiže stav bez vojnových konfliktov. Ďalej sem spadá politická situácia krajín, či charakter politického systému. V oblasti politicko-administratívneho delenia majú vplyv štátne hranice, ktoré obmedzujú voľný pohyb osôb.

Medzi faktory ekonomického charakteru patrí ekonomická úroveň obyvateľstva, čo sa prejavuje v oblastiach vzdelania, kultúry, bývania, zdravotnej starostlivosti, dĺžky voľného času atď.

Autorka Hamarneh uvádza, že „*existuje priama úmernosť medzi životným štandardom obyvateľstva určitého štátu a jeho podiele na turizme*“.²⁸ Ekonomická úroveň zeme sa meria napríklad na základe HDP na obyvateľa. Dôležitý predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu je aj disponibilita voľného času. S rastúcou ekonomickou aktivitou krajiny rastie aj aktivita obyvateľov v cestovnom ruchu. Vzhľadom na fond voľného času, sú v mnohých prípadoch účastníkmi cestovného ruchu dôchodcovia a študenti, ktorí disponujú veľkým množstvom voľného času.

K demografickým predpokladom rozvoja cestovného ruchu patrí veková štruktúra obyvateľstva, vzdelanie, podiel mestského obyvateľstva a jeho stupeň koncentrácie. Práve demografické faktory ovplyvňujú charakter a smer rozvoja cestovného ruchu. Čo sa týka vekových skupín, najčastejšie na turizme participujú mladšie skupiny obyvateľstva

²⁷ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4430-8. S. 13.

²⁸ Ibid. S. 12.

v rozmedzí od 15 do 39 rokov a rastie trend cestovania seniorov, ktorí už nie sú v produktívnom veku. Z hľadiska vzdelania zase viac cestujú ľudia s vyšším vzdelaním, čo môže byť odôvodnené túžbou po poznaní.²⁹

V posledných rokoch výrazne vzrástol podiel mestského obyvateľstva. Tento trend sa nazýva procesom urbanizácie. Práve s ním je úzko prepojený cestovný ruch, keďže mestské obyvateľstvo je aktívnejšie z pohľadu cestovného ruchu v porovnaní s obyvateľstvom žijúcim na vidieku. V súčasnosti je čím ďalej tým viac pozorované správanie realizovať skôr kratšie cesty, ale viackrát do roka. Takáto forma cestovania je typická pre účastníkov turizmu z väčších miest a je vhodná pre všetky vekové skupiny.³⁰

Ekologické prostredie tiež prispieva k rozvoju cestovného ruchu. Čo sa však týka dopadov turizmu na ekológiu, môžu byť aj kladné, aj záporné. Pri dobrej organizácii cestovného ruchu prevládajú kladné dopady, a to napríklad ochrana fauny a flóry v národných parkoch či obmedzenie alebo zakázanie priemyselnej výroby v oblastiach s turistickými atraktivitami. V regiónoch s rozvinutým turizmom je vyvíjaný tlak na zlepšovanie kvality životného prostredia. Avšak vo väčšine turistických miest prevažujú skôr negatívne vplyvy, ktoré sú spojené s masovým turizmom. Jedným z najpozorovateľnejších záporných efektov turizmu na ekológiu je zmena krajiny, a to v rôznych formách. Typickým príkladom zmeny krajiny v dôsledku cestovného ruchu je deforestácia spôsobená napríklad výstavbou ubytovacích kapacít. Ďalším negatívnym dopadom môže byť znečistenia životného prostredia, a to vody, ovzdušia, alebo pôdy, prípadne problémy s likvidáciou odpadov.

Subjektívne predpoklady zahŕňajú rad psychologických faktorov, ktoré sú ovplyvnené kultúrnou úrovňou obyvateľstva. Na základe subjektívnych predpokladov je ovplyvnený celý proces rozhodovania o realizácii cesty. Dôležitú rolu majú napríklad skúsenosti s cestovaním alebo forma propagácie danej destinácie, na čo reaguje každý jedinec individuálne. Medzi subjektívne predpoklady môže ďalej patriť charakter vlastností národa, čo môže byť motívom k návšteve danej krajiny.

Lokalizačné predpoklady

Lokalizačné predpoklady definujú charakter a kvalitu destinácie z hľadiska prírodných podmienok, spoločenských, kultúrohistorických možností a atraktivít. Sú hlavným kritériom

²⁹ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 13.

³⁰ Ibid. S. 13.

prijazdového, resp. domáceho turizmu. Medzi prírodné podmienky patria klimatické a hydrologické pomery, reliéf, morfológia, fauna a flóra. Tieto podmienky podstatne ovplyvňujú rozhodnutie o výbere destinácie. Spoločenské predpoklady zahŕňajú kultúrohistorické pamiatky, kultúrne zariadenia a akcie, športové a zábavné akcie.³¹ Ochrane kultúrneho a prírodného dedičstva na celom svete sa venuje Svetová organizácia UNESCO. Okrem nej má každá krajina vlastný spôsob ochrany určitého teritória alebo kultúrnej pamiatky.

Pre prírodné predpoklady je typický nemenný charakter, a preto najvýznamnejšie destinácie cestovného ruchu vznikli práve v oblastiach s adekvátnymi prírodnými podmienkami, ktoré boli časom doplnené selektívnymi a realizačnými činiteľmi. Klimatické podnebie je rovnako dôležitým predpokladom, a to najmä z hľadiska toho, kam sa bude centralizovať cestovný ruch (teplota, vlhkosť vzduchu, množstvo zrážok, dĺžka slnečného svitu atď.). Vodstvo je ďalším z prírodných faktorov, ktorý ovplyvňuje cestovný ruch. Podzemná a povrchová voda je veľmi dôležitá, najmä, ak je využiteľná pre rekreáciu, prípadne sa vyníma svojou mohutnosťou či atraktivnosťou. Najväčšiu plochu povrchových vôd tvorí more, ktoré je veľmi atraktívnym prvkom z hľadiska cestovného ruchu. O niečo menej využívané sú jazerá, rieky, rybníky a vodné plochy. Čo sa týka podzemných vôd, najväčší význam majú hlavne v miestach, kde sa dostávajú na povrch vo forme minerálnych či tepelných prameňov a stávajú sa tak hlavným prvkom pre vznik kúpeľov. Podzemné vody môžu vyvieriť vo forme gejzírov, ktoré predstavujú ďalšie „lákadlo“ pre účastníkov cestovného ruchu. Rozmanitá fauna a flóra danej destinácie tiež prispieva k rozvoju cestovného ruchu. Medzi typy záujmového cestovného ruchu patrí napríklad pozorovanie vtákov alebo cestovný ruch za účelom fotografovania. V týchto prípadoch fauna a flóra môže zohrať dôležitú úlohu.³²

Spoločenské a kultúrohistorické podmienky sú, na rozdiel od prírodných, výsledkom činnosti človeka. Z pohľadu cestovného ruchu zohrávajú dôležitú úlohu pri rozvoji určitých foriem turizmu. Ich hodnotu môže zvyšovať aj realita, že sa nachádzajú v blízkosti prírodných atraktivít. Medzi kultúrohistorické atraktivity patria pamiatky ľudovej architektúry, technické, národne-historické a architektonické miesta, ktoré obohacujú návštevníka s históriou, architektúrou či kultúrou na konkrétnych územiach. Kultúrne akcie a zariadenia vo väčšine prípadov tvoria akési doplnky iných pamiatok. Budovy a výstavby sú stabilne lokalizované, avšak čo sa týka jednotlivých akcií, konajú sa pravidelne; ročne, sezónne alebo s určitým

³¹ HAMARNEH, I. *Geografie turizmu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 15.

³² Ibid. S. 15.

časovým odstupom. Zariadenia, ktoré sú vybudované pre športové účely a sú veľkých rozmerov majú podstatný význam pre destináciu, v ktorej bude športové podujatie prebiehať. Napríklad olympijské hry, ktoré majú za cieľ pritiahnuť veľké množstvo turistov z celého sveta. Športové podujatia zvyšujú účasť na cestovnom ruchu a prinášajú danej destinácii peňažné prostriedky.³³

Realizačné predpoklady

Realizačné predpoklady umožňujú dostupnosť lokalizačných predpokladov, a to tak, že ich sprístupňujú a navzájom prepájajú, čím umožňujú prístup k atraktivitám pre účastníkov cestovného ruchu. Rozdeľujú sa na supraštruktúru a infraštruktúru. Supraštruktúra je tvorená sektorom ubytovacích kapacít, stravovacích služieb a doplnkových zariadení, ako napríklad športovo-rekreačné zariadenia, zmenárne, poisťovacie služby, prenájom áut atď. Infraštruktúru tvorí dopravná sieť v danej lokalite, verejnú dopravu a tzv. dopravu v klúde - parkovacie plochy a odpočívadlá.

Pojem doprava definuje „komplexný previazaný dopravný systém jednotlivých zložiek, ktorý sa v každom type územia či oblasti prejavuje inou mierou dôležitosti a priority“.³⁴ Patrí sem doprava cestná, železničná, letecká či vodná. Cestná doprava prispela k rozvoju turizmu hlavne na kratšie vzdialenosti. Stala sa najdôležitejším odvetvím v oblasti vnútroštátnej a regionálnej prepravy. Železničná doprava je významnejšia pre prepravu na väčšie vzdialenosti. Pre turistické účely vznikajú modernizované vlaky, ako napríklad vyhliadkové expresy v horských lokalitách, či historické vlaky. Letecká doprava umožňuje cestovať na veľké vzdialenosti. Sprístupňuje lokality, ktoré bolo v minulosti nereálne navštíviť a významne skracuje ich časovú dostupnosť. V medzinárodnom turizme má najväčší podiel práve letecká doprava. Vodná doprava sa rozdeľuje na vnútrozemskú a námornú. Tento typ dopravy sa v turizme uplatňuje predovšetkým pri vyhliadkových plavbách. Jej podiel na dlhších vzdialenostiach je relatívne nízky. Medzi ďalšie typy dopravy patrí napríklad cyklistika alebo lyžovanie.³⁵

³³ HAMARNEH, I. *Geografie turizmu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 17.

³⁴ Ibid. S. 18.

³⁵ Ibid. S. 18.

2. Konkurencieschopnosť na trhu cestovného ruchu

Konkurencieschopnosť je veľmi často používaný pojem, avšak jeho konkrétne vymedzenie nie je presne definované. Existuje niekoľko rôznych definícií, ktoré sa líšia oblasťou, na ktorú sa zameriavajú. Na makroekonomickej úrovni je vymedzených hneď niekoľko definícií. Podľa organizácie OECD je konkurencieschopnosť „*miera schopnosti, s akou je v otvorených tržných podmienkach krajina schopná produkovať tovary a služby, ktoré obstoja v teste medzinárodnej konkurencie, a zároveň udržiavať alebo zvyšovať reálny domáci dôchodok.*“³⁶ Svetové ekonomické fórum chápe pri meraní globálneho indexu konkurencieschopnosti túto definíciu z komplexnejšieho hľadiska, a to ako „*sústavu inštitúcií, politík a faktorov, ktoré určujú úroveň produktivity krajiny*“.³⁷

Konkurencieschopnosť v cestovnom ruchu vyjadruje schopnosť efektívne rozoznať a využívať potenciál cestovného ruchu, a to tak, aby boli potreby jeho účastníkov čo najviac uspokojené za predpokladu rešpektovania zásad udržateľného rozvoja.³⁸

OECD vymedzuje konkurencieschopnosť cestovného ruchu ako „*schopnosť optimalizovať svoje atraktivity pre rezidentov a nerezidentov, poskytovať kvalitné, inovatívne a atraktívne služby turizmu návštevníkom (napr. V zmysle pomeru cena/výkon) a získať podiel na domácom aj globálnom trhu, a to pri zaistení využívania zdrojov pre podporu turizmu efektívnym a udržateľným spôsobom*“.³⁹

2.1 Štatistický monitoring konkurencieschopnosti

Pod pojmom štatistický monitoring sa rozumie zber, triedenie, spracovanie a následné vyhodnotenie dát, ktoré opisuje reálny stav medzinárodného turizmu a ekonomických procesov, ktoré v ňom prebiehajú.⁴⁰

³⁶ OECD: *Technology and the economy: The key relationships*. OECD, Paříž, 1992. ISBN 9264136223. S. 238.

³⁷ SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2016. ISBN-13: 978-1-944835-04-0 3. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf S. 4.

³⁸ PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turizmu: turismus České republiky*. S. 87.

³⁹ OECD: *Indicators for Measuring Tourism Competitiveness in Tourism*. [online]. [cit. 2016-10-8]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/5k47t9q2t923-en> S. 7.

⁴⁰ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus. Op. Cit.* S. 97.

Vzhľadom na to, že turizmus je mnohoprierezový odbor, je náročné zachytiť jeho skutočný stav. Štatistický monitoring má dve základné fázy. Prvá fáza pozostáva zo spracovania štandardov a metodiky, zberu, triedenia a spracovania dát, zatiaľ čo druhá fáza zahŕňa samotnú prácu s dátami.⁴¹

2.1.1 Svetové ekonomické fórum (WEF)

Monitorovaním konkurencieschopnosti v cestovnom ruchu sa zaoberá okrem iných inštitúcií aj Svetové ekonomické fórum (WEF), ktoré hodnotí konkurencieschopnosť na základe dvoch indexov:

- Globálny index konkurencieschopnosti (GCI)
- Index konkurencieschopnosti destinácií turizmu (TTCI)

GCI Index

Globálny index konkurencieschopnosti analyzuje schopnosť krajín dosiahnuť udržateľný hospodársky rast a prosperitu. Každoročne je publikovaná správa o konkurencieschopnosti s názvom Global Competitiveness Report a v súčasnosti hodnotí 144 ekonomík. GCI index sa skladá z troch čiastkových indexov a 12 pilierov konkurencieschopnosti. Každý pilier je hodnotený na stupnici od 1 po 7, pričom 7 je najlepší možný výsledok. Tri čiastkové indexy sú nasledovné:

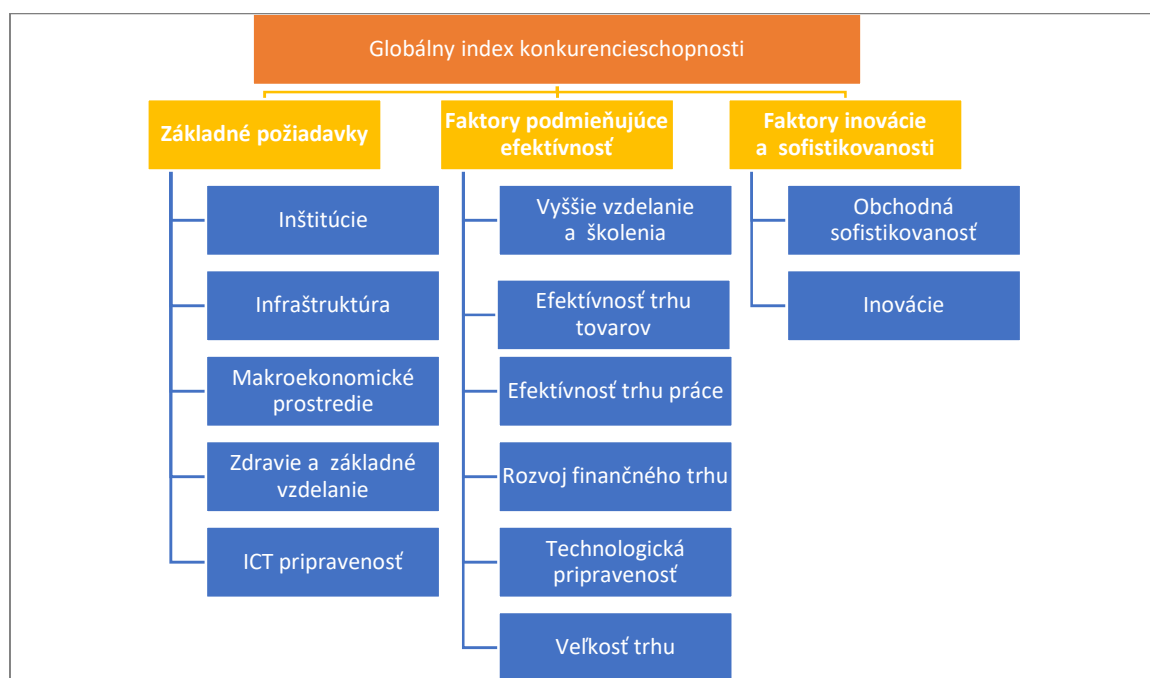
- **základné požiadavky**, ktoré sú kľúčové pre ekonomiky závislé na výrobných faktoroch;
- **faktory podmieňujúce efektívnosť**, ktoré rozlišujú ekonomiky založené na výkonnosti;
- **faktory inovácie a sofistikovanosti**, ktoré odhaľujú ekonomiky zakladajúce sa na inováciách.⁴²

⁴¹ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. S. 97.

⁴² SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. Op. Cit. [cit. 2016-10-11].

12 pilierov konkurencieschopnosti je rozdelených nasledovne medzi tieto tri čiastkové indexy. Medzi základné požiadavky patria: pilier inštitucionálny rámec, infraštruktúra, makroekonomické prostredie a zdravie a základné vzdelanie. Čiastkový index, výkonnostná podpora, zahŕňa pilier vyššie vzdelanie a odborná príprava, efektívnosť trhu tovarov, efektívnosť trhu práce, stupeň rozvoja finančného trhu, technologická pripravenosť a veľkosť trhu. Posledný čiastkový index, faktory inovácie a sofistikovanosti, obsahuje dva piliere, a to vyspelosť podnikových procesov a inovácie.

Obrázok 1: Globálny index konkurencieschopnosti a jeho zložky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF⁴³

Z pohľadu cestovného ruchu, predpoklady pre rozvoj a konkurencieschopnosť spadajú do prvého čiastkového indexu GCI, základné podmienky. Tento čiastkový index zahŕňa piliere, ktoré sú podstatné pre cestovný ruch.

Prvý pilier, inštitúcie, pozostáva z právneho a administratívneho rámca, v rámci ktorého jednotlivci, spoločnosti a vláda spolupracujú na dosiahnutí blahobytu. Druhý pilier, infraštruktúra, spočíva v dopravnej infraštruktúre, ktorá je nevyhnutná pri dlhších vzdialenostiach. Okrem cestovného ruchu prispieva aj k zvýšeniu ekonomickej aktivity krajiny, keďže zvyšuje mobilitu pracovnej sily. Makroekonomické prostredie a jeho stabilita je dôležitá nielen z ekonomického hľadiska, ale aj z pohľadu účastníka cestovného ruchu pri výbere destinácie. Zdravie a prvé vzdelanie spolu s ďalším pilierom, vyššie vzdelanie

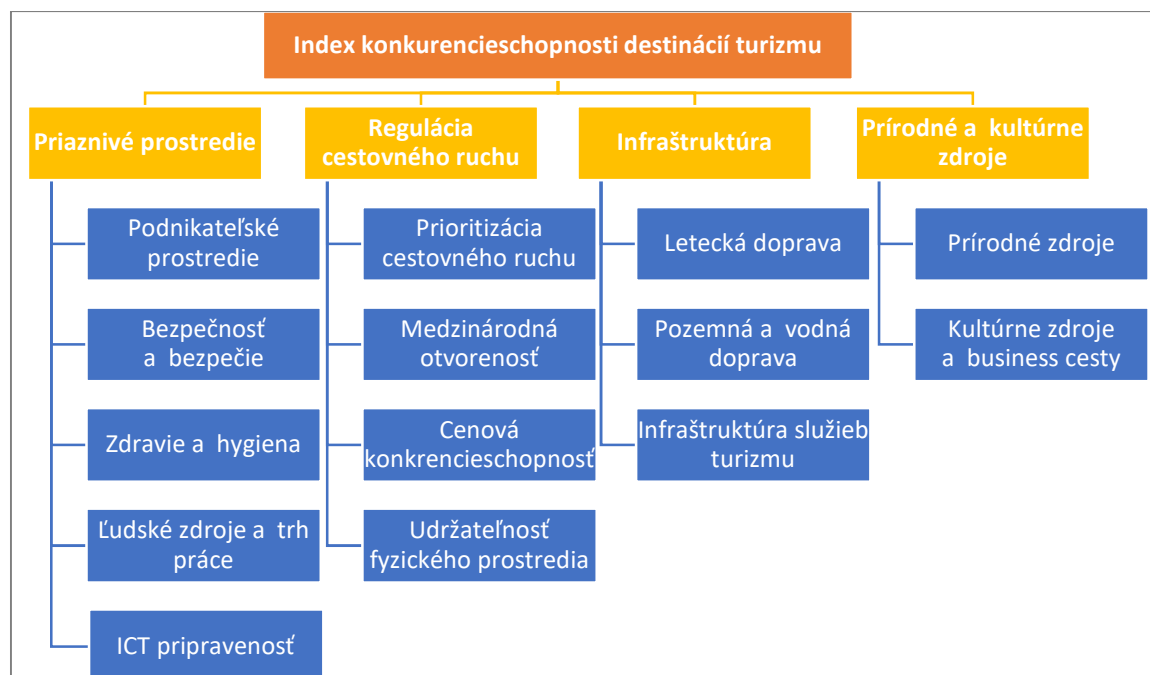
⁴³ SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. Op. Cit. [cit. 2016-10-11].

a školenia, prispieva k skvalitneniu služieb ako takých, čo priamo súvisí so službami cestovného ruchu. Pripravenosť informačných a komunikačných technológií (ICT) zohráva v dnešnej dobe dôležitú úlohu v oblasti cestovného ruchu, a to z dôvodu nárastu využívania informačných technológií či už na strane ponuky, alebo dopytu po službách cestovného ruchu.

TTCI Index

Index konkurencieschopnosti destinácií turizmu je publikovaný v dokumente Travel & Tourism Competitiveness Report, ktorý vychádza každé dva roky. TTCI zaznamenáva niekoľko faktorov a pravidiel, ktoré umožňujú udržateľný rozvoj v priemysle turizmu. Ten následne prispieva k rozvoju a zvyšovaniu konkurencieschopnosti krajiny. Index porovnáva konkurencieschopnosť spomedzi 141 krajinami sveta. Pozostáva zo 4 čiastkových indexov, 14 pilierov a celkovo 90 jednotlivých indikátorov, pričom každý pilier je hodnotený na základe rozdielneho počtu indikátorov. Štyri čiastkové indexy sú nasledovné: priaznivé prostredie, regulácia cestovného ruchu a priaznivé podmienky, infraštruktúra, prírodné a kultúrne zdroje.⁴⁴

Obrázok 2: Index konkurencieschopnosti destinácií turizmu a jeho zložky

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF⁴⁵

⁴⁴ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2015. ISBN 978-92-95044-48-7. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf. S.7.

⁴⁵ Ibid. S. 4.

Čiastkový index, priaznivé prostredie, zahŕňa 5 pilierov. Prvý pilier, **podnikateľské prostredie**, obsahuje 12 indikátorov a zachytáva skutočnosť či má sledovaná krajina dobre nastavené pravidlá, podmienky a obmedzenia pre úspešné podnikanie. Pilier **bezpečnosť a bezpečie** je jedným z kľúčových pre stanovenie konkurencieschopnosti v cestovnom ruchu. V prípade zvýšeného nebezpečenstva, turizmus v takejto lokalite významne klesá. V rámci tohto piliera sa berie do úvahy úroveň kriminality, násilia a tiež hrozba terorizmu. **Zdravie a hygiena** hodnotí prístup k pitnej vode, k zdravotným službám v danej destinácii a tiež možnú hrozbou prepuknutia epidémie či pandémie. Pilier **ľudské zdroje a trh práce** zahŕňa úroveň vzdelania obyvateľstva a schopnosť krajiny alokovať potenciál obyvateľstva na tvorbu efektívneho trhu práce. Ďalej sa meria otvorenosť trhu práce, flexibilita a participácia žien v pracovnom prostredí. Oblasť **informačných a komunikačných technológií** má obrovský význam pre sektor turizmu. Tento pilier nemeria len existenciu modernej technológie a infraštruktúry, ale aj kapacitu podnikov a jednotlivcov využívať a poskytovať online služby.

Čiastkový index regulácie cestovného ruchu a priaznivé podmienky pozostáva zo štyroch pilierov. Pilier **uprednostňovanie turizmu** skúma postoj vlády k cestovnému ruchu a jej výdaje na rôzne aktivity, ktoré prispievajú k rozvoju turizmu, ako napríklad organizácia veľtrhov, marketingové kampane destinácie, či participácia jednotlivých krajín na zahraničných výstavách. **Medzinárodná otvorenosť** je dôležitá pre umožnenie jednoduchšieho prístupu k danej destinácii. Reštrikcie napríklad formou víz alebo iných požiadaviek nepriamo znižujú dostupnosť služieb a samotnej destinácie cestovného ruchu. Medzi zložky merané v tomto pilieri patrí napríklad prístupnosť leteckého spojenia a počet platných bilaterálnych dohôd o obchode. Ďalším pilierom je **cenová konkurencieschopnosť v priemysle turizmu**. Nižšie ceny služieb a tovarov cestovného ruchu zvyšujú atraktivitu destinácie nielen pre účastníkov cestovného ruchu ale aj pre investorov. V tomto pilieri sa berú do úvahy indikátory ako letiskové poplatky, výška daní zo služieb cestovného ruchu, ceny palív, úroveň cien hotelového ubytovania, náklady na život v danom regióne alebo úroveň cenovej hladiny na základe parity kúpnej sily. **Udržateľnosť fyzického prostredia** je posledným zo štyroch pilierov v oblasti regulácie cestovného ruchu a priaznivé podmienky a spočíva v dôležitosti prírodného prostredia pre atraktivitu destinácie. Je zložený z indikátorov, ktoré sa zaoberajú problematikou regulácie prírodného prostredia a prírodných zdrojov.

Oblasť infraštruktúra sa skladá z troch pilierov, ktoré reprezentujú dostupnosť destinácie a jej vybavenosť pre potreby cestovného ruchu. **Infraštruktúra leteckej dopravy** meria množstvo

leteckých spojení, počet odletov, hustotu letísk, počet operujúcich aerolínií, či kvalitu leteckej dopravy v rámci medzinárodných a domácich spojení. **Infraštruktúra pre podzemnú a vodnú dopravu** zahŕňa vybavenosť cestnej, železničnej a vodnej dopravy v sledovanej destinácii. Pilier taktiež hodnotí nespevnené cesty a ich okolie z hľadiska atraktivity pre návštevníkov. **Infraštruktúra služieb turizmu** skúma dostupnosť kvalitného ubytovania, rezortov, športových a rekreačných zariadení a iných zariadení od požičovní áut až po hustotu bankomatov v sledovanej krajine.

Posledný index prírodné a kultúrne zdroje pozostáva z dvoch pilierov – prírodné zdroje a kultúrne zdroje. **Prírodné zdroje** významne zvyšujú konkurenčnú výhodu destinácie. Hodnotí sa kvalita prírodného prostredia, množstvo prírodných atraktivít, bohatosť fauny a flóry a percentuálny podiel chránených oblastí na sledovanom teritóriu. **Kultúrne zdroje a business cesty** zase zahŕňajú počet UNESCO pamiatok a iných kultúrnych, či športových atraktivít. Patrí sem aj indikátor, ktorý meria digitálny dopyt po kultúrnych zaujímavostiach prostredníctvom online vyhľadávania, ktoré súvisia s kultúrnym bohatstvom destinácie.

2.1.2 Svetová organizácia cestovného ruchu UNWTO

Svetová organizácia pre cestovný ruch vznikla pod záštitou OSN ako medzivládna organizácia. Je zodpovedná za propagáciu zodpovedného, udržateľného a dostupného cestovného ruchu. Ako hlavná autorita medzi organizáciami v oblasti turizmu, UNWTO propaguje cestovný ruch ako hlavný pohon ekonomického rastu vrátane rozvoja a ekologickej udržateľnosti. Organizácia sa sústreďuje na 6 základných oblastí: konkurencieschopnosť, udržateľnosť, znižovanie chudoby, budovanie kapacít, vzťahy a presadzovanie otázok cestovného ruchu.⁴⁶

Čo sa týka štatistického monitoringu, UNWTO predstavuje hlavnú organizáciu tak v oblasti tvorby metodiky, ako aj v oblasti zberu globálnych dát za svetový cestovný ruch. Štatistický účet cestovného ruchu vytvára štandardný štatistický rámec a základný nástroj pre ekonomické meranie turizmu. Cieľom TSA dát je odhalenie potenciálu cestovného ruchu.⁴⁷

⁴⁶ UNWTO. *Who we are*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>

⁴⁷ UNWTO. *Tourism Statistics and Tourism Satellite Account (TSA)*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/factsheet_june2015.pdf

Medzi základné dokumenty v oblasti štatistického monitoringu cestovného ruchu patrí:

- *UNWTO Tourism Highlights*;
- Kompendium štatistiky turizmu (*Compendium of Tourism Statistics*);
- Ročenka štatistiky turizmu (*Yearbook of Tourism Statistics*);
- Barometer turizmu (*UNWTO World Tourism Barometer*).⁴⁸

UNWTO Tourism Highlights vychádza každé dva roky a predstavuje prehľad medzinárodného cestovného ruchu. Zahŕňa oblasti ako: základné trendy v medzinárodnom cestovnom ruchu, výstupy krajín, subregiónov a regiónov, top svetové destinácie turizmu, výjazdový cestovný ruch podľa regiónu a top výdajové krajiny, dlhodobú predpoveď: Cestovný ruch k 2030 (*Tourism towards 2030*). Publikácia je dostupná v angličtine, francúzštine a španielčine. Plánované je aj jej vydanie v japonskom jazyku.⁴⁹

Kompendium zahŕňa základné informácie v oblasti zahraničného a domáceho cestovného ruchu v sledovaných oblastiach, počet hromadných ubytovacích zariadení a význam cestovného ruchu v národnej ekonomike krajín.⁵⁰

Ročenka štatistiky turizmu sa zameriava na analýzu zdrojových trhov aktívneho cestovného ruchu, a to z pohľadu regiónov, subregiónov a jednotlivých destinácií. Najnovšia ročenka z roku 2016 prezentuje dáta 196 krajín za obdobie 2010-2014.⁵¹

Barometer je vydávaný trikrát do roka a zameriava sa vždy na spätné obdobie. Súčasťou barometra je rozdelenie medzinárodných príjazdov a príjmov z cestovného ruchu podľa regiónov a jednotlivých krajín. Tiež obsahuje analýzu vývoja cestovného ruchu v jednotlivých odvetviach, vplyv na svetovú ekonomiku a odhad budúceho vývoja.⁵²

⁴⁸ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. *Op.cit.* S. 98.

⁴⁹ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. [online]. eISBN: 978-92-844-1814-5 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2016-edition> S.5.

⁵⁰ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. *Op.cit.* S. 98.

⁵¹ *Ibid.* S. 98.

⁵² *Ibid.* S. 98.

2.1.3 Svetová rada pre cestovanie a cestovný ruch (WTTC)

WTTC pôsobí ako mimovládna organizácia, ale vďaka svojmu zloženiu je veľmi významná. Bola založená v roku 1991 skupinou CEO z oblasti cestovného ruchu. Dnes sú jej členmi spoločnosti ako ACCOR, Accenture, Marriott, Rent a Car a ďalšie.⁵³

Medzi aktivity WTTC patril do roku 2004 monitoring konkurencieschopností destinácií indexom TTCI, ktorý dnes realizuje Svetové ekonomické fórum. Medzi súčasné aktivity WTTC patrí zber a spracovanie informácií, ktoré sú zakomponované do jednotlivých projektov ako je neoficiálny satelitný účet cestovného ruchu, štúdie porovnávajúce význam turizmu a ďalších odvetví vo vybraných ekonomikách, alebo špecializované prípadové štúdie, ktoré reagujú na aktuálne potreby členov v medzinárodnom turizme (napr. Report dopadu SARS, Letectvo v Egypte).⁵⁴

Význam WTTC v oblasti štatistického monitoringu je hneď v niekoľkých rôznych oblastiach. WTTC má na starosti neoficiálny satelitný účet jednotlivých krajín a svetovej ekonomiky ako celku. Hlavným cieľom týchto účtov je možnosť lobovania inštitúcií verejného sektora. Dáta sú využiteľné tak pre podnikateľský sektor pri investičnom rozhodovaní, ako aj pre národné vlády pri určovaní politik cestovného ruchu.⁵⁵

Najdôležitejší report, z ktorého bude táto práca čerpať, je „*Ekonomický vplyv cestovania a turizmu*“ (Travel and Tourism Economic Impact), ktorý je publikovaný v rámci celého sveta a aj v rámci každej zo sledovaných krajín individuálne.

⁵³ WTTC. *About WTTC*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/about/>

⁵⁴ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. Op.cit. S. 99.

⁵⁵ Ibid. S. 99.

3. Základná charakteristika regiónov cestovného ruchu

Tretia kapitola oboznamuje s rozložením medzinárodného cestovného ruchu v jednotlivých regiónoch sveta a bližšie špecifikuje región Amerika a subregión Južná Amerika.

Ďalej sa kapitola venuje politicko-ekonomickej charakteristike Chile. Popisuje základné informácie o krajine, jej politickú a ekonomickú situáciu založenú na rozbere základných makroekonomických ukazovateľov.

3.1 Rozloženie a vývoj medzinárodného cestovného ruchu

Organizácia UNWTO rozčlenila svet z hľadiska medzinárodného cestovného ruchu na päť regiónov, ktoré sa ďalej delia na subregióny. Regionálne rozloženie medzinárodného turizmu je ovplyvnené selektívnymi, lokalizačnými a realizačnými predpokladmi a umožňuje lepšie štatistické sledovanie. Medzi spomenutých 5 regiónov patrí: Európa, Ázia a Pacifik, Stredný východ, Afrika a Amerika.

Región Európa je ďalej rozdelený na štyri subregióny – Severná Európa, Západná Európa, Stredná a Východná Európa a Južná Európa a Východné Stredomorie. Ázia a Pacifik sa ďalej delí na Severovýchodnú Áziu, Juhovýchodnú Áziu, Oceániu a Južnú Áziu. Stredný východ sa ďalej nerozdeľuje na subregióny. Afrika postáva z dvoch subregiónov, a to Severnej Afriky a Subsaharskej Afriky. Posledný región Amerika pozostáva zo štyroch subregiónov – Severná Amerika, Stredná Amerika, Karibik a Južná Amerika.⁵⁶

Pre účely tejto diplomovej práce je kľúčový práve región Amerika a predovšetkým jeho subregión Južná Amerika, kam patrí aj Chilská republika.

⁵⁶ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op Cit.* [cit. 2016-10-14]. S.4.

Tabuľka 1: Regionálne rozloženie medzinárodného turizmu 2015

Región	Medzinárodné príjazdy		Príjmy z medzinárodného turizmu	
	v mil. príjazdov	podiel v %	v mld. USD	podiel v %
Svet	1 186	100	1 260	100
Európa	607,7	51,2	450,7	35,8
Ázia a Pacifik	279,2	23,5	418,3	33,2
Amerika	192,6	16,2	303,7	24,1
Stredný Východ	53,5	4,5	33,1	2,6
Afrika	53,3	4,5	54,4	4,3

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa UNWTO⁵⁷

Tabuľka 1 zobrazuje rozloženie medzinárodného turizmu medzi jednotlivé regióny sveta. Najvýznamnejším regiónom je práve Európa, ktorá predstavuje viac ako polovicu medzinárodných príjazdov a v oblasti príjmov sa taktiež nachádza na prvej priečke s 35 % z celkových príjmov medzinárodného turizmu. Druhé miesto zastupuje región Ázia a Pacifik, ktorý síce nedosahuje tak vysoké číslo v príjazdoch ako Európa, avšak takmer sa jej vyrovnáva v príjmoch z medzinárodného turizmu. Tretia priečka patrí regiónu Amerika s 16,2 % celkových medzinárodných príjazdov. Posledné dve miesta zastáva región Stredný východ a Afrika s podobným počtom príjazdov okolo 4,5 milióna.

Vývoj medzinárodného turizmu je úzko prepojený s vývojom svetovej ekonomiky. Vznik a rozvoj medzinárodného cestovného ruchu preto závisí od rozvoja výroby, mierových podmienok, finančných podmienok, voľného času, uspokojenia základných potrieb a existencie potenciálu turizmu.⁵⁸

Etapu od konca 20. storočia až do súčasnosti je charakteristická tak pre medzinárodný cestovný ruch, ako aj pre svetovú ekonomiku, rýchlym vývojom, ale aj mnohými ekonomickými či politickými udalosťami, ktoré sa do tohto vývoja premietli. Začiatok 90. rokov 20. storočia znamenal v strednej a východnej Európe prechod od centrálne plánovaných ekonomík k ekonomikám tržným, čo malo za následok prudký vzrast medzinárodných príjazdov a výjazdov tohto subregiónu.⁵⁹

Vývoj medzinárodných príjazdov vo svete a príjmov z medzinárodného turizmu v 21. storočí je znázornený v nasledujúcich grafoch. Oba grafy zaznamenávajú rastúcu tendenciu oboch

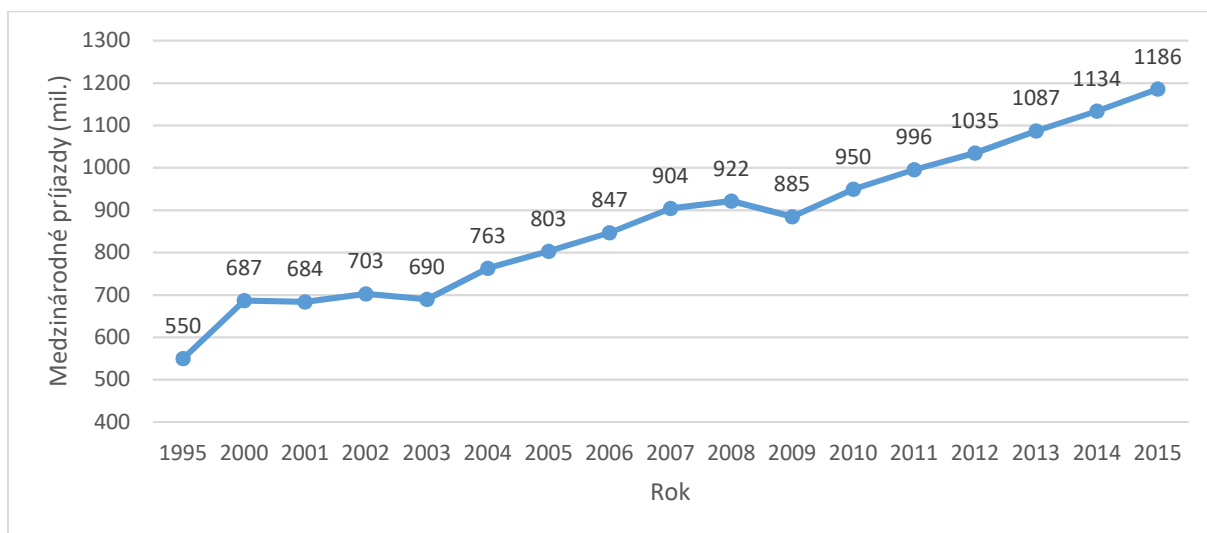
⁵⁷ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. Op. Cit. [cit. 2016-10-14]. S.4.

⁵⁸ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus*. Op Cit. S. 29.

⁵⁹ Ibid. S. 32.

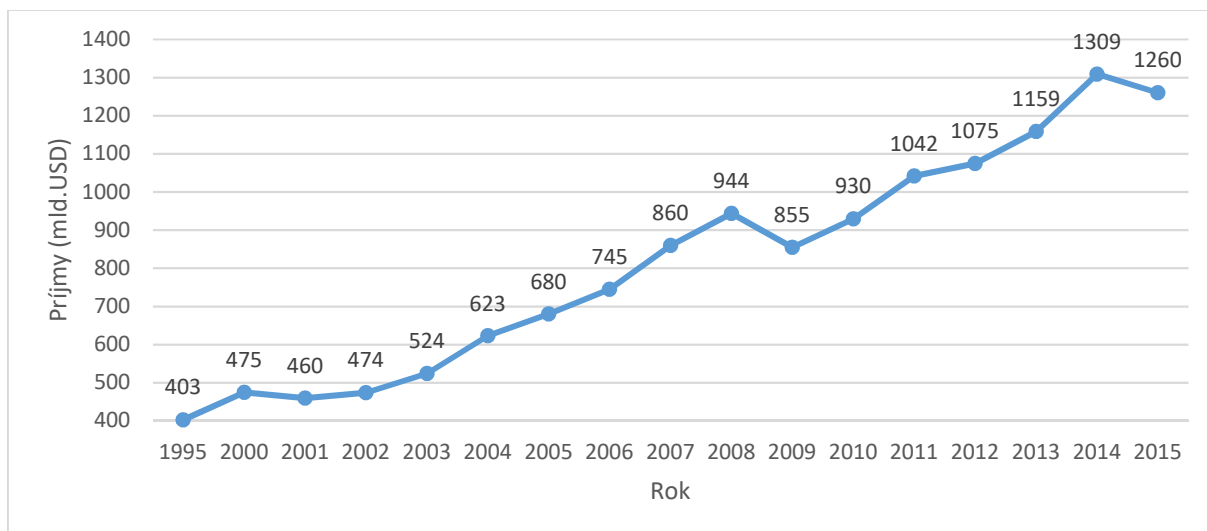
indikátorov. Kritický je rok 2009, kedy došlo k prepadu tak v medzinárodných príjazdoch, ako aj v príjmoch z medzinárodného turizmu, a to z dôvodu ekonomickej krízy, ktorá nastala v roku 2008. Po roku 2009 došlo k postupnému zotavovaniu. S rozvojom leteckej dopravy a informačných a komunikačných technológií táto tendencia pokračuje až do roku 2015.

Graf 1: Medzinárodné príjazdy vo svete 1995-2015 (mil.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO⁶⁰

Graf 2: Príjmy z medzinárodného turizmu 1995-2015 (mld. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO⁶¹

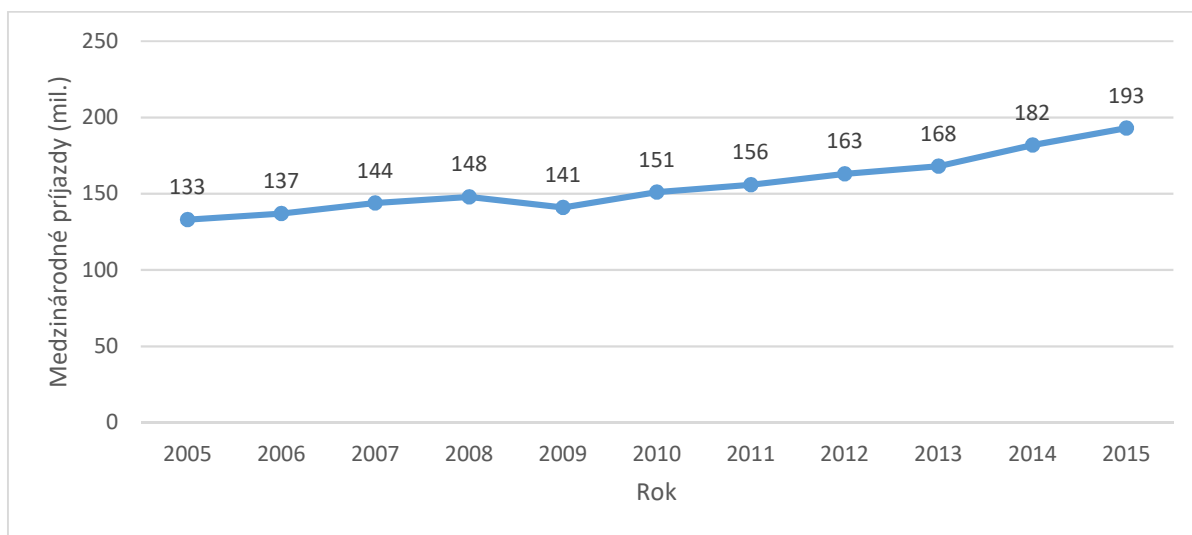
⁶⁰ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op Cit.* [cit. 2016-10-14]. S. 4.

⁶¹ Ibid. S.4.

3.1.1 Región Amerika

Región Amerika je v súčasnosti tretím najvýznamnejším z hľadiska počtu medzinárodných príjazdov a príjmov z medzinárodného cestovného ruchu. Do roku 2000 zastával druhú priečku, jeho prepad na tretie miesto bol dôsledkom prudkého rastu príjazdov do regiónu Ázia a Pacifik. Taktiež k prepadu prispeli udalosti ako teroristický útok z 11. septembra 2001 v USA, rozšírenie epidémie SARS v roku 2003 a ekonomická kríza v rokoch 2008-2009. Všetky tieto problémy postihli predovšetkým Spojené štáty americké, ktoré sú v danom regióne najvýznamnejšie.⁶² Situácia sa zmenila po roku 2013. V roku 2014 Amerika zaznamenala najrýchlejší relatívny rast, a to až 8 % spomedzi všetkých regiónov sveta.⁶³ V roku 2015 táto tendencia úspešne pokračovala. V nasledujúcom grafe sú znázornené medzinárodné príjazdy do Ameriky za posledných 10 rokov.

Graf 3: Medzinárodné príjazdy do regiónu Amerika 2005-2015 (mil.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO⁶⁴

Vývoj medzinárodných príjazdov do regiónu Amerika sa za posledných 10 rokov vyvíjal paralelne s medzinárodnými príjazdmi vo svete. K ich poklesu došlo len v období po ekonomickej kríze v roku 2008. Medzinárodné príjmy v regióne za predchádzajúcich 10 rokov sú zobrazené v nasledujúcom grafe.

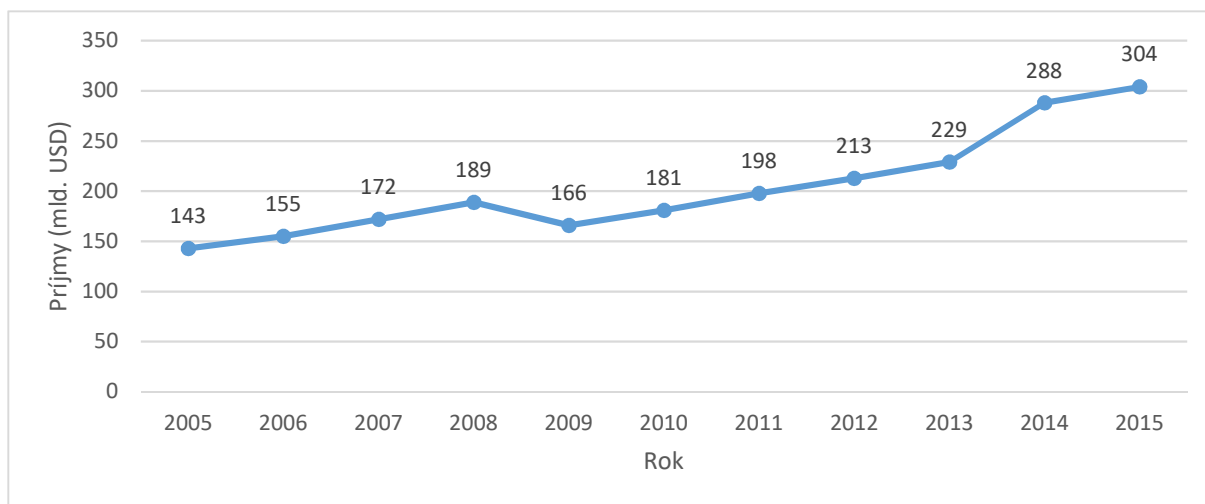
⁶² HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 70.

⁶³ UNWTO. *Tourism Highlights, 2015 Edition*. [online]. eISBN: 978-92-844-1689-9 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284416899>

⁶⁴ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-14].

Graf 4 zobrazuje príjmy z medzinárodného turizmu v regióne Amerika. Nárast príjmov z medzinárodného cestovného ruchu v rokoch 2005 – 2008 je zaznamenaný stabilne rastúcou krivkou grafu. Rok 2009 bol, naopak, poznačený krízou, preto došlo aj k poklesu príjmov. Od roku 2010 príjmy znova rástli a v roku 2014 bol zaznamenaný ešte výraznejší nárast.

Graf 4: Príjmy z medzinárodného turizmu v regióne Amerika 2005-2015 (mld. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa UNWTO⁶⁵

3.1.2 Subregión Južná Amerika

Južná Amerika je po Severnej Amerike druhým najrozľahlejším subregiónom Ameriky s celkovou rozlohou takmer 18 miliónov km².⁶⁶ Je veľmi rozmanitý a svojou rozlohou spadá pod tri klimatické zóny – tropickú, subtropickú a miernu. Patrí sem množstvo prírodných atrakcií ako napríklad rieka Amazonka a priľahlý prales, vysoké pohorie Ánd, ktoré dosahuje cez 6 tisíc m. n. m., vodopády Iguazú, či známe a turisticky navštevované impérium Inkov, Machu Picchu. Potenciál Južnej Ameriky pre cestovný ruch je obrovský. Nanešťastie je tento subregión pomerne nízko navštevovaný. Príčinou môže byť zvýšená kriminalita v určitých oblastiach, nedostatočná úroveň hygieny, nerozvinutá infraštruktúra a taktiež vzdialenosť od zdrojových krajín.⁶⁷

Autorka Hamarneh rozdeľuje štáty Južnej Ameriky do štyroch geografických oblastí. Prvú oblasť tvoria štáty popri Karibiku, na sever od Brazílie. Patrí sem Kolumbia, Venezuela, Surinam, Guyana a Francúzska Guyana. Charakteristické pre túto oblasť sú nížiny

⁶⁵ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. Op. Cit. [cit. 2016-10-14]. S. 5.

⁶⁶ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Op. Cit. S. 81.

⁶⁷ Ibid. S. 81.

a jej hlavným zdrojom bohatstva sú ropa a zemný plyn. Vzhľadom na veľkosť Brazílie, je táto krajina vyčlenená samostatne. Čo sa týka jej rozlohy, je piatym najrozľahlejším štátom na svete. Z hospodárskeho hľadiska patrí k najrozvinutejším štátom Južnej Ameriky. Medzi najväčšie atraktivity štátu patrí mesto Rio de Janeiro, pre ktoré sú charakteristické temperamentné karnevaly, Amazonský prales, vodopády Iguazú na hranici s Argentínou, či množstvo vodopádov, jazier a pláží. Argentína, Uruguaj a Paraguaj tvoria tretiu geografickú oblasť. Paraguaj patrí medzi najchudobnejšie štáty a spolu s Uruguajom sa špecializuje na poľnohospodársku produkciu. Argentína je jednou z najnavštevovanejších krajín Južnej Ameriky. Poslednú skupinu tvoria andské štáty – Peru, Bolívia, Ekvádor a Chile. Pre túto oblasť je typické pohorie Ánd, kde sa prevažujúce pôvodné obyvateľstvo špecializuje predovšetkým na poľnohospodárstvo.⁶⁸

Medzi najnavštevovanejšie krajiny Južnej Ameriky patrí Argentína, Brazília a Chile. Sú to stabilné štáty s dobre rozvinutou infraštruktúrou a ich vnútropolitická situácia je takmer bezproblémová na rozdiel od štátov ako Bolívia, Kolumbia či Venezuela, kde sa politická nestabilita odráža aj v cestovnom ruchu.⁶⁹

Tabuľka 2: Štáty subregiónu Južná Amerika a vybrané ukazovatele 2015

Štát	Rozloha (km ²)	Obyvatelia (2016)	Gramotnosť (%)	HDP (mld. USD)	HDP per capita (USD)	Príjazdy (tis.)
Argentína	2 780 400	43 886 748	98,1	585,6	22 600	5 736
Bolívia	1 098 581	109 696 649	95,7	33,2	6 500	871 ⁷⁰
Brazília	8 514 877	205 823 655	92,6	1 773,0	15 600	6 306
Ekvádor	283 561	16 080 778	94,5	183,4	11 300	1 542
Guyana	214 969	735 909	88,5	3,2	7 500	207
Chile	756 102	17 650 114	97,5	240,2	23 500	4 478
Kolumbia	1 138 910	47 220 856	94,7	293,2	13 800	2 978
Paraguaj	406 752	6 862 812	93,9	28,1	8 700	1 215
Peru	1 285 216	30 721 062	94,5	389,1	12 200	3 456
Surinam	163 820	585 824	96,1	9,1	16 300	228
Uruguaj	176 215	3 351 016	98,5	53,8	21 500	2 773
Venezuela	912 050	30 912 302	96,3	239,6	16 700	857 ⁷⁰

Zdroj: vlastné spracovanie podľa CIA⁷¹

⁶⁸ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 113.

⁶⁹ Ibid. S. 81.

⁷⁰ Údaje z roku 2014.

⁷¹ CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook: Chile*. [online]. [cit. 2016-10-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ci.html>

Tabuľka 2 zobrazuje štáty Južnej Ameriky s prehľadom základných ukazovateľov, čo umožňuje lepšie porovnať jednotlivé krajiny navzájom. Vzhľadom na to, že Francúzska Guyana patrí Francúzsku, nie sú uvedené štatistiky tohto teritória individuálne ale v rámci Francúzska.

V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené základné údaje o medzinárodnom turizme Južnej Ameriky spoločne s ostatnými subregiónmi Ameriky za rok 2015.

Tabuľka 3: Medzinárodné príjazdy do regiónu Amerika 2015

Subregión	Počet (mil.)	Podiel (%)	Rast 15/14 (%)
Amerika celkom	192,6	100	5,9
Severná Amerika	127,6	66,3	5,5
Stredná Amerika	10,3	5,3	7,1
Karibik	23,9	12,4	7,4
Južná Amerika	30,8	16	5,8

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO⁷²

Tabuľka 4: Príjmy z medzinárodného turizmu v regióne Amerika 2015

Subregión	Príjmy (mld. USD)	Podiel (%)	Rast 15/14 (%)
Amerika celkom	303,7	100	7,8
Severná Amerika	238,5	78,5	8,2
Stredná Amerika	11,5	3,8	7,3
Karibik	28,1	9,3	5,8
Južná Amerika	25,6	8,4	7

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO⁷³

Najvýznamnejším subregiónom Ameriky je Severná Amerika, ktorá tvorí 66 % medzinárodných príjazdov a 78,5 % príjmov z medzinárodného turizmu. Hlavnou príjmovou krajinou tohto subregiónu sú Spojené štáty Americké, ktoré navštívila v roku 2015 väčšia polovica turistov Severnej Ameriky v celkovom počte 77,5 tisíc.⁷⁴ Napriek tomu, že Mexiko a Kanada o niečo zaostávajú v počte medzinárodných príjazdov za USA, práve tieto tri krajiny patria medzi najvýznamnejšie príjmové trhy celého regiónu Amerika.⁷⁵

Južná Amerika je druhým najnavštevovanejším subregiónom Ameriky. Medzinárodné príjazdy do tohto subregiónu tvoria 30 % celkových príjazdov do regiónu Amerika. V príjmoch

⁷² UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. Op. Cit. [cit. 2016-10-20]. S. 4.

⁷³ Ibid. S. 5.

⁷⁴ Ibid. S. 5.

⁷⁵ Ibid. S. 10.

z medzinárodného turizmu sa však radí až na tretie miesto za subregión Karibik. Potenciál Južnej Ameriky nie je dostatočne využitý. Nízky počet návštevníkov nezodpovedá jej rozlohe a ani atraktivitám, ktoré sa na tomto území nachádzajú.⁷⁶ Najvýznamnejšími trhmi Južnej Ameriky sú Brazília, Argentína a Chile, kam prichádza 54 % návštevníkov subregiónu.⁷⁷ Z hľadiska príjmov je tiež veľmi dôležitá Kolumbia a Peru.

Karibik tvorí 12,4 % medzinárodných príjazdov. Pozostáva z niekoľkých ostrovných reťazcov, z ktorých najväčším z hľadiska počtu obyvateľov a rozlohy sú Veľké Antily (Jamajka, Dominikánska republika, Haiti, Kajmanie ostrovy, Kuba, Portoriko). Čo sa týka medzinárodných príjazdov, medzi najnavštevovanejšie štáty patrí Kuba, Dominikánska republika a Portoriko, kam sa sústreďuje 53 % príjazdov. Napriek nižšiemu počtu medzinárodných príjazdov v porovnaní s Južnou Amerikou sú príjmy z medzinárodného cestovného ruchu v subregióne Karibik vyššie, a to takmer o 1 %. Ekonomicky je Karibik pomerne závislý na sektore služieb, preto má cestovný ruch pre túto krajinu veľký význam. Ide o oblasť s malými ekonomikami, ktoré sú závislé na pestovaní niekoľkých plodín.⁷⁸

Najmenej navštevovaný subregión je Stredná Amerika. Medzi jeho najvýznamnejšie destinácie patria Kostarika a Panama, kam prichádza 43 % návštevníkov tohto subregiónu.⁷⁹ Cestovný ruch sa sústreďuje na piesočné pláže, národné parky a do oblastí osídlených pôvodným obyvateľstvom. Tento subregión sa s 3,8 % radí na posledné miesto z hľadiska príjmov z medzinárodného cestovného ruchu. Ekonomiku krajín Strednej Ameriky je možné charakterizovať ako pomerne málo rozvinutú. Väčšina štátov je jednostranne závislá na produkcii a vývoze plodín, predovšetkým banánov. Z tohto dôvodu sa na označenie spomenutých krajín často používa pojem „banánové republiky“.⁸⁰

⁷⁶ PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus. Op. Cit.* S. 112.

⁷⁷ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria. Op. Cit.* S. 81.

⁷⁸ Ibid. S. 79.

⁷⁹ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-20]. S. 7.

⁸⁰ HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria.* S. 77.

3.2 Politicko-ekonomická charakteristika Chile

Obrázok 3: Politická mapa Chile

Zdroj: CIA⁸⁵

Mapuche, 0,7 % Aymara a zvyšné 1,2 % rôzne skupiny pôvodného obyvateľstva.⁸⁶

Chile, oficiálne Chilská republika, sa tiahne pozdĺž západného pobrežia Južnej Ameriky.⁸¹ Jeho rozloha zaberá 756 102 km².⁸² K chilskému teritóriu patrí aj antarktické územie s rozlohou 1 250 000 km², kde sídli niekoľko vedeckých základní.⁸³ Chile je jednou z najdlhších a najužších krajín na svete. Dĺžka jej pobrežia dosahuje až 6 435 km, avšak na šírku meria len 144km.⁸⁴ Hraničí na východe s Argentínou a na severe s Bolíviou a Peru. K štátu patrí niekoľko ostrovov, z ktorých najvýznamnejším je Veľkonočný ostrov a súostrovie Juana Fernandéza.

Z geografického hľadiska je Chile veľmi rozmanitou krajinou. V severnej časti republiky sa nachádza najsuchšia púšť na svete – Atacama. Pozdĺž celej krajiny sa tiahne pohorie Andy s množstvom vulkánov, jazier, riek, ľadovcov a národných parkov. Smerom na juh sa krajina výrazne ochladzuje. Pre južné územie, Patagóniu, je charakteristické chladné klimatické pásmo.⁸⁵

Chile má 17 650 114 obyvateľov, 89 % z nich má európsky pôvod. 9,1 % tvorí pôvodné obyvateľstvo

⁸¹ BUSINESSINFO. *Souhrnná teritoriální informace. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/chile.html>

⁸² CIA. *The World Factbook: Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁸³ OFICINA DE INFORMACIÓN DIPLOMÁTICA. *Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: http://www.exteriores.gob.es/documents/fichaspais/chile_ficha%20pais.pdf

⁸⁴ CIA. *The World Factbook: Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁸⁵ FUNDACIÓN IMAGEN DE CHILE. *This is Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <https://www.thisischile.cl/nature/geography/?lang=en>

⁸⁶ CIA. *The World Factbook: Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

90 % populácie žije v hlavnom meste Santiagu alebo v jeho aglomerácii. Sever krajiny a južné oblasti zostávajú pomerne neosídlené. Priemerný prírastok obyvateľstva je 0,8 %.⁸⁷

Úradným jazykom je španielčina ale na niektorých územiach sa stále používa jazyk pôvodného obyvateľstva (aymarský jazyk na severe, mapudungun na juhu a rapa-nui na Veľkonočnom ostrove).⁸⁸ Menou krajiny je chilské peso (CLP), aktuálny kurz Národnej banky Slovenska k 16. 10. 2016 je 737,463CLP/EUR.⁸⁹

Obrázok 4: Mapa regiónov Chile

Chilské teritórium je rozdelené na 15 regiónov, ktoré sa ďalej delia na provincie. Regióny sú podľa mapy nasledovné:

Tabuľka 5: Regióny Chile

Číslo regiónu	Názov regiónu	Hlavné mesto regiónu
XV	Arica y Parinacota	Arica
I	Tarapacá	Iquique
II	Antofagasta	Antofagasta
III	Atacama	Copiapó
IV	Coquimbo	La Serena
V	Valparaíso	Valparaíso
RM	Región Metropolitana	Santiago
VI	O'Higgins	Rancagua
VII	Maule	Talva
VIII	Biobío	Concepción
IX	Araucanía	Temuco
XIV	Los Ríos	Valdivia
X	Los Lagos	Puerto Montt
XI	Aysén	Coyhaique
XII	Magallanes	Punta Arenas

Zdroj obrázku a tabuľky: vlastné spracovanie podľa BCN⁹⁰

⁸⁷ BUSINESSINFO. *Souhrnná teritoriální informace. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA *Kurzový listok vybraných cudzích mien voči EUR.* [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kurzovy-listok-vybranych-cudzich-mien-voci-eur>

⁹⁰ BIBLIOTECA DEL CONGRESO NACIONAL DE CHILE. *Información Territorial.* [online]. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.bcn.cl/siit/nuestropais/regiones.htm>

3.2.1 Politická situácia Chile

Chile je z hľadiska štátneho zriadenia prezidentskou republikou. Prezident, ktorý je volený na štyri roky, je hlavným predstaviteľom exekutívnej moci a zároveň je aj hlavou štátu. Zákonodarnú moc predstavuje parlament, ktorý je tvorený dvomi komorami – poslaneckou snemovňou so 120 poslancami a senátom s 38 senátormi.⁹¹ Poslanci sú volení na 4 roky, senátori na 8 ročné obdobie. Najvyššou inštitúciou súdnej moci je najvyšší súd, ktorý pozostáva z 20 členov alebo ministrov na čele so súdnym ministrom.

V roku 2010, po 18 rokoch stredo-ľavicovej vlády, sa po prvýkrát v demokratickej etape dostala k moci stredo-pravicová vláda na čele so Sebastiánom Piñerom. Vo voľbách v roku 2014 bola zvolená ex-prezidentka Michelle Bachelet so 62 % hlasov.⁹² Prvé dva roky jej vlády sa niesli v znamení reforiem daňového systému, vzdelávania a znižovania nerovností medzi obyvateľmi štátu.

Hlavným zákonom Chilskej republiky je Ústava z roku 1980, ktorá vznikla počas vojenskej vlády Augusta Pinocheta. Ústava vstúpila do platnosti 11. marca 1981. Od tohto roku bola niekoľkokrát zmenená, naposledy v roku 2011. V roku 2015 chilská vláda opäť navrhla zmenu ústavy.

3.3 Ekonomická situácia Chile

Nasledujúci popis chilskej ekonomiky bude vychádzať predovšetkým z analýzy jednotlivých makroekonomických ukazovateľov od roku 2007. Podkapitola sa sústreďuje predovšetkým na HDP, nezamestnanosť, infláciu a vonkajšiu ekonomickú rovnováhu.

V chilskej ekonomike dominuje predovšetkým odvetvie priemyslu a služieb. Tieto dva sektory tvoria viac ako 96 % HDP, konkrétne služby tvoria 61,5 % a priemysel 35 % HDP. Medzi hlavné odvetvia priemyslu patrí ťažba nerastných surovín (meď, uhlie a dusičnan) a spracovateľský priemysel (potraviny, chemikálie a drevo). Poľnohospodárstvo (rybolov, vinice a ovocie) tvorí okolo 3,3 % HDP.⁹³

⁹¹ BUSINESSINFO. *Souhrnná teritoriální informace. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁹² OFICINA DE INFORMACIÓN DIPLOMÁTICA. *Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

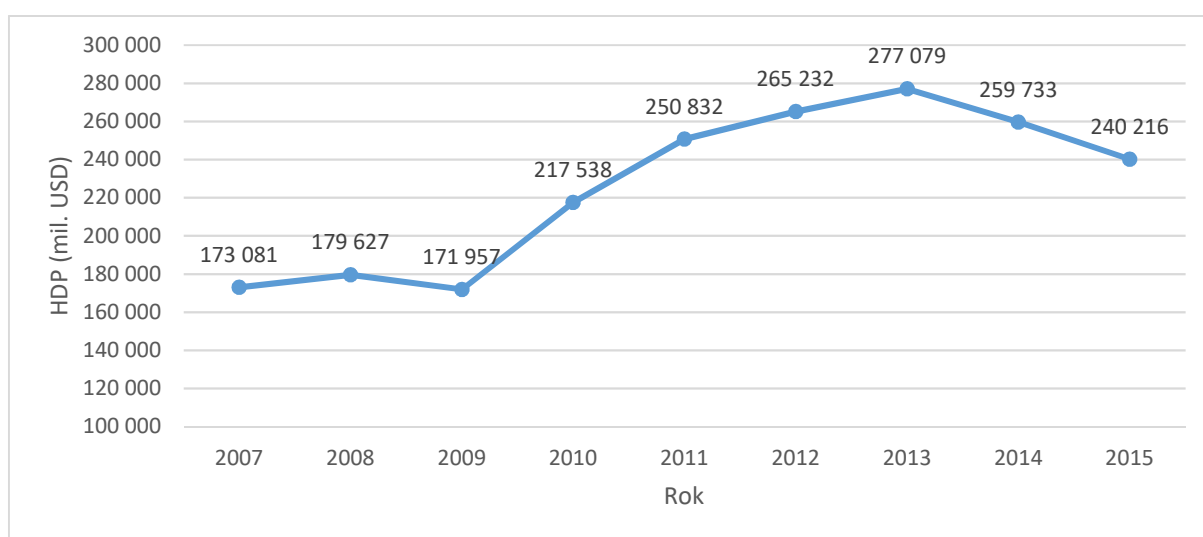
⁹³ SANRANDER – TRADE PORTAL. *Chile. Política y Economía.* [online]. 2016. Export Enterprises SA. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <https://es.portal.santandertrade.com/analizar-mercados/chile/politica-y-economia>

3.3.1 HDP

Ekonomika Chile je za poslednú dekádu jednou z najrýchlejšie rastúcich v Latinskej Amerike.⁹⁴ Podľa štatistických dát Svetovej banky dosiahol HDP Chile v roku 2015 hodnotu 240,2 miliardy USD, čo krajinu zaraďuje na 4. miesto medzi ekonomikami Južnej Ameriky. Vyššie HDP dosahuje už len Brazília, Argentína a Kolumbia.⁹⁵

Graf 5 zobrazuje vývoj HDP tejto krajiny od roku 2007. Ekonomika Chile si ako jediná v porovnaní so svojimi susedmi udržala stabilitu počas posledných rokov kontinuálneho rastu. Rok 2013 bol pre Chilskú republiku z hľadiska výšky HDP najúspešnejším. Od roku 2014 však musela čeliť prudkému spomaleniu hospodárskeho rastu, ktorý vznikol v dôsledku poklesu cien medi. Keďže sa Chile označuje za najväčšieho svetového vývozcu tejto suroviny, významne ho to zasiahlo. V tomto období bol zaznamenaný aj pokles súkromnej spotreby a investícií, ako výsledok reforiem prezidentky Bachelet, pri ktorých došlo k zvýšeniu daní a vládnych výdajov. Perspektívy na rok 2017-2020 sú optimistickéjšie. Očakáva sa hospodársky rast na úrovni 4 %.⁹⁶

Graf 5: Vývoj HDP Chile 2007-2015 (mil. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa World Bank⁹⁷

Podobnú krivku, akou je graficky znázornený vývoj HDP, je možné vidieť aj v grafe 6, ktorý zobrazuje vývoj HDP na obyvateľa od roku 2007. Pokles v roku 2009 je výsledkom globálnej

⁹⁴ OFICINA DE INFORMACIÓN DIPLOMÁTICA. *Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

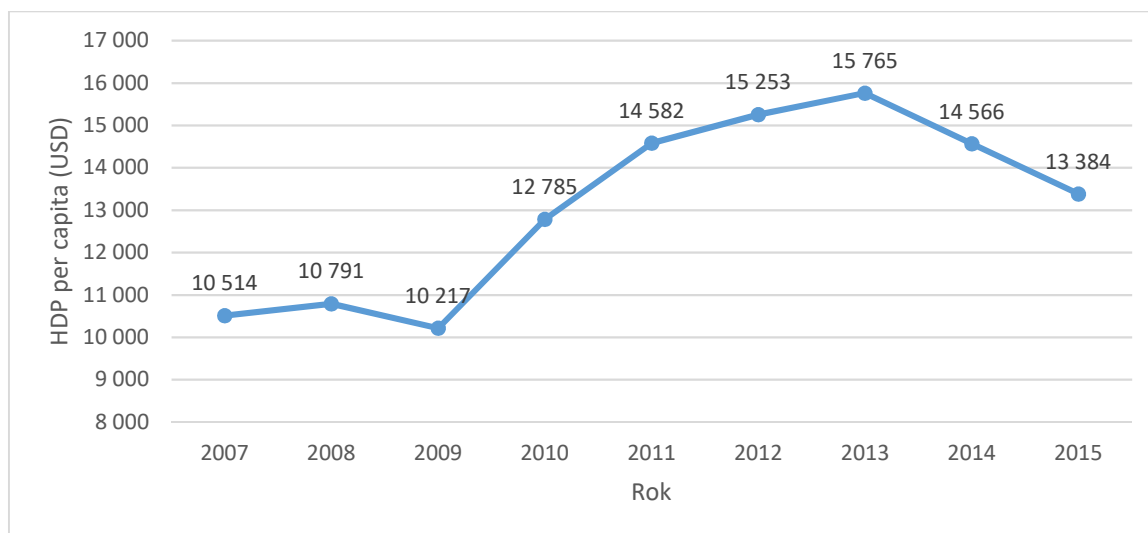
⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ SANRANDER – TRADE PORTAL. *Chile. Política y Economía. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁹⁷ THE WORLD BANK. *World Development Indicators. Chile.* [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD>

ekonomickej krízy z roku 2008. Pokles od roku 2014 je spôsobený, rovnako ako v predchádzajúcom grafe, poklesom cien medi. HDP na obyvateľa v roku 2015 bolo 13 384 amerických dolárov, čo je tretie najvyššie HDP per capita v Južnej Amerike. Prvé miesto má Uruguaj a druhé Argentína.⁹⁸

Graf 6: Vývoj HDP per capita 2007-2015 (USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa World Bank⁹⁹

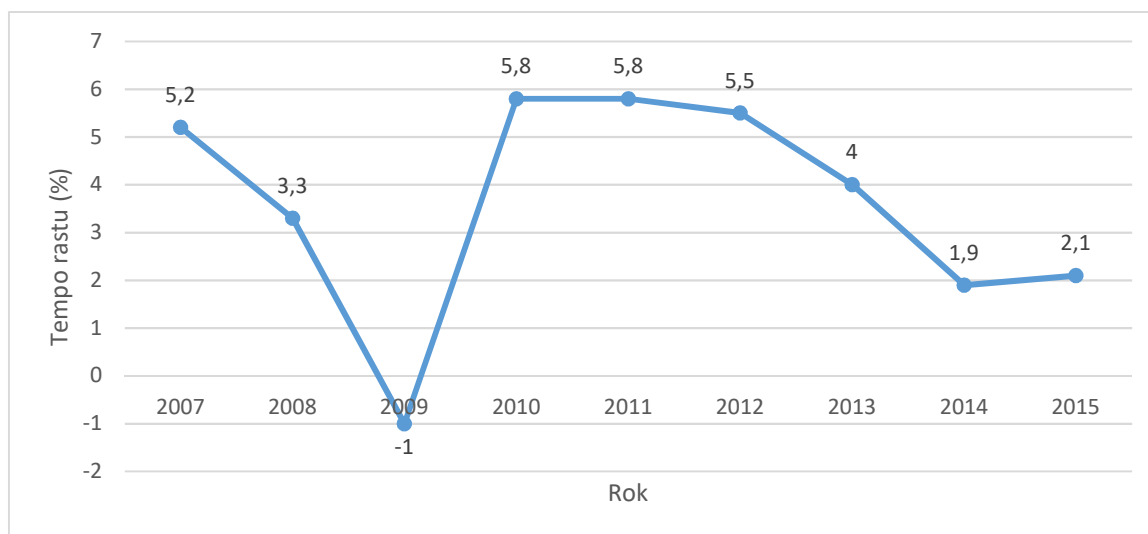
Nasledujúci graf zobrazuje tempo rastu reálneho HDP. Metodika výpočtov je založená na konštantných USD z roku 2010 a od toho sa odvíjajúcich odchýlok. Preto sa pokles HDP v rokoch 2014-2015 odrazil v podobe zníženia tempa rastu, avšak nedosahoval záporné hodnoty. Výrazný pokles HDP nastal v roku 2009 po ekonomickej kríze, kedy tempo rastu reálneho HDP nadobudlo záporné hodnoty.¹⁰⁰

⁹⁸ THE WORLD BANK. *World Development Indicators. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

Graf 7: Tempo rastu reálneho HDP 2007-2015 (% ročne)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa World Bank¹⁰¹

3.3.2 Nezamestnanosť

Chile, podobne ako väčšina krajín Južnej Ameriky, bojuje s veľkými rozdielmi medzi jednotlivými spoločenskými triedami. Prezidentka Bachelet preto kladie za cieľ svojho funkčného obdobia znižovanie týchto nerovnomerností prostredníctvom daňových či iných reforiem. Asociácia pre výskum trhu (AIM) zrealizovala výskum sociálnych tried za rok 2016. Vytvorila tak nový model, ktorý pozostáva zo siedmych sociálnych vrstiev.¹⁰²

Obrázok 5: Sociálne triedy v Chile a rozloženie bohatstva

Trieda	Označenie	% chilskej populácie	% výdavov domácností	Mesačný príjem (CLP)
Prvá trieda	AB	2,9	21	4 386 000
Vyššia stredná trieda	C1a	4	15	2 070 000
Vznikajúca stredná trieda	C1b	8,7	16	1 374 000
Typická stredná trieda	C2	18	18	810 000
Nížšie stredná trieda	C3	29,1	18	503 000
Delikátni ¹⁰³	D	24,2	9	307 000
Chudobní	E	13,1	4	158 000

Zdroj: vlastné spracovanie podľa EMOL¹⁰⁴

¹⁰¹ THE WORLD BANK. *World Development Indicators. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

¹⁰² EMOL. *Infografía: Cómo se clasifican los nuevos grupos socioeconómicos en Chile.* [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.emol.com/noticias/Economia/2016/04/02/796036/Como-se-clasifican-los-grupos-socioeconomicos-en-Chile.html>.

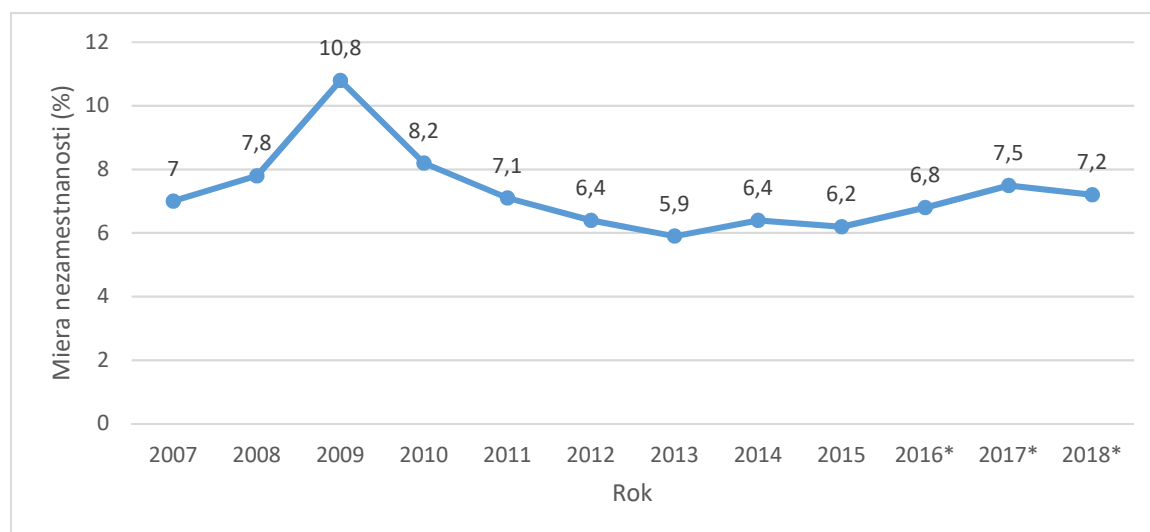
¹⁰³ Zo španielskeho „vulnerable“

¹⁰⁴ Ibid.

Podľa portálu Národného inštitútu štatistik Chile (INE) nezamestnanosť v Chile za trimester apríl-jún 2016 dosiahla svoje maximum za posledných 5 rokov, konkrétne 6,9 %. Medzi ekonomické sektory, v ktorých bol zaznamenaný najväčší nárast nezamestnanosti, patrí spracovateľský priemysel (5,1 %), ťažobný priemysel (10,4 %) a ostatné služby (12,1 %).¹⁰⁵

Vývoj priemernej miery nezamestnanosti zobrazuje nasledujúci graf. Napriek spomaleniu hospodárskeho rastu od roku 2014, si Chile dokázalo udržať pomerne stabilnú mieru nezamestnanosti na nízkej úrovni, konkrétne okolo 6-7 %. Podľa predikcie MMF sa má miera nezamestnanosti naďalej zvyšovať aj v roku 2017, a to na úroveň 7,5 %. Najvyššia nezamestnanosť za posledných 10 rokov nastala v období krízy, kedy sa vyšplhala na hodnotu 10,9 %.

Graf 8: Miera nezamestnanosti v Chile 2007-2015 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IMF¹⁰⁶

3.3.3 Inflácia

Vývoj miery inflácie je zaznamenaný v grafe 9. Vychádzajúc zo štatistických dát OECD. Inflácia je meraná na základe indexu spotrebiteľských cien (CPI). V súčasnosti sa miera inflácie pohybuje okolo 3,1 % a centrálna banka cieľi infláciu medzi 2 až 4 %.¹⁰⁷

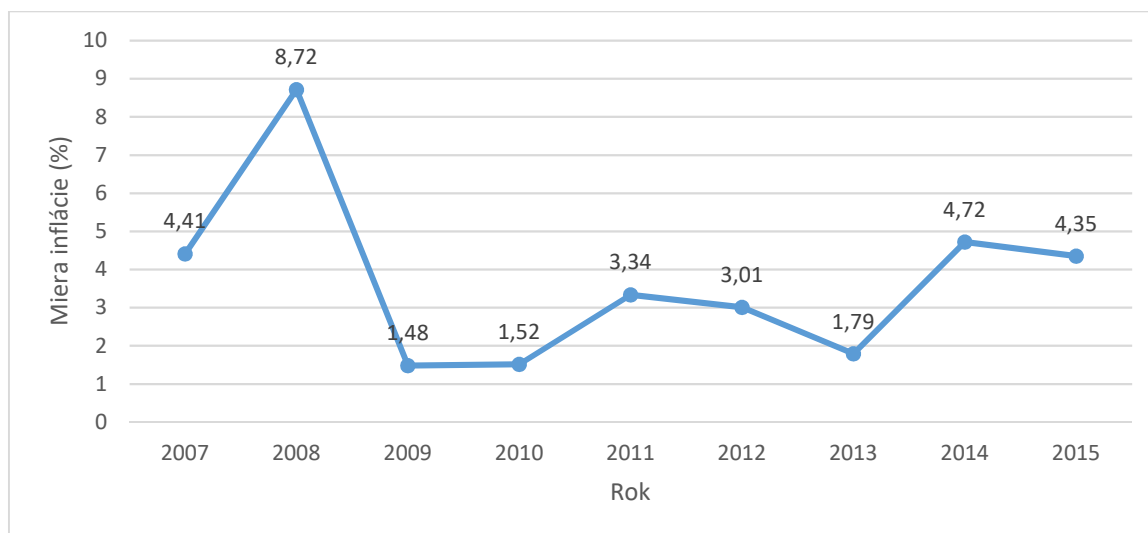
¹⁰⁵ EMOL. *Desempleo en Chile sube hasta 6,9% y alcanza su mayor nivel en casi cinco años*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.emol.com/noticias/Economia/2016/07/29/814829/Desempleo-en-Chile-sigue-ajustandose-y-suba-hasta-69-en-trimestre-abriljunio.html>

¹⁰⁶ IMF. *World Economic Outlook*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <https://knoema.com/IMFWEO2016Apr/imf-world-economic-outlook-weo-april-2016?tsId=1012470>

¹⁰⁷ OECD. *Economic Surveys Chile*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/surveys/Chile-2015-overview.pdf>

Keďže miera inflácie prekročila politiku cielenia v roku 2014, centrálna banka zvýšila úrokovú sadzbu z 3 % na 3,25 %. Predpokladá sa, že zvyšovanie úrokových sadzieb v budúcnosti nebude nutné, keďže zvýšená miera inflácie bola spájaná predovšetkým so znehodnotením devízového kurzu.¹⁰⁸

Graf 9: Vývoj miery inflácie 2007-2015 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa OECD¹⁰⁹

3.3.4 Platobná bilancia

V tabuľke 6 je znázornená štruktúra a saldo jednotlivých účtov platobnej bilancie Chile za posledných 7 rokov. Z tabuľky je zreteľne vidieť, že od roku 2011 je bežný účet deficitný. Celkové saldo platobnej bilancie sa však pohybuje v kladných číslach.

Tabuľka 6: Platobná bilancia Chile 2009-2015 (mil. USD)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bežný účet	3 518	3 769	-3 088	-9 375	-10 311	-3 316	-4 761
Kapitálový účet	15	6 240	12	12	11	10	585
Finančný účet	4 178	8 967	-3 638	-9 521	-11 920	-3 844	-4 741
Saldo chýb a omylov	646	-1 043	-562	-158	-1 620	-537	-564
Saldo platobnej bilancie	1 648	3 024	14 190	-367	311	1 057	211

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Banco Central¹¹⁰

¹⁰⁸ OECD. *Economic Surveys Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-24].

¹⁰⁹ OECD. *Inflation (CPI)*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>

¹¹⁰ BANCO CENTRAL. *Cuentas Nacionales*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://si3.bcentral.cl/Siete/secure/cuadros/arboles.aspx>

Nasledujúca tabuľka zobrazuje vývoj obchodnej bilancie za posledných päť rokov. Z uvedených dát je možné konštatovať, že dochádza k poklesu tak exportov, ako aj importov. Saldo obchodnej bilancie sa mení s menšími výkyvmi a okrem rokov 2012 a 2013 nadobúda kladné hodnoty.

Tabuľka 7: Vývoj obchodnej bilancie (mld. USD)

	2011	2012	2013	2014	2015
Export	80,5	78,8	77,4	75,7	63,4
Import	74,2	79,3	79,6	72,2	63
Saldo	6,3	-0,5	-2,2	3,5	0,4

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Businessinfo¹¹¹

Čo sa týka medzinárodného obchodu, Chile je 44. najväčšou exportnou ekonomikou sveta. Hlavnými produktmi vývozu sú rafinovaná meď, medená ruda, síran, a rybie filé. Najdovážanejšou surovinou je ropa, ďalej sa importujú automobily a plynové oleje.¹¹²

Z hľadiska komodít, poklesol chilský export v roku 2015 hlavne v oblasti rúd, minerálov a ďalších produktov ťažobného priemyslu. Celkový pokles podľa ekonomickej sekcie Ministerstva zahraničných vecí Chile (DIRECO) tento segment exportu poklesol o 18 %.¹¹³ Export komodít predstavuje 15 % príjmov do štátneho rozpočtu, preto je tento pokles pomerne veľkým problémom pre krajinu ako je Chile. Nekomoditný sektor bol postihnutý o niečo menej, konkrétne došlo k poklesu o 14 %. V oblasti poľnohospodárstva niektoré výrobky zaznamenali mierny pokles, iné naopak rástli. Export hrušiek vzrástol o 18 % a vývoz semien o 5,8 %.¹¹⁴

Na strane importov došlo k poklesu spotrebného tovaru o 8,3 % a dovozu ropy o 53 %. Na druhej strane vzrástol dovoz motorových vozidiel o 16 %.¹¹⁵

¹¹¹ BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod a investice. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-zahranicni-obchod-a-investice-17983.html#sec1>

¹¹² THE OBSERVATORY OD ECONOMIC COMPLEXITY. *Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: http://atlas.media.mit.edu/es/profile/country/chl/#Balanza_comercial

¹¹³ BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod a investice. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid.

Tabuľka 8: Hlavní exportní partneri Chile 2015

Krajina	Objem (mil. USD)
1. Čína	16 671
2. EU	8 373
3. USA	8 195
4. Japonsko	5 458
5. MERCOSUR	4 664

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Businessinfo¹¹⁶

Tabuľka 9: Hlavní importní partneri Chile 2015

Krajina	Objem (mil. USD)
1. Čína	14 799
2. USA	11 763
3. EU	9 641
4. MERCOSUR	8 282
5. Mexiko	2 039

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Businessinfo¹¹⁷

Najdôležitejším partnerom Chile v oblasti medzinárodného obchodu je Čína, ktorá bola hlavným partnerom aj v exporte, aj v importe. Na ďalších popredných miestach v dovoze aj vývoze je USA a Európska únia. Medzi top partnerov z EÚ patrí Nemecko, Španielsko, Taliansko a Holandsko.¹¹⁸

¹¹⁶ BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod a investice. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-21].

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid.

4. Predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu Chile

Štvrtá kapitola sa venuje popisu predpokladov pre rozvoj turizmu a rekreácie v Chile. Najskôr sa rozoberajú selektívne predpoklady, ktoré sa ďalej diferencujú na ekonomické, demografické a ekologické. Medzi lokalizačné predpoklady sa zaraďujú prírodné a kultúrne atraktivity. V závere sa kapitola venuje realizačným predpokladom, ktoré zahŕňajú ubytovacie a stravovacie kapacity a dopravnú infraštruktúru.

4.1 Selektívne predpoklady

Z ekonomického hľadiska je Chile viac analyzované v predchádzajúcej kapitole a z týchto dát je možné konštatovať, že je považované za jednu z najrýchlejšie rastúcich ekonomík Južnej Ameriky. Napriek pomerne vysokej ekonomickej úrovni ostáva jedným z negatívnych faktov nerovnomerné rozmiestnenie bohatstva naprieč obyvateľstvom. Distribúcia bohatstva sa meria na základe GINI koeficientu, ktorý dosahuje hodnoty 0-1, pričom hodnota 0 predstavuje dokonalú situáciu, kedy je bohatstvo ekvivalentne rozmiestnené medzi populáciu. Hodnota 1 znamená nulové diverzifikačné schopnosti, čiže situáciu, kedy všetko bohatstvo vlastní jedna osoba. Na základe údajov Svetovej banky bola hodnota GINI koeficientu v Chile v roku 2013 0,50, čo predstavuje pomerne veľkú nerovnomernosť medzi bohatými a chudobnými. Tento index sa za posledných 10 rokov postupne znižuje, v roku 2003 jeho hodnota dosahovala dokonca úroveň 0,55.¹¹⁹ Vysoké číslo indexu, okrem iného, symbolizuje aj nerovnomerný prístup k vzdelaniu, čo sa perpetuálne prejavuje v nerovnomernom príjme v budúcnosti. Napriek tomu, že GINI koeficient Chile je jedným z najnižších v Južnej Amerike, medzi krajinami OECD zaraďuje Chile na posledné miesta.

Čo sa týka demografického vývoja, v posledných rokoch je zaznamenaný trend starnutia chilskej populácie. Starnutie obyvateľstva je spôsobené niekoľkými faktormi: pôrodnosť sa nachádza pod reprodukčnou úrovňou, úmrtnosť je pomerne nízka a priemerná dĺžka života je na úrovni vyspelých krajín.¹²⁰ z takejto vekovej štruktúry by mohlo Chile profitovať, a to

¹¹⁹ THE WORLD BANK. *GINI Index (World Bank Estimate)*. [online]. 2016. The World Bank Group. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: [Http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2013&locations=CL&start=1987&view=chart&year_high_desc=false](http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2013&locations=CL&start=1987&view=chart&year_high_desc=false)

¹²⁰ CIA. *The World Factbook: Chile*. Op. Cit. [cit. 2016-10-25].

udržaním ekonomicky aktívnej staršej populácie. Starnutie populácie môže vplývať na turizmus, a to prostredníctvom väčšej účasti seniorov na cestovnom ruchu.

Na základe indexu lepšieho života (Better Life Index), ktorý meria OECD, sa Chile zaradzuje k priemeru členských krajín a dosahuje 6,5 z 10 bodov.¹²¹ Veľmi pozitívne je hodnotený progres Chile v zlepšení kvality života svojich obyvateľov za posledných 10 rokov, avšak naďalej v jednotlivých kategóriách zaostáva za priemerom OECD. Nedostatky, následkom ktorých sa Chile nachádza pod priemerom OECD, sú pozorované predovšetkým v oblastiach ako je zdravotníctvo, príjem a bohatstvo, osobná bezpečnosť, občianska angažovanosť, vzdelanie a kvalita životného prostredia. Čo sa týka všeobecnej spokojnosti s úrovňou života, Chilania túto oblasť ohodnotili 6,5 bodmi z 10, čo zodpovedá priemeru krajín OECD.

Ekologické predpoklady sú neodlučiteľnou súčasťou rozvoja cestovného ruchu. Univerzita Yale vytvorila EPI index (Environmental Performance Index), ktorý meria výkonnosť jednotlivých krajín v oblasti životného prostredia. Chile sa umiestnilo na 52. mieste spomedzi 180 krajín so 77,67 bodmi zo 100.¹²² Krajina bola najlepšie ohodnotená v oblasti vodných zdrojov a kvality pitnej vody. Naopak, najhoršie hodnotenie získala v oblasti poľnohospodárstva za používanie umelých hnojív a za úbytok zalesnených plôch. Medzi ďalšie oblasti, ktoré získali pomerne nízke ohodnotenie patrí biodiverzita a prirodzené prostredie výskytu živočíšnych druhov, a to predovšetkým v rámci ochrany zvierat na národnej a globálnej úrovni. Na druhej strane, dobré výsledky dosahuje Chile v ochrane morských druhov. Z hľadiska umiestnenia medzi krajinami subregiónu Južnej Ameriky patrí Chile na tretie miesto. Prvenstvo obhájila Argentína, ktorá je celosvetovo na 43 pozícií. Brazílii patrí 46. miesto.

4.2 Lokalizačné predpoklady

Chile je unikátna krajina vďaka svojej klimatickej a morfolologickej diverzifikácii. Vďaka svojej geografickej polohe má takmer všetky klimatické podnebia planéty. Vzhľadom na fakt, že sa rozprestiera na južnej pologuli, najteplejšie je v krajine v rozmedzí mesiacov október a apríl, najchladnejšie zase v období máj-september. Z hľadiska diverzity klimatických pásem sa na severe nachádza najsuchšia púšť na svete, Atacama, ktorá je

¹²¹ OECD. *Better Life Index. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/chile/>

¹²² YALE. *Environmental Performance Index*. [online]. 2016. Yale University. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://epi.yale.edu/country/chile>

charakteristická vysokými rozdielmi medzi dennými a nočnými teplotami. Smerom južnejšie má Chile stredomorskú klímu; dlhé, suché letá a naopak, krátke a mokré zimy. Na juhu je pomerne daždivo počas celého roka. Oblasť Patagónie je zase chladná a veterná. Pre obdobie zimy sú typické výrazne krátke dni a dlhé noci.

Rozmanitosť Chile sa môže chápať aj z morfológického hľadiska. Celkovo krajinou prechádzajú štyri pásma: pobrežné pásmo smerom na západ, smerom na východ sa rozprestiera pobrežné pohorie, ďalej úzky pás nížin a nakoniec dlhé pohorie Ánd, ktoré tvorí takmer celú hranicu so susednou Argentínou.¹²³ Najvyššou horou Ánd je vrch Ojos de Salar, ktorý dosahuje nadmorskú výšku 6 880 m. n. m.¹²⁴ na chilskom teritóriu sa nachádza viac ako 15 000 jazier, 24 000 ľadovcov, 3 000 ostrovov a ostrovčekov, 139 aktívnych vulkánov a viac ako 270 termálnych prameňov.¹²⁵

Ďalšou z chilských prírodných atrakcií je fauna a flóra, pričom mnoho druhov sa nevyskytuje nikde inde vo svete. Typické zvieratá pre túto oblasť sú lamy, alpaky, guanacos a vikúne. Z vtákov to sú plameniaky, kolibríky, kondory, nandu a niekoľko druhov tučniakov. Pestrá fauna sa nachádza predovšetkým v severných a južných oblastiach. Typickým chilským stromom je araukária, ktorej plody konzumovali pôvodní obyvatelia kmeňa mapuche.

Medzi najvýznamnejšie prírodné pamiatky patrí predovšetkým púšť Atacama, s najdôležitejším turistickým mestom San Pedro de Atacama. V okolí sa nachádza množstvo prírodných atrakcií. Jednou z nich je prírodná rezervácia plameniakov, s rôznorodou faunou a flórou. Ďalšími turistickými atrakciami tejto oblasti sú soľná pláň Salar de Atacama a oblasť gejzírov El Tatio, ktoré sa nachádzajú v nadmorskej výške okolo 4 000 m.n.m.

Severne na hraniciach s Bolíviou sa nachádza národný park Lauca, ktorý dosahuje nadmorskú výšku nad 4 500 m.n.m. a oplýva unikátnym ekosystémom sveta. Najkrajšie scenérie sú pri močiarnych jazerách Cotaconí a najvyšších vulkánoch planéty. Chránené živočíšne druhy tejto oblasti sú napríklad vikúne, pumy, líšky, guanaco, taruca – andský jeleň, rôzne hlodavce a niekoľko druhov vtákov.

Smerom južne od hlavného mesta Santiago až do mesta Ushuaia, ktoré sa nachádza na konci kontinentu, sa tiahne slávna cesta, Carretera Austral, ktorá je dlhá 1240 km a z turistického

¹²³ CHALUPA, J. Chile. Praha : Libri, 2006. ISBN 80-7277-136-1. S. 41.

¹²⁴ CIA. *The World Factbook: Chile*. Op. Cit. [cit. 2016-10-25].

¹²⁵ GOBIERNO DE CHILE. *Estrategia nacional de turismo 2012-2016*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://portal.mma.gob.cl/wp-content/uploads/2014/10/1_Estrategia-Nacional-de-Turismo-2012-2020.pdf

hľadiska je známa predovšetkým vďaka množstvu jedinečných výhľadov a scenérií. Cestu lemuje mnoho prírodných atrakcií, od panenských lesov, cez fjordy Pumalín, termálne vody až po vodopády. Carreteru Austral vybudoval počas svojej vlády generál Pinochet, aby tak prepojal celé Chile od severu na juh. Kvôli nevhodnému terénu a množstvu močarísk však už v dnešnej dobe táto cesta nie je kompletne zachovaná.

Najväčšou dominantou chilskej Patagónie je národný park Torres del Paine, ktorý patrí medzi Biosférické rezervácie UNESCO. Spolu s národným parkom Bernarda O'Higginsa sa nachádza na predbežnom zozname svetového dedičstva. Obsahujú 90 % patagónskeho ľadovca. Hlavnou atrakciou národného parku Torres del Paine sú tri skalnaté veže na jednom z vrcholov oblasti. Ďalej tu turisti nájdu veľkú rozmanitosť vo forme riek, jazier, ľadovcov a vodopádov na relatívne malej ploche.

Chilské kultúrne dedičstvo, ktoré patrí do zoznamu UNESCO, tvoria atrakcie uvedené v tabuľke 10.

Tabuľka 10: Pamiatky UNESCO Chile

Názov	Rok prijatia
Národný Park Rapa Nui	1995
Kostoly Chiloé	2000
Historické centrum Valparaíso	2003
Humberstone a Santa Laura	2005
Banické mesto Sewell	2006
Qhapaq Ñan – Andský systém ciest	2014

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNESCO¹²⁶

Národný Park Rapa Nui sa nachádza na Veľkonočnom ostrove a je zaradený do kultúrneho dedičstva vďaka monolitickým stavbám Moai, ktoré boli vytvorené kultúrou Rapa Nui. Sochy majú tvar ľudí s precízne vytesanou najmä tvárovou oblasťou. Dodnes je ich význam veľkou záhadou, a preto sa okolo nich šíria rôzne povesti.

Ostrov Chiloé sa rozprestiera v Tichom oceáne. Je charakteristický bohatou kultúrou a architektúrou. Najväčšou atrakciou oblasti sú drevené kostoly, ktoré sa rozprestierajú po celom súostroví a sú od seba vzdialené menej ako 10 km. Do UNESCO bolo v roku 2000 zaradených 16 kostolov.

¹²⁶ UNESCO. *World Heritage Center. Chile*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/statesparties/cl>

Valparaíso je prístavné mesto, ktoré sa nachádza na pobreží Tichého oceána. Rozprestiera sa na niekoľkých vrškoch, čo mu pridáva na atraktivite. Charakteristické je farebnou architektúrou a množstvom zubačiek. Valparaíso sa považuje za hlavné mesto novodobej chilskej kultúry vďaka bohatému nočnému životu, množstvu miestnych umelcov, divadelných hier, festivalov či karnevalov.

Humberstone a Santa Laura sú bane na liadok na severe Chilskej republiky. V tejto oblasti je viac ako 200 menších liadkových (dusičnanových) baní, kde pracovali baníci z Chile, Peru a Bolívie až do konca 19. storočia. V zozname UNESCO sú od roku 2005. Sewell je taktiež bývalé banícke mesto, ktoré sa nachádza južne od Santiaga. Hlavnou ťažnou surovinou tejto oblasti bola meď.

Qhapaq Ñan je systém ciest Inkov, nachádzajúci sa v extrémnych podmienkach vysokých Ánd. Dĺžka systému je odhadovaná na 30 000 km.¹²⁷ Cesty vedú cez 6 štátov (Argentína, Bolívia, Chile, Peru, Columbia, Ekvádor).

Čo sa týka športu, podobne ako v celej Južnej Amerike, je aj pre Chile najvýznamnejším športom futbal. Chile disponuje veľkou platformou štadiónov po celej republike. 18 z nich má kapacitu nad 20 000 divákov. Najväčším štadiónom je Národný futbalový štadión, ktorý sa nachádza v hlavnom meste Santiago a disponuje kapacitou 65 127 miest.¹²⁸

V roku 2015 sa v Chile konala Copa América alebo Majstrovstvá Južnej Ameriky, čo prilákalo do krajiny množstvo turistov. Chile v roku 2015 vyhralo tieto majstrovstvá a v roku 2016 si obhájilo prvenstvo v Spojených štátoch amerických.

Okrem futbalu má Chile výborné podmienky tak pre zimné, ako aj pre letné športy. V zimnom období je v ponuke množstvo lyžiarskych stredísk v oblasti Ánd. Vďaka dĺžke pobrežia existuje množstvo pláží s vhodnými podmienkami pre surfovanie či iné vodné športy.

¹²⁷ UNESCO. *World Heritage Center. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-25].

¹²⁸ ESTADIOS.ort. *Estadios de Chile*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.estadios.org/chile/>

4.3 Realizačné predpoklady

Nasledujúca tabuľka zobrazuje počet a rozmiestnenie ubytovacích zariadení, reštaurácií a cestovných kancelárií v závislosti od regiónu. Uvedené dáta ukazujú, že Chile disponuje celkovým počtom 6 027 oficiálnych ubytovacích zariadení, 4 318 stravovacích zariadení a 1 868 cestovných kancelárií a agentúr.

Najviac ubytovacích kapacít sa nachádza v regióne Metropolitana, kde je najväčšou atraktivitou hlavné mesto. Ďalej je to región Valparaíso a oblasť Los Lagos. Paradoxne je však počet lôžok najvyšší v lokalite Valparaíso. V tom istom regióne sa nachádza aj 994 reštaurácií, čo je 23 % z celej krajiny. V poradí druhým regiónom tohto rebríčka je Metropolitana s necelými 16 % stravovacích zariadení.

Najhustejšia sieť cestovných agentúr a cestovných kancelárií je v regióne Metropolitana s počtom 599 zariadení, čo je takmer dvojnásobne viac ako vo Valparaíse. V menej rozvinutých oblastiach je materiálno-technická základňa pomerne riedka.

Tabuľka 11: Turistická ponuka v Chile podľa regiónov 2014

Región	EAT ¹²⁹	Izby	Lôžka	Kempy	Kempingové miesta	Stravovacie zariadenia	CK a CA
Arica y Parinacota	123	2 192	4 340	12	205	118	67
Tarapacá	174	4 208	8 806	4	111	84	43
Antofagasta	247	6 817	12 658	13	256	245	112
Atacama	162	2 949	6 016	6	275	139	31
Coquimbo	387	6 090	14 565	62	1 650	282	75
Valparaíso	849	14 214	29 535	18	450	994	325
Metropolitana	493	16 561	27 717	20	824	687	599
O'Higgins	312	4 120	10 734	35	1 586	188	50
Maule	302	4 135	9 444	50	1 394	224	29
Biobío	464	6 840	15 902	108	2 630	40	61
Araucanía	460	4 767	14 715	44	614	188	93
Los Ríos	383	4 155	9 167	38	918	151	31
Los Lagos	895	10 866	22 569	82	1 257	408	178
Aysén	423	3 168	6 227	39	495	102	46
Magallanes	326	4 199	9 143	26	1 168	108	128

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹³⁰

¹²⁹ EAT – celkový počet ubytovacích zariadení

¹³⁰ SERNATUR. *Anuario de Turismo 2014*. [online].2015. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.sernatur.cl/wp-content/uploads/2015/12/Anuario-de-Turismo-2014_version-final-consolidada.pdf

V Chile je možné nájsť všetky druhy dopravy. Z pohľadu medzinárodného turizmu je krajina najlepšie dostupná leteckou dopravou. Chile má celkovo 90 letísk, z čoho 12 dosahuje rozlohu nad 2 438m².¹³¹ Vzhľadom na rozlohu krajiny sa letecká doprava vo väčšej miere využíva aj na vnútroštátne lety. Tie prevádza bývalá chilská spoločnosť LAN, ktorá sa spojila s brazílskou aerolíniou TAM a vytvorili LATAM. Na chilskom trhu je takmer sama, preto sú vnútroštátne ceny leteniek pomerne vysoké.

Ďalším a najvyužívanejším spôsobom dopravy v rámci krajiny je cestovanie autobusmi. Tie sú pohodlné a vzhľadom na pomer cena/kvalita veľmi často využívané na dlhšie vzdialenosti. Sú dostupné dva typy autobusov: *cama a semicama*. Autobusy *semicama* majú čiastočne polohovateľné sedadlá, zatiaľ čo *cama* ponúkajú luxusnejšie cestovanie, pričom sa sedadlá dajú dať až do horizontálnej polohy. V porovnaní s ostatnými krajinami Južnej Ameriky má Chile pomerne dobre vyvinutú cestnú sieť, avšak iba v najnavštevovanejších oblastiach, predovšetkým v regióne Metropolitana. Oďľahlejšie časti, najmä sever a juh krajiny, sú pomerne slabo vybavené cestnou infraštruktúrou. Cestná sieť celkovo presahuje 77 000 km, avšak iba 19 000 km z celkového počtu patrí spevneným cestám, zvyšok je nespevnený.¹³²

Z vodnej dopravy je rozvinutá v najväčšej miere námorná, pretože Chile disponuje 13 významnými prístavmi. Keďže ide o pomerne suchú krajinu, rieky nie sú dostatočne vodnaté na to, aby sa vybudovala riečna sieť. Dôležitá je teda námorná doprava, napríklad prístav Valparaíso významný predovšetkým z medzinárodného hľadiska.

Železničná doprava nie je taká populárna ako v minulosti. Celkovo je vybudovaných 7 280 km železníc, avšak nie sú prepojené.¹³³ Určité úseky sú využívané skôr pre účely vyhlídkových jázd než pre samotnú dopravu.

¹³¹ CIA. *The World Factbook: Chile*. Op. Cit. [cit. 2016-10-25].

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

5. Konkurencieschopnosť Chile

Piata kapitola sa venuje konkurencieschopnosti Chile. Najskôr je stručne definovaný globálny index konkurencieschopnosť, následne je kapitola venovaná predovšetkým konkurencieschopnosti na trhu medzinárodného cestovného ruchu založenej na TTCI indexe Svetového ekonomického fóra. V kapitole sú analyzované hodnoty jednotlivých indexov a postavenie Chile v rámci sveta a subregiónu Južná Amerika.

5.1 Analýza GCI Indexu

GCI index hodnotí ekonomickú konkurencieschopnosť 144 krajín na základe vybraných kritérií. Keďže ekonomická situácia krajiny a cestovný ruch spolu úzko súvisia, podkapitola ponúka prehľad umiestnenia Chile v rámci celého sveta a subregiónu. Nasledujúca tabuľka zobrazuje prehľad top 10 najkonkurencieschopnejších krajín sveta podľa Svetového ekonomického fóra a zahŕňa aj ich výsledky v rámci jednotlivých čiastkových indexov.

Tabuľka 12: Top 10 konkurencieschopných krajín podľa GCI indexu 2016

			Čiastkové indexy					
Celkový index			Základné požiadavky		Faktory podmieňujúce efektívnosť		Faktory inovácie a sofistikovanosti	
Poradie	Krajina	Skóre	Poradie	Skóre	Poradie	Skóre	Poradie	Skóre
1	Švajčiarsko	5,81	2	6,29	3	5,62	1	5,80
2	Singapur	5,72	1	6,37	2	5,73	12	5,25
3	USA	5,70	27	5,43	1	5,85	2	5,63
4	Holandsko	5,57	4	6,12	9	5,38	6	5,52
5	Nemecko	5,57	10	5,94	7	5,40	3	5,61
6	Švédsko	5,53	7	6,06	12	5,31	5	5,54
7	Spojené kráľovstvo	5,49	23	5,61	5	5,55	9	5,30
8	Japonsko	5,48	22	5,62	10	5,37	4	5,57
9	Hongkong	5,48	3	6,23	4	5,58	23	4,80
10	Fínsko	5,44	12	5,88	14	5,26	7	5,47
33	Chile	4,64	37	5,08	31	4,77	56	3,73

Zdroj: vlastné spracovanie podľa GCI report¹³⁴

Veľmi dobre si v rámci globálnej konkurencie počínajú európske krajiny vychádzajúc z faktu, že sa medzi top 10 umiestnilo 5 európskych krajín. Prvé miesto získalo Švajčiarsko so skóre

¹³⁴ SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. Op. Cit. [cit. 2016-10-11].

5,81 zo 7 bodov. Druhým je Singapur so skóre 5,72 a tretie miesto patrí USA s 5,70 bodmi. Chile sa v rámci celosvetového rebríčka zaradilo na 33. priečku so 4,64 bodmi. Pomerne dobré výsledky má tiež v čiastkových indexoch základné požiadavky (37. miesto) a faktory podmienujúce efektívnosť (31. miesto). Priemer mu zhoršuje čiastkový index faktory inovácie a sofistikovanosti, kde dosiahlo Chile najnižšie skóre, a to 3,73 bodov a zaradilo sa tak v rámci čiastkového indexu na 56. pozíciu.

Z hľadiska subregiónu Južnej Ameriky je Chile jasný „líder“ a patrí mu prvenstvo v rámci globálnej konkurencieschopnosti. Ďalší štát Južnej Ameriky, ktorý po ňom nasleduje, je Peru so 4,23 bodmi a patrí mu tak 67. miesto vo svetovom hodnotení. Ako ďalšia juhoamerická krajina nasleduje Uruguaj so skóre 4,17 a 73. miestom. Brazília sa umiestnila na 81. pozícií so 4,06 bodmi. V porovnaní s rokom 2015 sa prepadla o 6 miest. Ekvádor dosiahol 3,96 bodov a zaradil sa tak na 91.miesto. Argentína sa umiestnila až na 104. pozícií a dosiahla skóre 3,81 boda.

5.2 Analýza TTCI indexu

Svetové ekonomické fórum na základe TTCI indexu vyhodnotilo za rok 2015 ako najviac konkurencieschopnú krajinu Španielsko s indexom 5,31 boda. Medzi 10 krajinami s najlepším umiestnením je zastúpených práve 7 krajín z Európy. V nasledujúcej tabuľke je uvedených 10 najkonkurencieschopnejších krajín. Chile sa umiestnilo na 51. pozícií s indexom 4,04.

Tabuľka 13: Top 10 konkurencieschopných krajín v roku 2015

Poradie (141) 2015	Krajina	Index	Poradie (140) 2013
1.	Španielsko	5,31	4.
2.	Francúzsko	5,24	7.
3.	Nemecko	5,22	2.
4.	Spojené štáty americké	5,12	6.
5.	Spojené kráľovstvo	5,12	5.
6.	Švajčiarsko	4,99	1.
7.	Austrália	4,98	11.
8.	Taliansko	4,98	26.
9.	Japonsko	4,94	14.
10.	Kanada	4,92	8.
51.	Chile	4,04	56.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹³⁵

¹³⁵ SCHWAB, K. The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015. *Op. Cit.* [cit. 2016-10-12]. S. 5.

V rámci subregiónu Južná Amerika sa Chile nachádza na druhej priečke. Z pohľadu konkurencieschopnosti, lepšie skóre dosahuje iba Brazília, ktorá je zaradená na 28. miesto. V regióne Amerika je Chile ôsmou najkonkurencieschopnejšou krajinou a Brazília sa radí na tretie miesto v tomto rebríčku. Najmenej konkurencieschopnou krajinou Južnej Ameriky spomedzi sledovaných krajín je Paraguaj. V nasledujúcej tabuľke je znázornená konkurencieschopnosť krajín v rámci subregiónu Južná Amerika. Kompletná tabuľka aj s jednotlivým skóre a umiestnením krajín v čiastkových indexoch je uvedená v Prílohe 3.

Kolumbia nebola v roku 2015 hodnotená vzhľadom na nedostatok informácií. V roku 2013 sa však umiestnila na 84. mieste s dosiahnutým skóre 3,9 bodu. Pokiaľ by sa vychádzalo z údajov z roku 2013, v rámci konkurencieschopnosti cestovného ruchu by sa Kolumbia umiestnila za Peru na piatu priečku.

Tabuľka 14: Konkurencieschopnosť krajín v subregióne Južná Amerika za rok 2015

Krajina	Umiestnenie			TTCI Index
	Subregión	Región	Celkovo	
Brazília	1	3	28	4,37
Chile	2	8	51	4,04
Argentína	3	10	57	3,90
Peru	4	11	58	3,99
Kolumbia	5	12	68	3,73
Uruguaj	6	14	73	3,65
Bolívia	7	21	100	3,29
Surinam	8	22	101	3,28
Guyana	9	23	104	3,26
Venezuela	10	24	110	3,18
Paraguaj	11	25	113	3,11

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹³⁶

Prvý čiastkový index, priaznivé prostredie, obsahuje štyri indikátory. Celkové skóre Chile tohto čiastkového indexu je 5,09 a spomedzi ostatných sledovaných krajín sa umiestnilo na 50. mieste. Najlepšie pozície v rámci tohto čiastkového indexu dosiahlo v oblasti podnikateľského prostredia a bezpečnosti. Spomedzi krajín Južnej Ameriky je Chile najbezpečnejšou krajinou, čo má veľký vplyv na to, či účastníci cestovného ruchu navštívia danú krajinu alebo nie.

¹³⁶ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. Op. Cit. [cit. 2016-10-12]. S. 5.

Indikátor, v ktorom Chile dosiahlo najhoršie výsledky, je zdravie a hygiena a krajinu to radí až na 74. miesto spomedzi 141 sledovaných ekonomík. Kvalitná zdravotná starostlivosť v Chile je pomerne nákladná, preto si ju môžu dovoliť len vyššie sociálne vrstvy. Priemer výrazne znižuje vysoký indikátor percenta nakazených obyvateľov HIV a tiež nedostatok nemocničných lôžok v pomere s populáciou. V oblasti ľudské zdroje sa Chile umiestnilo na 57. pozícii. Základné školy navštevuje 92,7 % detí, v oblasti sekundárneho vzdelania je to 89 % populácie. Veľmi slabé výsledky dosiahol indikátor, ktorý hodnotí pomer pracujúcich žien k mužom, čo je iba 0,7 percenta. V rámci tohto indikátora sa tak Chile zaraďuje až na 98. miesto.

Posledný pilier tohto čiastkového indexu je ICT pripravenosť, kde sa Chile umiestnilo na 51. mieste. Pozitívne je hodnotené využívanie ICT v rámci transakcií B2B a B2C. Nedostatočné je však pokrytie mobilných sietí, ktoré má 95 % populácie.

Tabuľka 15: Konkurencieschopnosť Chile v rámci prvého čiastkového indexu

Priaznivé prostredie Piliere	Skóre 5,09	Umiestnenie 50
Podnikateľské prostredie	5,03	29
Bezpečnosť a bezpečie	5,98	30
Zdravie a hygiena	5,18	74
Ľudské zdroje a trh práce	4,66	57
ICT pripravenosť	4,62	51

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹³⁷

Druhý čiastkový index, regulácia cestovného ruchu, zahŕňa štyri piliere, v rámci ktorých sa Chile umiestnilo na rôznych priečkach. Druhé miesto spomedzi sledovaných krajín dosiahlo v medzinárodnej otvorenosti. Tento pilier zahŕňa 3 indikátory, a to vízové požiadavky, otvorenosť bilaterálnym zmluvám a počet platných obchodných regionálnych dohôd. Jednotlivo v každom faktore Chile nedosahuje výnimočné umiestnenie, ale v rámci súhrnu je druhou najlepšou krajinou.

Z pohľadu piliera prioritizácia cestovného ruchu Chile skončilo na 42. mieste. Čo sa týka prioritizácie cestovného ruchu chilskou vládou, slabú angažovanosť vlády potvrdzuje

¹³⁷ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. Op. Cit. [cit. 2016-10-12]. S. 118.

107. priečka tohto indikátora. Naopak kladne sú hodnotené štatistiky turizmu, či stratégia značky krajiny (13.miesto).

Chile má pomerne vysokú cenovú hladinu podľa parity kúpnej sily. Taktiež ceny pohonných látok sú vysoké v porovnaní s ostatnými krajinami Južnej Ameriky. Z tohto dôvodu je cenová konkurencieschopnosť Chile je až na 89. mieste.

Udržateľnosť fyzického prostredia je zložená z 10 indikátorov. Negatívne hodnotenie dosiahla krajina kvôli vysokému počtu ohrozených druhov a pre nedostatok vody na niektorých územiach krajiny. Priemer, naopak, vylepšujú indikátory ako prírastok lesov (5. miesto), zúžitkovanie odpadovej vody a regulácia environmentálneho prostredia.

Tabuľka 16: Konkurencieschopnosť Chile v rámci druhého čiastkového indexu

Regulácia cestovného ruchu Pilieri	Skóre 4,59	Umiestnenie 11
Prioritizácia cestovného ruchu	4,88	42
Medzinárodná otvorenosť	4,65	2
Cenová konkurencieschopnosť	4,44	89
Udržateľnosť fyzického prostredia	4,38	43

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹³⁸

V roku 2015 bola infraštruktúra Chile ohodnotená 3,77 bodmi, čo zodpovedá 58. miestu v rebríčku. Spomedzi jednotlivých indikátorov letecká doprava skončila na 66. priečke. Tento priemer vylepšuje kvalita leteckej infraštruktúry, počet vnútroštátnych a medzinárodných letov a počet odletov vzhľadom na populáciu. Naopak, nedostatky sa demonštrujú v počte operujúcich aerolínií, pričom výraznú väčšinu vnútroštátnych letov realizuje len jedna aerolínia. Celkové dosiahnuté skóre v rámci piliera letecká doprava je 2,92 boda.

Z hľadiska podzemnej a vodnej dopravy sa Chile umiestňuje na 61. pozícii. Pozitívnymi indikátormi v rámci tohto čiastkového indexu sú kvalita cestnej infraštruktúry a prístavov a sieť pozemnej dopravy. Medzi indikátory s horšími výsledkami patria hustota cestnej siete (116.miesto) a hustota spevnených ciest (110.miesto).

Najlepším pilierom infraštruktúry sú služby cestovného ruchu, kde sa Chile umiestnilo na 45. miesto. Je to predovšetkým dôsledok nárastu business ciest do krajiny a prítomnosti väčšiny spoločností, ktoré prenajímajú autá. Ďalej je v rámci infraštruktúry hodnotený počet

¹³⁸ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. Op. Cit. [cit. 2016-10-12]. S. 118.

hotelových izieb a podiel bankomatov, ktoré akceptujú VISA karty. V oboch pilieroch Chile dosahuje podpriemerné hodnoty.

Tabuľka 17: Konkurencieschopnosť Chile v rámci tretieho čiastkového indexu

Infraštruktúra Pilieri	Skóre 3,77	Umiestnenie 58
Letecká doprava	2,82	66
Pozemná a vodná doprava	3,64	61
Infraštruktúra služieb turizmu	4,83	45

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹³⁹

Posledným čiastkovým indexom sú prírodné a kultúrne zdroje, kde v oboch pilieroch, prírodné zdroje a kultúrne zdroje a business cesty, dosahuje Chile nízke skóre, a to len 2,93 a 2,47 bodu. V rámci prírodných zdrojov sa Chile najlepšie umiestnilo v oblasti digitálneho dopytu po prírodných atrakciách (34. miesto). Indikátor celkový počet objavených živočíchov, ktorých je 644, ju radí len na 61. miesto. Taktiež množstvo chránených oblastí, čo je 15 % z celého teritória, a kvalita prírodného prostredia dosahujú podpriemerné hodnoty. V konečnom výsledku sa Chile v rámci prírodných pamiatok umiestnilo na 67. mieste. Nevýhodou Chile v rámci tohto čiastkového indexu je fakt, že žiadna z prírodných atrakcií nepatrí do svetového kultúrneho dedičstva.

Z hľadiska kultúrnych pamiatok je postavenie Chile v porovnaní s ostatnými sledovanými krajinami na vyššej úrovni. Umiestnilo sa na 40. priečku aj napriek tomu, že je samotné skóre nižšie a dosahuje len 2,5 bodu. Hodnotenú sú indikátory ako počet kultúrnych pamiatok svetového dedičstva či počet veľkých športových štadiónov. Tých je v Chile jedenásť, čo umožňuje krajinu zaradiť na 37. miesto.

Tabuľka 18: Konkurencieschopnosť Chile v rámci štvrtého čiastkového indexu

Prírodné a kultúrne zdroje Pilieri	Skóre 2,70	Umiestnenie 49
Prírodné zdroje	2.93	67
Kultúrne zdroje a business cesty	2.47	40

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WEF¹⁴⁰

¹³⁹ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. Op. Cit. [cit. 2016-10-12]. S. 118.

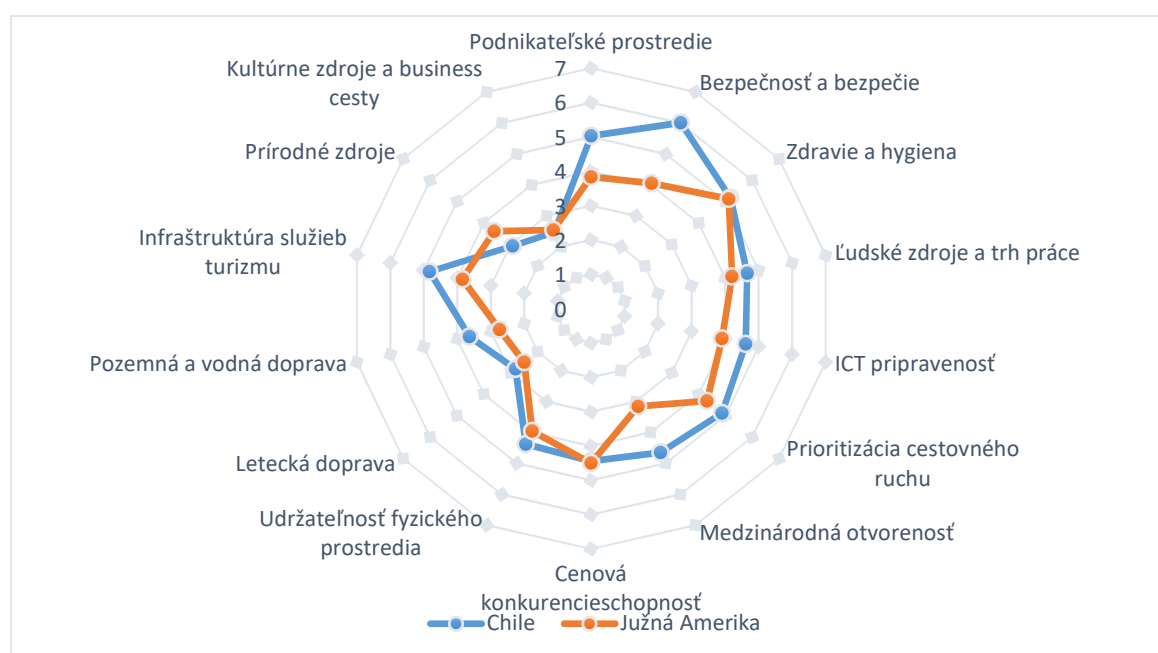
¹⁴⁰ Ibid. S. 118.

5.3 Zhodnotenie TTCI Indexu

Skóre konkurencieschopnosti cestovného ruchu Chile podľa Svetového ekonomického fóra za rok 2015 je 4,04 boda zo siedmych maximálne dosiahnuteľných, čo zaraďuje krajinu na 51. miesto spomedzi 141 skúmaných ekonomík. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa konkurencieschopnosť Chile zlepšila o päť pozícií. V roku 2013 krajina dosiahla skóre 4,29 a zradila sa na 56. miesto.¹⁴¹ Spomedzi krajín Južnej Ameriky sa Chile umiestnilo na 1. priečke. Najlepšie skóre dosahuje krajina v čiastkovom indexe regulácia cestovného ruchu, kde skončila ako 11. v poradí. Najlepšia krajina sveta a 1. v subregióne Južná Amerika. Prvenstvo v rámci subregiónu jej patrí aj v čiastkovom indexe priaznivé prostredie.

Index TTCI a predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu spolu úzko súvisia, pretože hodnotenie jednotlivých pilierov indexu je v podstate hodnotenie predpokladov pre cestovný ruch. Jednotlivé prvky TTCI indexu pozostávajú zo selektívnych, lokalizačných a realizačných predpokladov turizmu. Na nasledujúcom grafe je zobrazené skóre za jednotlivé piliere Chile a priemeru Južnej Ameriky.

Graf 10: Porovnanie čiastkových indexov Chile a priemeru Južnej Ameriky

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa TTCI¹⁴²

¹⁴¹ SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2013*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2013. ISBN 978-92-95044-40-1. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z http://www3.weforum.org/docs/WEF_TT_Competitiveness_Report_2013.pdf S. 10.

¹⁴² SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. Op. Cit. [cit. 2016-10-12]. S. 118.

Vo všeobecnej rovine je možné konštatovať, že Chile dosahuje lepšie výsledky v takmer všetkých oblastiach ako dosahuje priemer krajín Južnej Ameriky. Čo sa týka podnikateľského prostredia, Chile je rozvinutá a stabilná ekonomika, ktorá poskytuje nové príležitosti pre zahraničných investorov, čo potvrdzuje aj medzinárodná otvorenosť krajiny, kde dosiahla 2 najlepšie výsledky v rámci sveta.

V oblasti bezpečnosti a bezpečia sa Chile pohybuje v pásme výrazného nadpriemeru, predovšetkým vďaka kvalitným službám polície s nízkou mierou korupcie. Polícia v tejto krajine predstavuje veľkú autoritu, ktorá prispieva k všeobecnej bezpečnosti.

Pilier zdravia a hygiena nevyniká spomedzi krajín Južnej Ameriky, a to z dôvodu nedostatku lekárov a drahej kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Chile by sa preto malo snažiť predovšetkým o zlepšenie kvality verejného zdravotníctva.

Ľudské zdroje a trh práce taktiež dosahuje nadpriemerné hodnoty, keďže Chile je otvorené zahraničnej pracovnej sile, ktorá je finančne dobre ohodnotená. Zlepšenie v oblasti ľudských zdrojov si vyžaduje vzdelanie, a to hlavne prístup k vzdelaniu nižších sociálnych vrstiev.

ICT pripravenosť je opäť vyššia ako priemer krajín subregiónu, avšak z globálneho hľadiska je tento faktor veľmi dôležitý a vyžaduje neustále sledovanie trendov a adaptovanie sa novým technológiám.

Čo sa týka prioritizácie cestovného ruchu, Chile má zriadené Ministerstvo hospodárstva, rozvoja a cestovného ruchu, pod ktoré sa zaraďuje aj problematika turizmu. Pod týmto ministerstvom pôsobí Sernatur – verejná organizácia cestovného ruchu, ktorá si kladie za cieľ prezentovať a rozvíjať turistické aktivity v Chile. Ďalej do piliera prioritizácia cestovného ruchu patrí aj cenová konkurencieschopnosť. V porovnaní s ostatnými krajinami subregiónu je cenová hladina na podobnej úrovni, avšak z celosvetového hľadiska sa Chile radí až na 89. miesto.

Doprava v Chile je konkurencieschopnejšia vo všetkých formách ako v subregióne Južná Amerika, avšak trpí množstvom defektov. V oblasti cestnej dopravy je potrebné vybudovať hustejšiu cestnú sieť, čo však môže byť komplikované v niektorých oblastiach, hlavne na juhu krajiny. Už spomínaná Carretera Austral nevydržala prírodné podmienky krajiny a na niektorých úsekoch nie je prepojená. Ďalej je v súčasnosti väčšina ciest nespevnených, preto by bola tiež potrebná investícia do ich rekonštrukcie. Čo sa týka predpokladov v leteckej oblasti, Chile má síce kvalitnú leteckú infraštruktúru, avšak na druhej strane trpí nedostatkom

letísk a vzhľadom na veľkosť trhu na ňom operuje málo leteckých spoločností. Železničná doprava je slabo rozvinutá a preto nie je veľmi často využívaná. Naopak, Chile má dobré realizačné predpoklady v oblasti morskej dopravy, ktorá je používaná hlavne na prepravu tovarov, pričom dosahuje dobrú úroveň kvality.

Z hľadiska služieb cestovného ruchu, množstvo a kvalita ubytovacích služieb nie sú ideálne. Ubytovacie a stravovacie služby sa najviac sústreďujú v regióne Metropolitana. Predovšetkým v menej osídlených oblastiach služby cestovného ruchu dosahujú podpriemernú úroveň. Popularita Chile ako destinácie však stúpa, najmä v oblasti business ciest.

Podľa TTCI indexu dosahuje Chile nízke skóre v pilieroch prírodné zdroje a kultúrne zdroje. V oblasti Prírodných zdrojov sa dokonca umiestnilo pod priemerom Južnej Ameriky. V kapitole 4 bolo vymenovaných množstvo prírodných atraktivít, bohužiaľ v hodnotených indikátoroch daného piliera dosiahlo Chile nízku úroveň. Prírodné atraktivity nie je možné do veľkej miery ovplyvniť, ale je možné pracovať na tých kultúrnych, a to formou športových a kultúrnych aktivít či eventov.

Je možné skonštatovať, že Chile dosahuje nadpriemerné výsledky v porovnaní so subregiónom Južná Amerika, avšak v žiadnom z pilierov nie je táto krajina excelentná. Každý pilier je však možné naďalej zlepšovať. Veľa nedostatkov môže nepriamo plynúť z rozdielov medzi sociálnymi vrstvami, pretože nižšie triedy nemajú prístup ku kvalitnému vzdelaniu, čo sa ďalej prejaví v pomalšom rozvoji krajiny, a tiež v nepostačujúcich službách cestovného ruchu. Najväčšími prednosťami krajiny sú ekonomická stabilita a bezpečnosť.

6. Analýza cestovného ruchu Chile

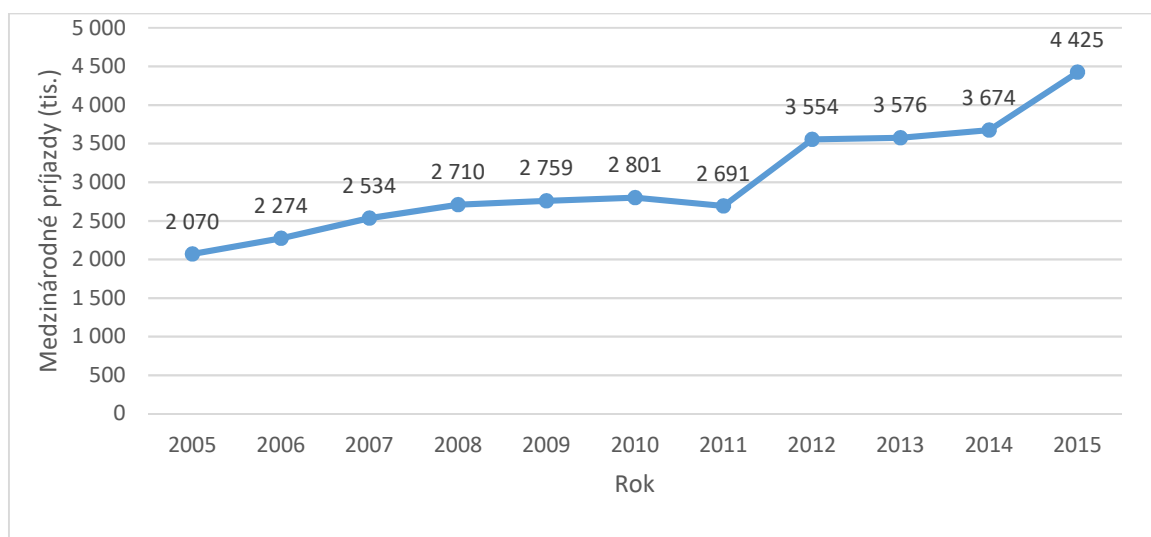
Šiesta kapitola sa venuje cestovnému ruchu Chile. Podľa definície konkurencieschopnosti cestovného ruchu, ktorá je presne vymedzená v druhej kapitole diplomovej práce, bude v nasledujúcich podkapitolách definovaný príjazdový, výjazdový a aj domáci cestovný ruch. Na konci kapitoly sú zosumarizované získané poznatky z jednotlivých oblastí.

6.1 Príjazdový cestovný ruch

Počet príjazdov do Chilskej republiky za rok 2015 činil 4 425 tisíc, čím bol zaznamenaný rekord, ktorý predbehol všetky predikcie z predchádzajúcich období. V porovnaní s rokom 2014 sa počet príjazdov zvýšil o viac ako 20 %.

Graf 11 zachytáva vývoj príjazdov do Chile od roku 2005. Od roku 2008 sa používa nová metodológia štatistického sledovania príjazdov do Chile, preto môže dôjsť k rozdielom medzi týmito dvoma obdobiami.

Graf 11: Vývoj medzinárodných príjazdov do Chile 2005-2015 (tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO¹⁴³

Do roku 2008 bol zaznamenaný kontinuálny rast medzinárodných príjazdov do Chile s priemerným ročným nárastom 10,5 %.¹⁴⁴ Avšak od roku 2009 je sledovaná desakcelerácia

¹⁴³ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27]. S. 7.

¹⁴⁴ SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Receptivo 2014.* [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://chiletourism.travel/descarga/Informe-Comportamiento-y-Perfil-del-Turismo-Receptivo-2014.pdf>

tohto rastu, ktorá je spojená predovšetkým s krachom na burze v októbri 2008, čoho následkom bolo zníženie dopytu po cestovnom ruchu v rámci celého sveta. K tomuto sa pridáva aj pandémia AH1N1 z apríla 2009.¹⁴⁵

Napriek tomu že sa počet príjazdov v roku 2010 globálne zvýšil o 6,5 %, v Chile nebol zaznamenaný rast tak vysokým tempom, a to z dôvodu silného zemetrasenia, ktoré sa tento rok udialo v krajine a ovplyvnilo tok turistov prichádzajúcich do Chile. Ďalšie roky 2012 až 2014 sa už rast vyvíjal stabilne na rozdiel od predchádzajúcich období. Rok 2015 bol rekordným v počte medzinárodných príjazdov, pricestovalo takmer 4, 5 miliónov turistov.

Z hľadiska zdrojových štátov, najvýznamnejšou krajinou pre Chile je Argentína, ktorá má podiel na medzinárodných príjazdoch do Chile 39,5 %. za rok 2014, kedy navštívilo Chile takmer 1,5 miliónov obyvateľov z Argentíny. Druhou najvýznamnejšou krajinou v počte príjazdov do Chile je Brazília s podielom 11,3 % a celkovým počtom 415 tisíc návštevníkov. Ďalej je to Bolívia s podielom 10,8 % a Peru s 9,5 %. Za nimi nasleduje USA a Kolumbia. Z európskych štátov je najvýznamnejšie Španielsko s podielom necelé 3 % na medzinárodných príjazdoch. Za rok 2014 prišlo do Chile 83 tisíc návštevníkov zo Španielska. Ďalšie významné európske zdrojové krajiny pre Chile sú Nemecko a Francúzsko. V nasledujúcej tabuľke a grafe je prehľad zdrojových krajín Chile.

Tabuľka 19: Medzinárodné príjazdy do Chile (tis.)

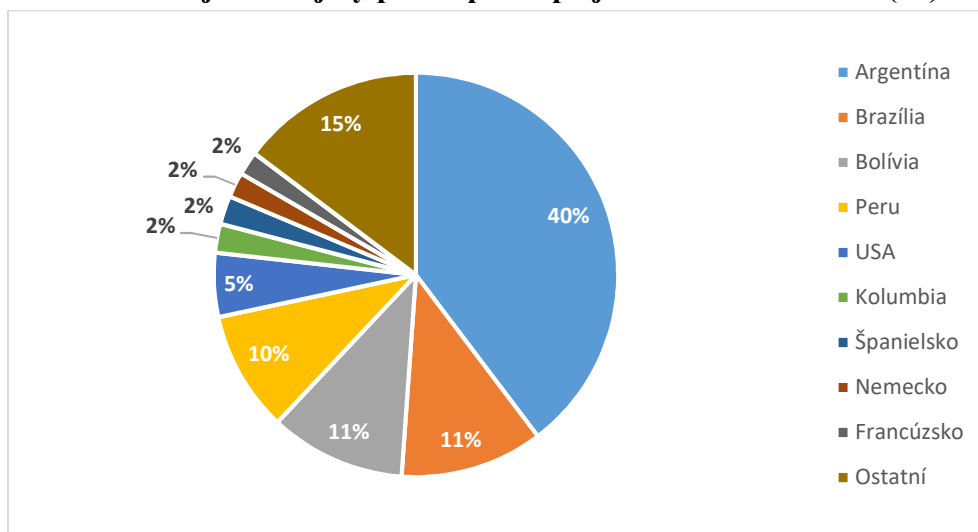
Krajina	2013	2014
Argentína	1 469	1442
Brazília	365	415
Bolívia	384	395
Peru	332	350
USA	177	186
Kolumbia	80	84
Španielsko	82	83
Nemecko	67	73
Francúzsko	65	69
Ostatní	554	535

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁴⁶

¹⁴⁵ SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Receptivo 2014. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁴⁶ Ibid.

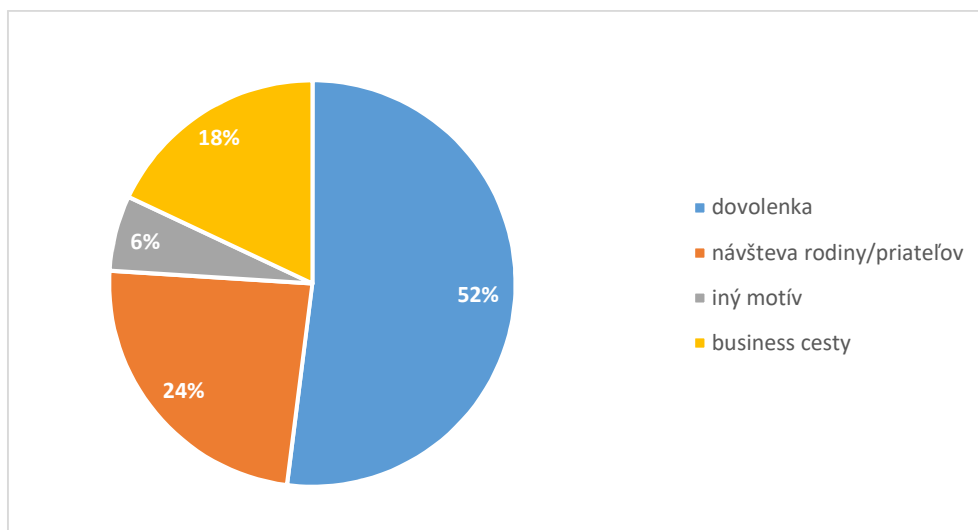
Graf 12: Zdrojové krajiny podľa počtu príjazdov do Chile 2014 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO¹⁴⁷

Z hľadiska motívov medzinárodných ciest, najčastejšie bolo Chile navštevované za účelom oddychu a dovolenky, čo tvorilo v roku 2014 viac ako polovicu príjazdov. Takmer štvrtina ciest bola realizovaná s cieľom návštevy príbuzných alebo známych. 18 % príjazdov tvorili business cesty a zvyšných 6 % malo iný motív ako doteraz uvedené. Nasledujúci graf zobrazuje percentuálny podiel motívov ciest na medzinárodných príjazdoch do Chile za rok 2014.

Graf 14: Motívy ciest za rok 2014 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁴⁸

¹⁴⁷ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁴⁸ SERNATUR. *Cuadros Estadísticos: Turismo Receptivo.* [online]. 2015 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.sernatur.cl/estadisticas/>

Najdôležitejšou zdrojovou krajinou pre Chile je Argentína. To platí aj z hľadiska príjmov z cestovného ruchu. V roku 2013 útraty Argentíncov tvorili 22 % celkových príjmov, v roku 2014 to bolo 20,2 %. Druhou najvýznamnejšou krajinou z hľadiska príjmov z medzinárodného cestovného ruchu je Brazília. Na jednej strane pri porovnaní príjazdov z Brazílie a Argentíny je evidentné, že Brazílčania netvoria ani 29 % argentínskych príjazdov. Na druhej strane je však útrata brazílskych návštevníkov podstatne vyššia. Priemerná denná útrata Brazílčana v Chile za rok 2014 bola 139 dolárov, zatiaľ čo priemerná denná útrata argentínskeho návštevníka v tejto krajine bola 49 dolárov. Ako bolo naznačené najviac v Chile utrácajú Brazílčania, na druhom mieste sú to návštevníci z Ázie, ktorých príjazdy sú však veľmi nízke. Tretiu najvyššiu dennú útratu v Chile majú Mexičania.¹⁴⁹ Z hľadiska ročných príjmov z cestovného ruchu sú pre Chile najvýznamnejšími krajinami Argentína, Brazília a USA.

Tabuľka 20: Príjmy Chile z cestovného ruchu 2013, 2014 (v tis. USD)

Krajina	Príjmy 2013 (tis. \$)	Podiel 2013 (%)	Príjmy 2014 (tis. \$)	Podiel 2014 (%)
Argentína	468 675	22,0	447 044	20,2
Brazília	370 655	17,4	411 620	18,6
Bolívia	47 805	2,2	49 140	2,2
Peru	73 202	3,4	88 277	4,0
USA	207 140	9,7	215 178	9,7
Kolumbia	77 742	3,6	85 937	3,9
Španielsko	125 960	5,9	126 857	5,7
Nemecko	84 873	4,0	81 338	3,7
Francúzsko	78 215	3,7	80 081	3,6
Ostatné	599 335	28,1	628 139	28,4
Spolu	2 133 602	100	2 213 611	100

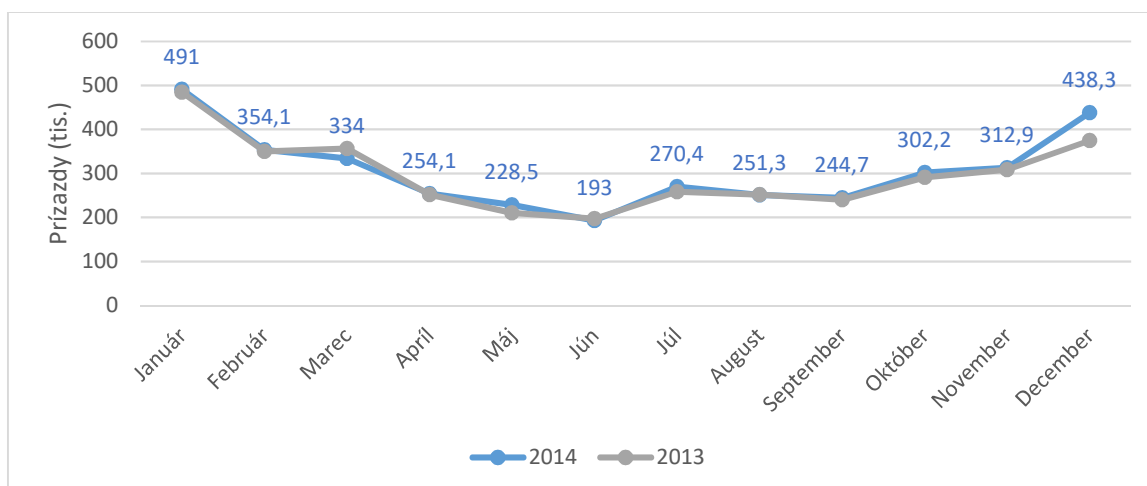
Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁵⁰

Čo sa týka sezónnosti medzinárodných príjazdov do Chile, dáta sú zaznamenané v nasledujúcom grafe. 60,8 % príjazdov návštevníkov je realizovaných počas prvých troch a posledných troch mesiacoch v roku. Od apríla do októbra sa uskutoční len 39,2 % ciest do krajiny. Graf 14 zobrazuje príjazdy do Chile podľa mesiaca v roku za rok 2014 doplnený o sezónnosť v roku 2013 pre predstavu o zmene.

¹⁴⁹ SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Receptivo 2014. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁵⁰ Ibid.

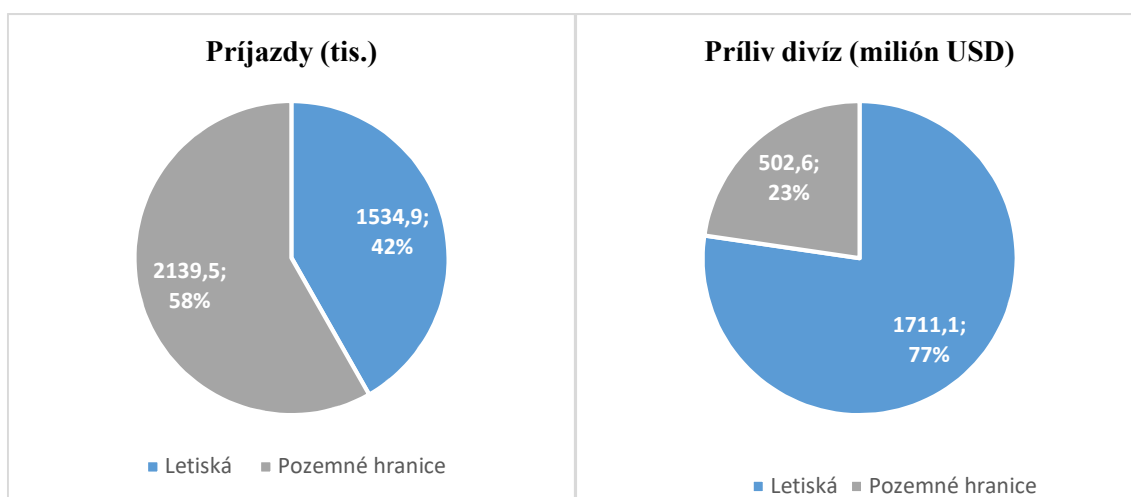
Graf 15: Sezónnosť príjazdov do Chile 2014 (tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁵¹

Hlavný vstup na chilské územie je umožnený cez pozemné hranice, kadiaľ pricestovalo v roku 2014 viac ako 2 milióny turistov, čo reprezentuje 58,2 % príjazdov. Avšak, toto percento stráca význam pokiaľ ide o príliv devíz, kde pozemné príjazdy generovali 22,7 % devíz. Na druhej strane letecky pricestovalo 41,8 % návštevníkov Chile, avšak ich podiel na prílive devíz bol 77,3 %. Letecké príjazdy za rok 2014 v porovnaní s rokom 2013 vzrástli o 4,1 %, čo sa prejavilo v náraste prílivu devíz o 4,8 %. Pozemné príjazdy sa zvýšili o 1,8 % v roku 2014 a na prílive devíz sa podieľali nárastom o 0,4 %.¹⁵²

Graf 16: Príjazdy a príliv devíz podľa vstupu do krajiny (2014)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁵³

¹⁵¹ SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Receptivo 2014. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje príjazdy do jednotlivých krajín subregiónu Južná Amerika za rok 2014 a 2015. Zároveň uvádza percentuálnu zmenu príjazdov za roky 2013/2014 a 2014/2015. Najviac príjmovou krajinou Južnej Ameriky je Brazília, ktorá evidovala 6 300 tisíc príjazdov za rok 2015. Druhou krajinou s najvyšším počtom medzinárodných príjazdov je Argentína, kam pricestovalo 5 736 tisíc účastníkov cestovného ruchu. Obe krajiny však zaznamenali pokles v príjazdoch za rok 2015 v porovnaní s rokom 2014. Chile sa radí v tejto chronológii na tretie miesto. Čo sa týka percentuálneho nárastu príjazdov, Chile dosiahlo v tomto období 21,9 %. Viacej zaznamenal Paraguaj, a to 87 % nárast, ale celkových príjazdov za rok 2015 bolo v krajine len 1 215 tisíc. Ďalšími významnými destináciami Južnej Ameriky z hľadiska medzinárodných príjazdov sú Peru, Kolumbia a Uruguaj. Kolumbia zaznamenala 16,1% nárast medzinárodných príjazdov za rok 2015 v porovnaní s rokom 2014. Peru sa síce nachádza v počte príjazdov pred Kolumbiou, avšak čo sa týka percentuálneho rastu, v porovnaní s rokom 2014 sa medzinárodné príjazdy zvýšili o 7,5 %. Najmenej navštevované destinácie Južnej Ameriky sú Surinam, Guyana a Francúzska Guyana. Bolívia a Venezuela nemajú dostupné štatistiky. Vzhľadom na aktuálnu politickú situáciu Venezuely, z hľadiska cestovného ruchu sa nejedná o atraktívnu krajinu pre turistov.

Tabuľka 21: Medzinárodné príjazdy do krajín Južnej Ameriky 2014, 2015

Krajina	Príjazdy 2014 (tis.)	% zmena 13/14	Príjazdy 2015 (tis.)	% zmena 14/15
Brazília	6 430	10,6	6 306	-1,9
Argentína	5 931	13,1	5 736	-3,3
Chile	3 674	2,7	4 478	21,9
Peru	3 215	1,6	3 456	7,5
Kolumbia	2 565	12,1	2 978	16,1
Uruguaj	2 682	-0,1	2 773	3,4
Ekvádor	1 557	14,1	1 542	-0,9
Paraguaj	649	6,4	1 215	87,2
Surinam	252	1	228	-9,5
Guyana	206	2,9	207	0,5
Francúzska Guiana	185	2,8	199	7,6
Bolívia	871	9,1	-	-
Venezuela	857	-13,1	-	-
Južná Amerika	29 074	7,1	30 773	5,8

Zdroj: vlastné spracovanie: UNWTO¹⁵⁴

¹⁵⁴ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

Z hľadiska príjmov z medzinárodného cestovného ruchu jednotlivých krajín subregiónu Južná Amerika nemá Chile také dobré postavenie ako v oblasti medzinárodných príjazdov. Radí sa až na piate miesto v rámci subregiónu. Prvenstvo patrí v tejto oblasti Brazílii s príjmom z medzinárodného turizmu takmer 6 miliónov USD, čo tvorí 1,9 % svetových príjmov z turizmu. Za ňou nasleduje Argentína a Kolumbia, ktoré dosiahli viac ako 4 milióny USD. Peru s 3,3 miliónmi USD je štvrtou najvýznamnejšou krajinou v oblasti príjmov. Chile je na piatej pozícii s príjmom z medzinárodného cestovného ruchu 2,4 milióna USD, čo tvorí 0,8 % svetových príjmov z turizmu.

Tabuľka 22: Príjmy z medzinárodného cestovného ruchu v krajinách Južnej Ameriky

Krajina	Príjmy 2014 (mil. USD)	Príjmy 2015 (mil. USD)	% podiel 2015
Brazília	6 843	5 844	1,9
Argentína	4 624	4 400	1,4
Kolumbia	3 825	4 245	1,4
Peru	3 077	3 320	1,1
Chile	2 259	2 408	0,8
Uruguaj	1 757	1 777	0,6
Ekvádor	1 482	1 551	0,5
Bolívia	652	711	0,2
Venezuela	643	575	0,2
Paraguaj	284	484	0,2
Surinam	95	88	0
Guyana	79	65	0
Francúzska Guiana	-	-	-
Južná Amerika	25 706	25 555	8,4

Zdroj: vlastné spracovanie: UNWTO¹⁵⁵

6.2 Výjazdový cestovný ruch

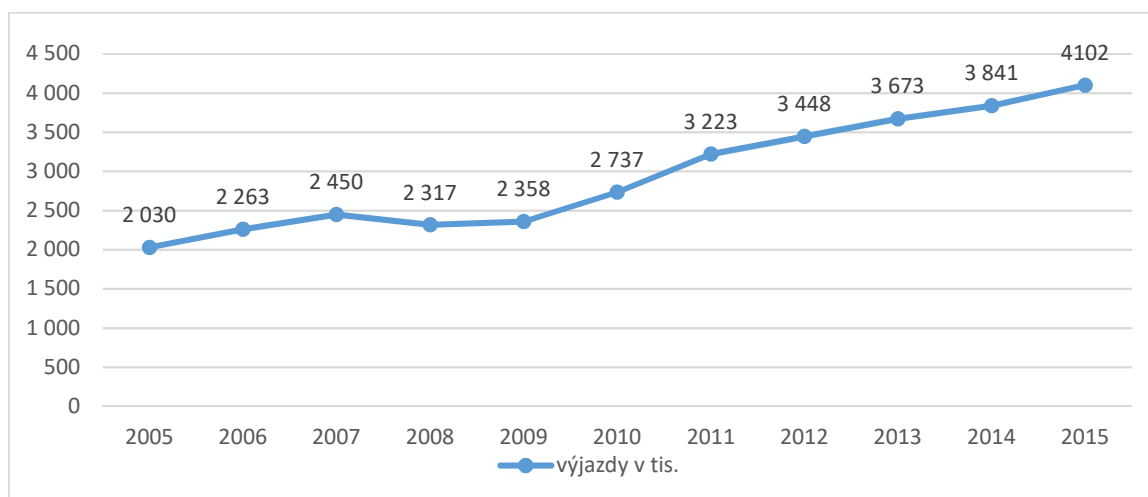
V roku 2015 vycestovalo do zahraničia 4 102 tisíc chilských rezidentov. V porovnaní s rokom 2014 počet výjazdov do zahraničia vzrástol o 7,3 %. Vývoj výjazdov chilských rezidentov do zahraničia od roku 2005 je zaznamenaný v grafe 16.

Od roku 2005 sa medzinárodné výjazdy vyvíjali rastúcim tempom. Pokles v raste výjazdov v roku 2008 má za následok obdobie svetovej recesie, ktoré vyvolalo zmeny v kurzoch

¹⁵⁵UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

a spôsobilo zdraženie cestovania pre chilských obyvateľov. Od roku 2009 je štatisticky zaznamenaný prudší nárast výjazdov do zahraničia, ktorý kontinuálne pokračuje až do súčasnosti. V roku 2015 bol zaregistrovaný najväčší počet ciest Chilanov za hranice, a to konkrétne 4 102 výjazdov. V porovnaní s rokom 2005 sa medzinárodné výjazdy zvýšili viac ako dvojnásobne.

Graf 17: Vývoj medzinárodných výjazdov Chilanov 2005-2014 (tis.)

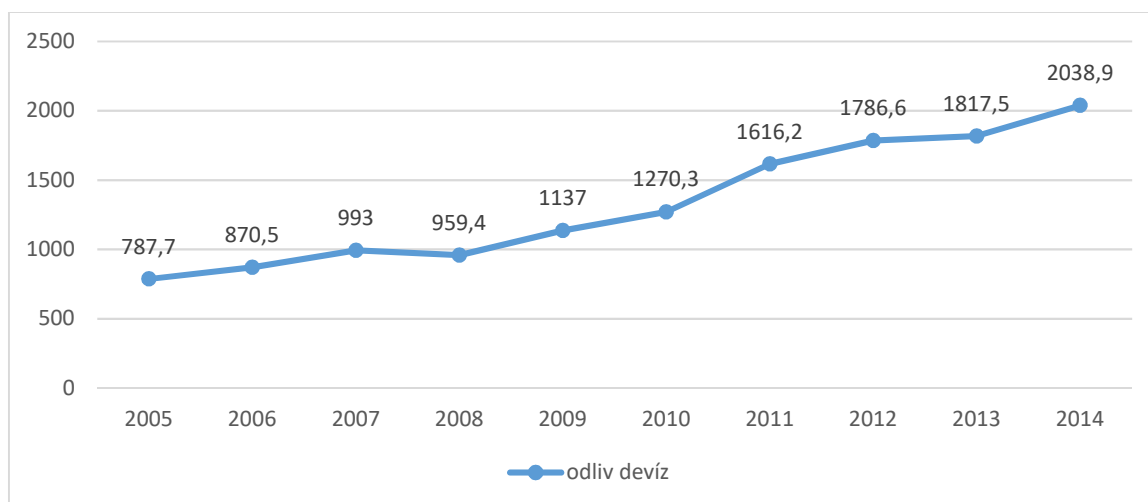

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁵⁶

Čo sa týka odlivu devíz z Chile do zahraničia, vývoj od roku 2005 je zaznamenaný v grafe 17. Vývojová krivka má podobný tvar ako krivka výjazdov do zahraničia. Charakter odlivu devíz má rastúcu tendenciu s výnimkou roku 2008, kedy došlo k poklesu o 2 %, takisto ako v prípade medzinárodných výjazdov. Príčina môže byť aj v tomto prípade charakterizovaná ako zmeny kurzov devíz.

¹⁵⁶ SERNATUR. *Cuadros Estadísticos: Turismo Emisivo*. [online]. 2015 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.sernatur.cl/estadisticas/>

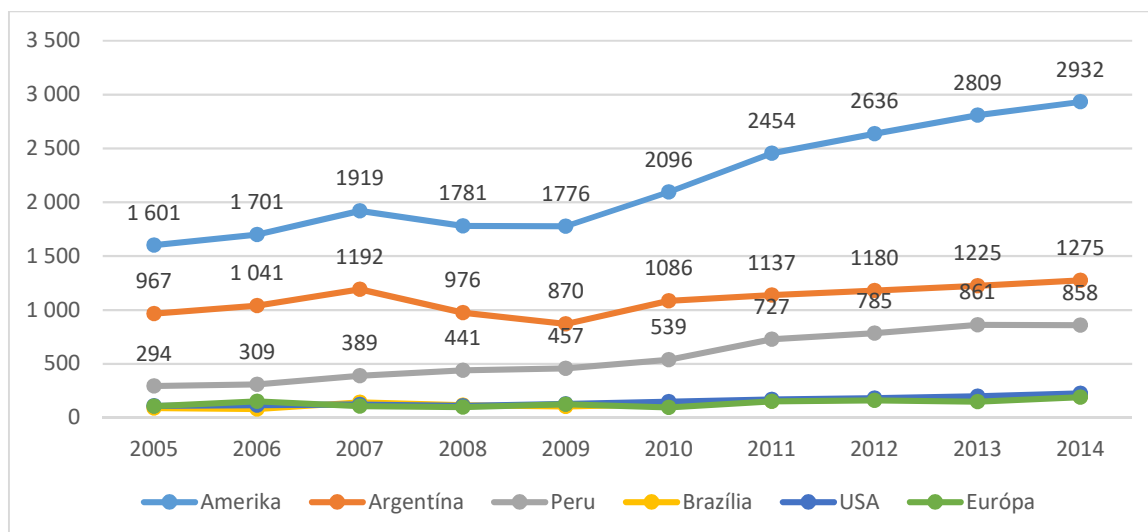
Graf 18: Odliv devíz 2005-2014

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁵⁷

Argentína je hlavnou príjmovou krajinou chilských rezidentov, ktorí cestujú do zahraničia. V roku 2014 prijala celkovo 40,3 % návštevníkov z Chile, ktorí prekročili hranice. Druhou najvýznamnejšou príjmovou destináciou je Peru, kam cestovalo 21,1 % návštevníkov. Tretí najpreferovanejší trh v rámci výjazdov je severná Amerika, kam smerovalo 9,4 % chilských rezidentov. Z tohto subregiónu je najvýznamnejšie USA. V oblasti príjazdov sa na štvrtom mieste umiestnila Brazília, kam pricestovalo 6,2 % Chilanov. V roku 2014 to bolo konkrétne 197 tisíc návštevníkov z Chile. Európa prijala 6 % celkových výjazdov Chile.

Graf 19: Výjazdy Chilanov podľa cieľovej destinácie 2005-2014 (tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁵⁸

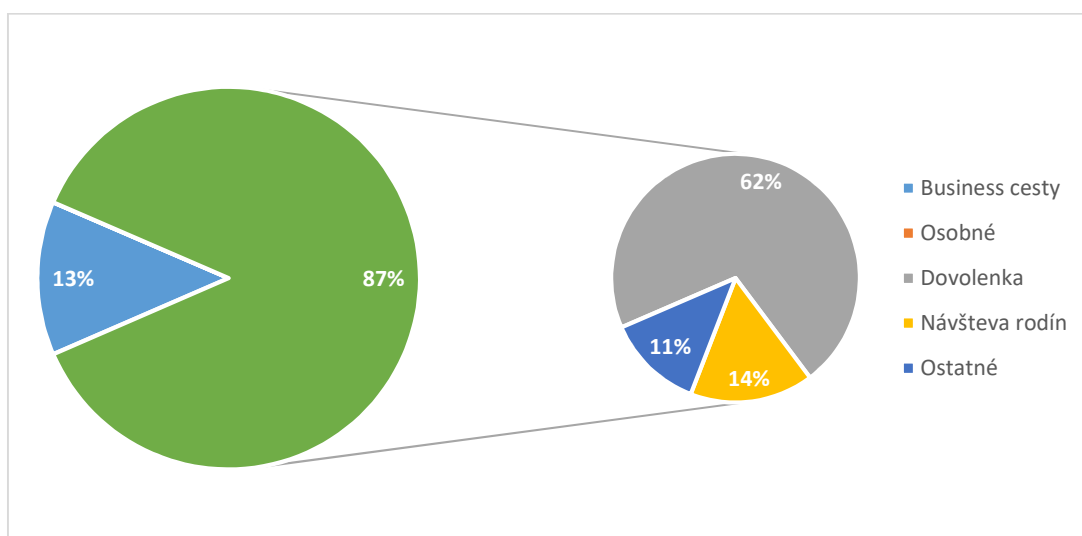
¹⁵⁷ SERNATUR. *Cuadros Estadísticos: Turismo Emisivo. Op. Cit.* [cit. 2016-10-28].

¹⁵⁸ Ibid.

Čo sa týka motivácie výjazdov chilských rezidentov, osobné motívy tvoria 87 % výjazdov a business cesty 13 %. Dovolenky sú hlavným motívom osobných ciest a tvoria 62 %. Ďalej návšteva rodín a známych pokrýva 14 % ciest a zvyšných 11 % nie je konkrétnejšie špecifikovaných.

V roku 2014 cestovalo za business účelmi 410 tisíc turistov do zahraničia. Pod pojmom business cesty sa rozumejú cesty za účelom účasti na kongresoch, seminároch, obchodoch či iných profesionálnych motívoch. Business cesty spôsobili v roku 2014 odliv devíz vo výške 494 miliónov USD, čo tvorí 24,3 % ročného odlivu.¹⁵⁹

Graf 20: Motívy zahraničných ciest Chilanov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁶⁰

6.3 Domáci cestovný ruch

Štatistiky domáceho cestovného ruchu Chile nie sú dostatočne spracované. Posledný publikovaný dokument, z ktorého sa primárne vychádza v tejto podkapitole, je z roku 2012. K tomu sú zozbierané aktuálnejšie dáta z odborných článkov, keďže neboli oficiálne publikované žiadne štatistiky.

V roku 2014 sa 9,8 milióna rezidentov zúčastnilo domáceho cestovného ruchu, čo vygenerovalo 3,8 miliardy USD, čo znamená nárast o 8 % v porovnaní s predchádzajúcim

¹⁵⁹ SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Emisivo 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://www.sernatur.cl/wp-content/uploads/2015/12/Informe-comportamiento-y-Perfil-Turismo-Emisivo-2014.pdf>

¹⁶⁰ Ibid.

rokom.¹⁶¹ Po dopočítaní hodnôt, v roku 2013 muselo v rámci Chile cestovať za účelom rekreácie 9 miliónov rezidentov. Domáci turizmus je rýchlo rozvíjajúcim sa odvetvím, ktoré je poháňané predovšetkým rastom príjmov na osobu a znižujúcimi sa cenami leteníek.¹⁶²

Nasledujúca tabuľka je spracovaná podľa reportu Národného úradu cestovného ruchu a zobrazuje domáci cestovný ruch v rokoch 2011 a 2012. Počas roku 2012 sa uskutočnilo 41 423 tisíc ciest, čo znamená 3,1% nárast v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2011. Z celkového počtu ciest bolo 20 506 tisíc turistov s prenocovaním a 20 917 exkurzionistov, čiže jednoduchých návštevníkov destinácie. Tieto čísla znamenajú počet výjazdov, nie počet turistov, preto nie je možné tieto dáta porovnať s rokom 2014, kde sa vychádza z počtu rezidentov, ktorí v danom roku cestovali, avšak mohli uskutočniť viac ako jednu cestu.

Vzhľadom na pozitívny vývoj príjazdového a výjazdového cestovného ruchu, je možné predpokladať, že domáci cestovný ruch taktiež zaznamenal mierny rast za posledné 4 roky.

Tabuľka 23: Domáci cestovný ruch 2011-2012 (tis. ciest)

Domáci turizmus	2011	2012
Počet ciest	40 178	41 423
Turisti	20 740	20 506
Exkurzionisti	19 438	20 917

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁶³

V nasledujúcom grafe je zobrazený vývoj príjmov z domáceho cestovného ruchu v miliardách USD. Hodnoty sú vyjadrené v cenách z roku 2011 a zahŕňajú zmenu výmenných kurzov. Tento graf vylučuje efekt zmien cien, a preto umožňuje zobrazit' skutočné objemové zmeny.¹⁶⁴

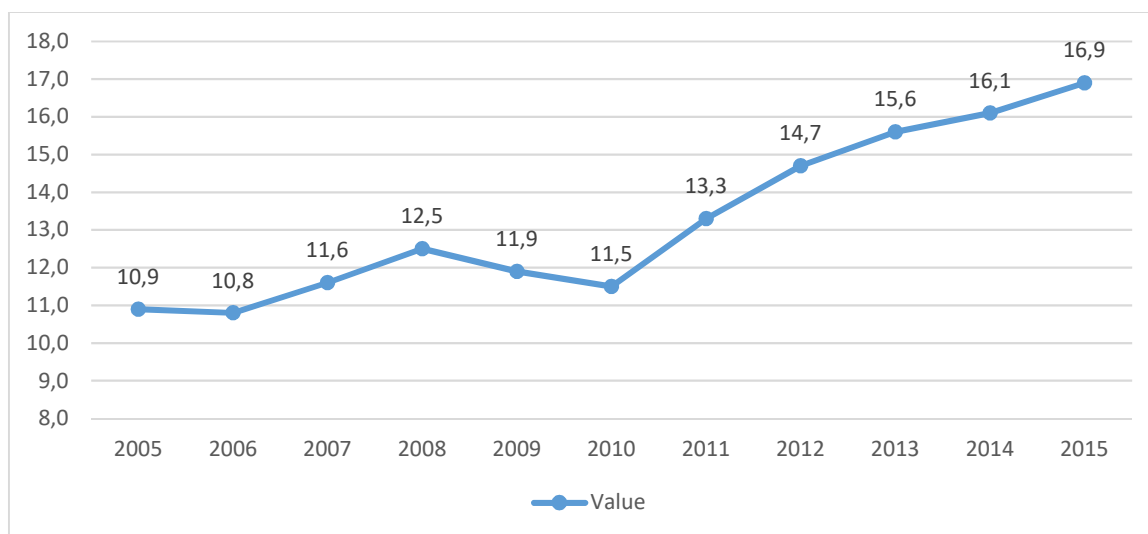
¹⁶¹ GOBIERNO DE CHILE. *Invest in Chile: Opportunities in Tourism*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: http://www.investchile.gob.cl/wp-content/uploads/2015/08/BROCHURE_TURISMO_WEB.pdf

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012*. [online]. 2013. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://www.subturismo.gob.cl/wp-content/uploads/sites/18/2015/11/Medici%C3%B3n-y-Comportamiento-del-Turismo-Interno-A%C3%B1o-2012.pdf>

¹⁶⁴ KNOEMA. *World Data Atlas. Chile*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <https://knoema.com/atlas/Chile/topics/Tourism/Internal-Travel-and-Tourism-Consumption/Internal-Consumption-USdollar-bn>

Graf 21: Spotreba služieb cestovného ruchu rezidentami Chile 2005-2015 (mld. USD)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁶⁵

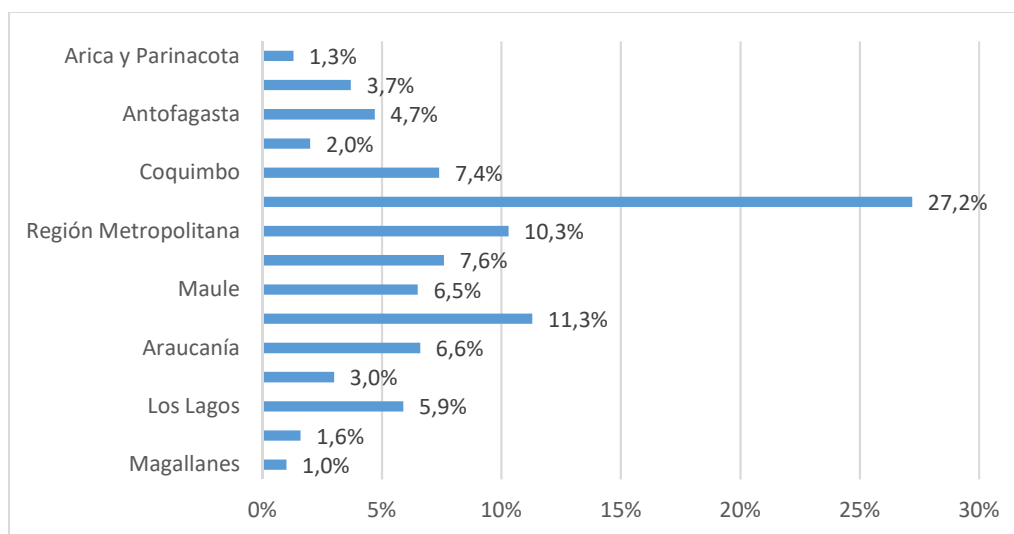
Domáci cestovný ruch v roku 2012 predstavoval 70 % aktivity turizmu v Chile.¹⁶⁶ Graf 21 zobrazuje regióny s percentuálnym podielom príjazdov rezidentov. Najviac Chileanmi navštevovaný región je Valparaíso, kam prichádza 27,2 % účastníkov domáceho cestovného ruchu. Najnavštevovanejšiu oblasťou tohto regiónu na národnej úrovni je prímorské mesto Algarrobo, kam v roku 2012 smerovalo 11,4 % rezidentov. V tom istom regióne sa nachádzajú mestá Valparaíso a Viña de Mar, ktoré navštívilo 8,9 % turistov.¹⁶⁷ Druhý najnavštevovanejším regiónom je Biobío s 11,3 % príjazdov, kde medzi top destinácie patrí Chillán, a tretie miesto patrí regiónu Metropolitana s 10,3 % príjazdov.

¹⁶⁵ KNOEMA. *World Data Atlas. Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁶⁶ SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁶⁷ Ibid.

Graf 22: Rozdelenie domácich ciest s prenocovaním podľa regiónu

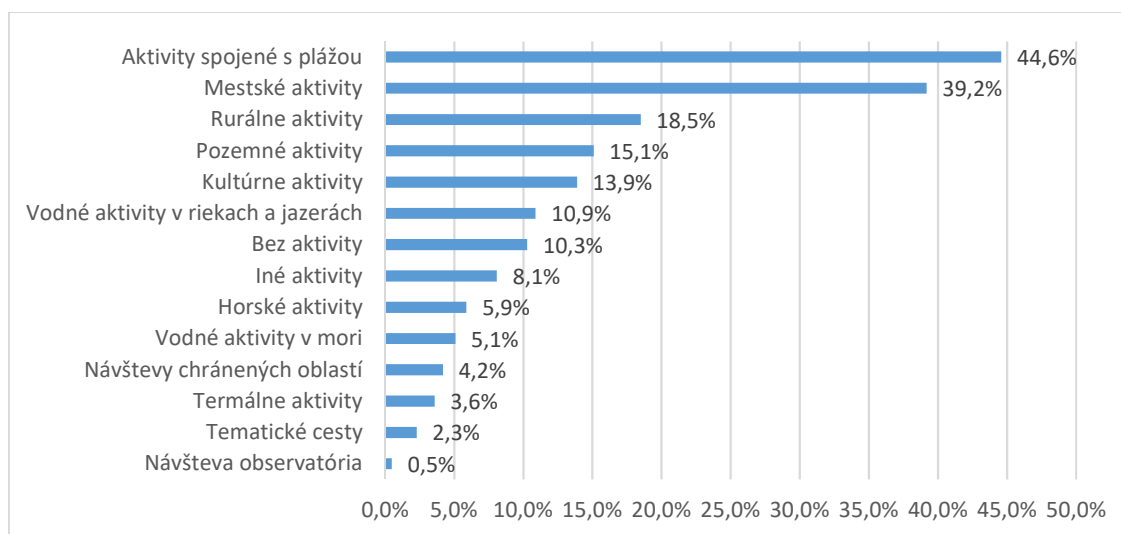
Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁶⁸

Čo sa týka aktivít realizovaných v rámci domáceho cestovného ruchu, rezidenti cestujú najviac s motívom dovolenky na pláži, konkrétne až 44,6 %, alebo mestských aktivít, 39,2 %. 18,5 % rezidentov spája svoje cesty s rurálnymi aktivitami. 13,9 % domácich turistov realizuje kultúrne aktivity a vodné aktivity sú atraktívne pre 10,3 % obyvateľov.

Z týchto údajov je možné konštatovať, že Chilania preferujú tráviť voľný čas na pláži alebo v mestách. Za kultúrnymi aktivitami cestuje menej ako 10 % rezidentov. Horšie sú na tom cesty spojené s prírodnými atraktivitami, ktoré, podľa štatistických údajov, nie sú pre chilských rezidentov veľmi zaujímavé.

¹⁶⁸ SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

Graf 23: Aktivity realizované rezidentami v roku 2012

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR¹⁶⁹

V období od 15. decembra do 31. marca 2012 sa uskutočnilo 35,9 % domácich ciest. V druhom období, od 1. apríla do 30. júla, to bolo 24,4 % a v treťom období, od 1. augusta do 14. decembra, bolo uskutočnených 39,7 % domácich ciest chilských rezidentov.

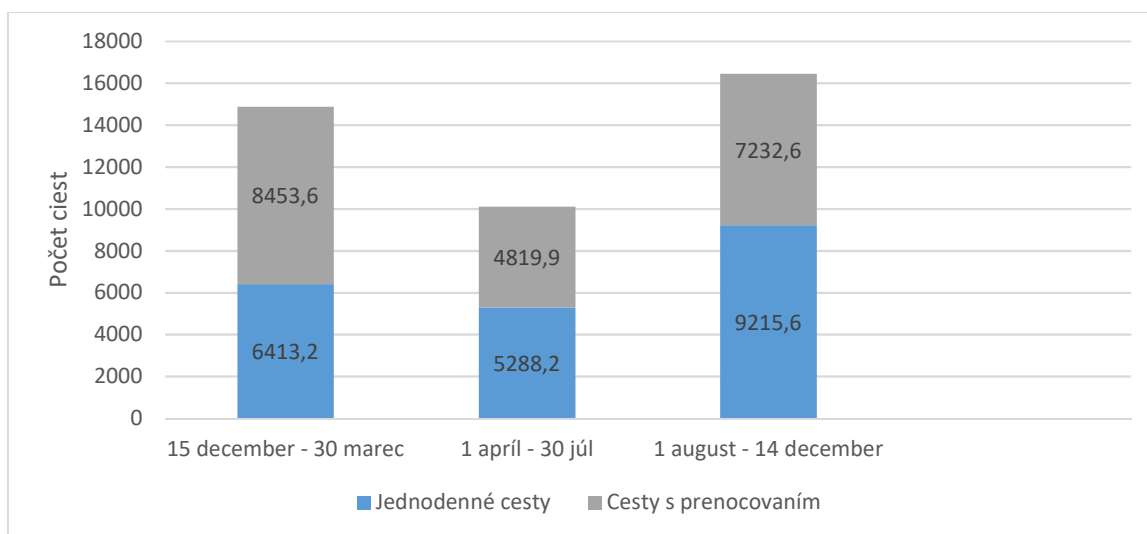
Čo sa týka ciest s prenocovaním, najviacej ich bolo zrealizovaných hlavne počas letného obdobia, čo je od decembra do marca, kedy sa uskutočnilo 41,2 % ciest. Naopak, od apríla do konca júla sa uskutočnilo len 23,5 % ciest s prenocovaním. V poslednom období, od 1. augusta do 14. decembra, je zaznamenaných 35,2 %, a to konkrétne 7 233 ciest.

Odlišný trend môžeme pozorovať z hľadiska vývinu jednodenných ciest bez prenocovania. Počas letného obdobia sa uskutočnilo 30,7 % jednodenných výletov, pričom najviac z nich bolo zrealizovaných v období od augusta do 14. decembra, a to okolo 44,1 %.

Tento jav môže byť vysvetlený skutočnosťou, že v posledných mesiacoch roka sa uskutočňuje najvyšší počet festivalov v roku. Ďalším faktorom môžu byť predĺžené víkendy v tomto období, kedy rezidenti uskutočňujú jednodňové turistické výlety do prírody. Naopak je tomu počas prvého obdobia roka, kedy sa uskutočňuje najviac ciest s prenocovaním. V tejto dobe majú Chilania obdobie letných prázdnin, čo môže významne prispieť k realizácii dlhších ciest.

¹⁶⁹ SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

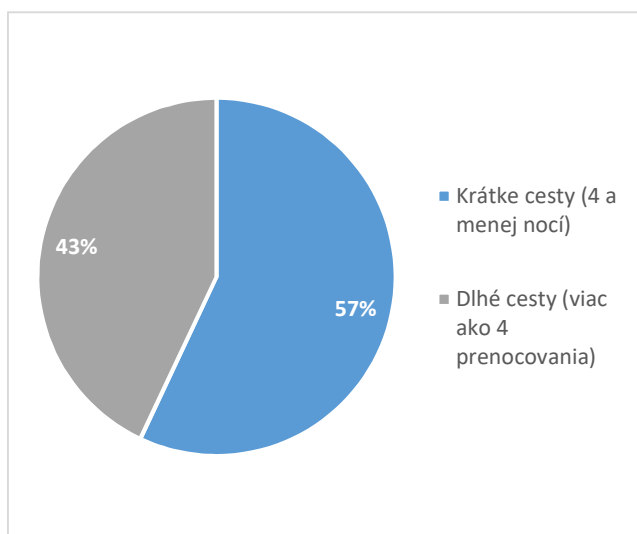
Graf 24: Sezónnosť jednodenných ciest a ciest s prenoco­vaním za rok 2012

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁷⁰

V rámci domáceho cestovného ruchu Chile sa v rokoch 2011 a 2012 realizovalo viac kratších ciest do 4 prenoco­vaní, ktoré tvorili 57 %. Dlhé cesty s viac ako 4 nocami tvorili 43 %.

Graf 25: Dĺžka domácich ciest 2011, 2012

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR ¹⁷¹

¹⁷⁰ SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012. Op. Cit.* [cit. 2016-10-27].

¹⁷¹ Ibid.

6.4 Postavenie cestovného ruchu Chile

Situácia cestovného ruchu Chile je zhodnotená prehľadom medzinárodných príjazdov, výjazdov a domáceho cestovného ruchu, ktoré sú zosumarizované v nasledujúcej tabuľke a grafe. Keďže chilské štatistiky neposkytujú dostatočné dáta o domácom cestovnom ruchu, uvedené sú iba dostupné informácie, a to za roky 2011 a 2012. Vývoj príjazdového a výjazdového cestovného ruchu je v tabuľke zaznamenaný od roku 2005.

Tabuľka 24: Vývoj príjazdov, výjazdov a ciest Chile 2005-2015 (tis.)

Rok	Príjazdy	Výjazdy	Domáce cesty
2005	2 070	2 030	-
2006	2 274	2 263	-
2007	2 534	2 450	-
2008	2 710	2 317	-
2009	2 759	2 358	-
2010	2 801	2 737	-
2011	2 691	3 223	40 178
2012	3 554	3 448	41 423
2013	3 576	3 673	-
2014	3 674	3 841	-
2015	4 425	4 102	-

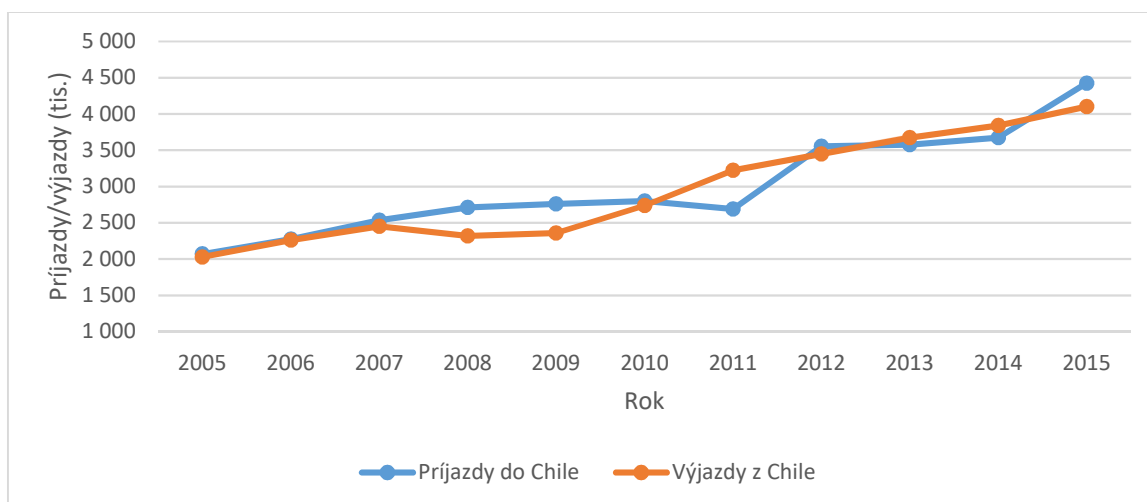
Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR a UNWTO¹⁷²

V tabuľke je možné pozorovať skutočnosť, že domáce cesty výrazne prevyšujú počet zahraničných ciest, a to viac ako desaťnásobne. Medzi hlavné motívy realizácie ciest v Chile patrí návšteva pláže a väčších miest, hlavne mestá Valparaíso a Viña del Mar.

V nasledujúcom grafe je zobrazený vývoj medzinárodných príjazdov a výjazdov Chile od roku 2005. Podiel príjazdov do krajiny a výjazdov Chilanov z krajiny je pomerne vyrovnaný. V roku 2015 však prevládali príjazdy do krajiny nad výjazdami chilských rezidentov. To znamená, že Chile je aktuálne viac príjmovou ako zdrojovou krajinou.

¹⁷² SERNATUR. *Cuadros Estadísticos: Turismo Emisivo. Op. Cit.* [cit. 2016-10-28].
UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-28].

Graf 26: Vývoj príjazdov, výjazdov Chile 2005-2015 (tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SERNATUR a UNWTO¹⁷³

Čo sa týka postavenia Chile z hľadiska počtu príjazdov do krajiny, radí sa na tretie miesto v rámci subregiónu Južná Amerika, hneď po Brazílii a Argentíne. Spomedzi štátov Južnej Ameriky však zaznamenalo Chile veľký percentuálny nárast v medzinárodných príjazdoch v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2014, a to o viac ako 20 %.

Podľa štatistík UNWTO sa z celosvetového hľadiska v počte medzinárodných príjazdov Chile umiestnilo na 51. priečke. Nasledujúca tabuľka zobrazuje top 10 svetových príjmových destinácií. Kompletný prehľad krajín podľa počtu príjazdov sa nachádza v prílohách.

Tabuľka 25: Top príjmové destinácie 2015

Poradie	Krajina	Príjazdy (mil.)
1	Francúzsko	84,45
2	USA	77,51
3	Španielsko	68,22
4	China	56,89
5	Taliansko	50,73
6	Turecko	39,48
7	Nemecko	34,97
8	Spojené Kráľovstvo	34,44
9	Mexico	32,09
10	Rusko	31,35
51	Chile	4,48

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO¹⁷⁴

¹⁷³ SERNATUR. *Cuadros Estadísticos: Turismo Emisivo. Op. Cit.* [cit. 2016-10-28].

¹⁷⁴ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition. Op. Cit.* [cit. 2016-10-28].

Čo sa týka medzinárodných výjazdov, organizácia UNWTO zverejňuje len top 10 zdrojových krajín. Pre postavenie Chile z hľadiska zdrojových krajín boli použité dáta Svetovej banky, ktoré sa kvôli inej metodike mierne odlišujú. V nasledujúcej tabuľke sú zoradené krajiny podľa počtu medzinárodných výjazdov.

Tabuľka 26: Medzinárodné výjazdy 2014 (mil.)

Poradie	Krajina	Výjazdy (mil.)
1	Čína	84,52
2	Nemecko	83,01
3	USA	68,30
4	UK	60,08
5	Poľsko	56,00
6	Rusko	45,89
7	Kanada	33,52
8	Taliansko	28,46
9	Francúzsko	28,18
10	Ukrajina	22,44
42	Chile	3,17

Zdroj: vlastné spracovanie podľa World Bank¹⁷⁵

Najväčšou zdrojovou krajinou sveta je Čína s 82,5 milióna výjazdov. Za ňou nasleduje Nemecko s 83 miliónmi medzinárodných výjazdov a tretou zdrojovou krajinou sveta je USA s 68,3 miliónmi výjazdov za rok 2014. V rámci tohto rebríčka sa Chile zaradilo na 42. priečku s 3,17 miliónom medzinárodných výjazdov. Kompletný prehľad zdrojových krajín sa nachádza v prílohe.

Tabuľka 27: Top 5 zdrojových krajín subregiónu Južná Amerika 2014

Poradie	Krajina	Výjazdy (mil.)
1	Brazília	9,048
2	Argentína	6,517
3	Chile	3,169
4	Peru	2,442
5	Uruguaj	2,396

Zdroj: vlastné spracovanie podľa World Bank¹⁷⁶

¹⁷⁵ THE WORLD BANK. *International Tourism*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.DPRT?year_high_desc=true

¹⁷⁶ Ibid.

Medzi zdrojovými krajinami Južnej Ameriky sa Chile umiestnilo na štvrtom mieste. Top zdrojový štát subregiónu Južná Amerika je Brazília s 9 miliónmi výjazdov. Vo svetovom rebríčku jej patrí 23. priečka. Druhé miesto zaujala Argentína s 6,5 miliónom výjazdov a tretie Kolumbia s 3,9 miliónmi výjazdov. Hneď za Chile sa umiestnilo Peru s 2,4 miliónmi a Uruguaj s necelými 2,4 miliónmi medzinárodných výjazdov.

7. Vplyv cestovného ruchu na ekonomiku Chile

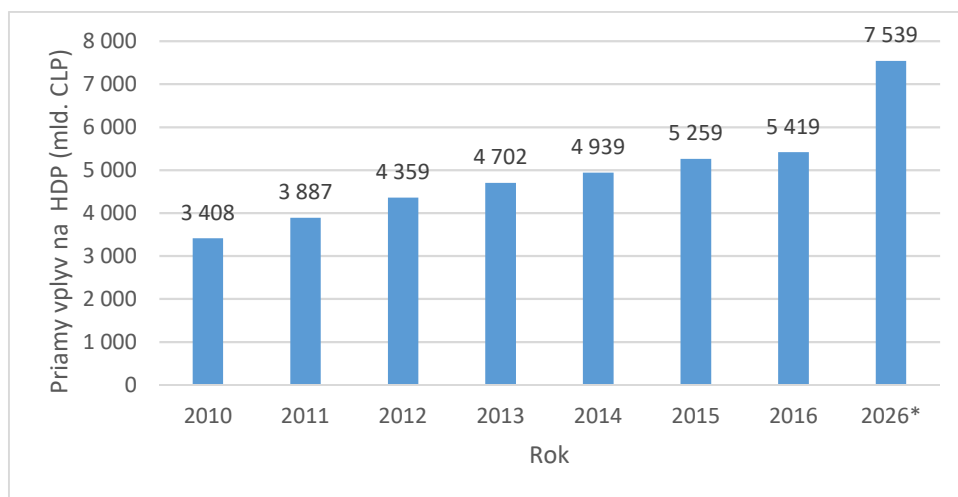
V rámci tejto kapitoly je analyzované postavenie cestovného ruchu Chile v ekonomike krajiny. Analýza je zameraná na vplyv turizmu na HDP, zamestnanosť a výdaje zahraničných turistov na cestovný ruch. Nakoniec je rozobrané postavenie Chile vo svete v rámci vplyvu cestovného ruchu na ekonomiku.

7.1 Vplyv cestovného ruchu na HDP

Priama príspevok cestovného ruchu na HDP zahŕňa vnútorné výdaje na turizmus v Chile, ktoré sú realizované rezidentmi a zahraničnými návštevníkmi. Počítajú sa sem výdaje v súvislosti s business cestami a rekreáciou. Odráža sa tu najmä ekonomická aktivita, ktorá je generovaná odvetviami ako sú hotely, cestovné kancelárie a agentúry, letecké spoločnosti a iné dopravné služby. Taktiež sem spadajú aj aktivity reštaurácií a rekreačných zariadení.

Priamy vplyv cestovného ruchu na HDP v roku 2015 bol vo výške 5 259,4 miliárd CLP, čo tvorí 3,4 % HDP krajiny. Predpoveď na rok 2016 počíta naďalej s kontinuálnym rastom, a to konkrétne o 3 % na 5 419 miliárd CLP. Rovnako je aj predikcia na rok 2026 založená na ročnom raste o 3,4 % až do výšky 7 539 miliárd CLP, čo bude naďalej tvoriť 3,4 % HDP.

Graf 27: Priamy vplyv cestovného ruchu na HDP (mld. CLP)

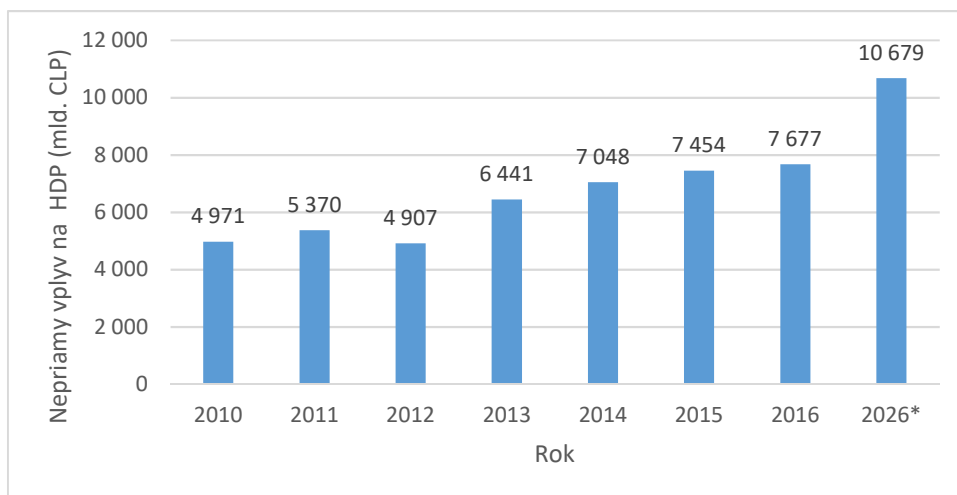
Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC¹⁷⁷

¹⁷⁷ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/chile2016.pdf>

Nepriamy vplyv na HDP zahŕňa nasledujúce zložky: domáci dodávateľský reťazec, kapitálové investície, vládne výdaje na cestovný ruch a importovaný tovar, ktorý sa odčítava, pretože výdaje na tento tovar smerujú do zahraničia.

Nepriamy vplyv cestovného ruchu je vyšší ako priamy, konkrétne v roku 2015 to bolo 7 454 miliárd CLP. Na rok 2016 je očakávaný nárast do výšky 7 677 miliárd CLP. Do roku 2026 by mal nepriamy vplyv vzrásť až na 10 679 miliárd CLP.

Graf 28: Nepriamy vplyv cestovného ruchu na HDP (mld. CLP)

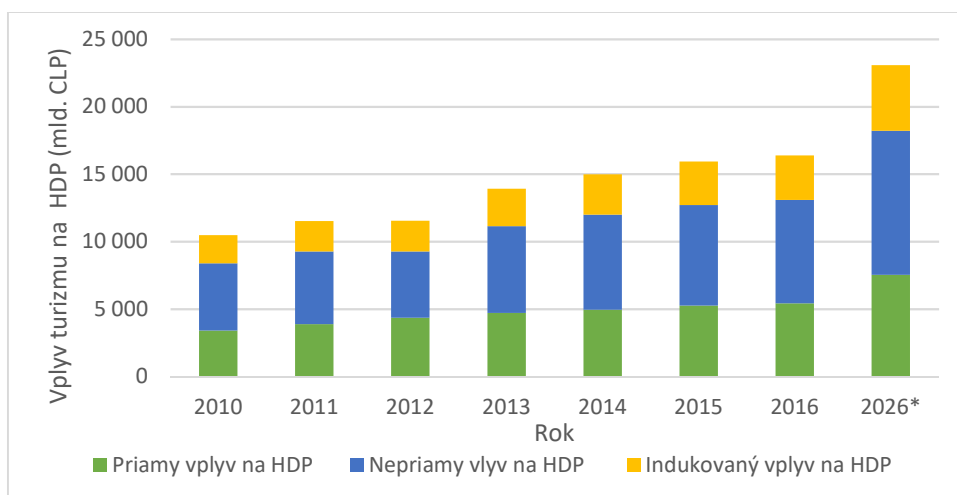
Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC¹⁷⁸

Celkový vplyv cestovného ruchu sa získa sčítaním nie len priamych a nepriamych vplyvov, ale aj zahrnutím indukovaných. Indukovaná kontribúcia vzniká na základe spotreby zamestnancov, ktorí pracujú buď priamo v odvetví cestovného ruchu, alebo nepriamo.

Celkový vplyv cestovného ruchu na HDP Chile v roku 2015 bol 15 933 miliárd CLP, čo tvorí 10,2 % HDP a očakáva sa jeho nárast o 2,8 % na 16 376 miliárd CLP. Do roku 2026 predpoveď očakáva 3,5 % ročný rast na hodnotu 23 068 miliárd CLP a celkový podiel turizmu na HDP sa zvýši na 10,5 %.

¹⁷⁸ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile*. Op. Cit. [cit. 2016-10-30].

Graf 29: Celkový vplyv cestovného ruchu na HDP (mld.CLP)

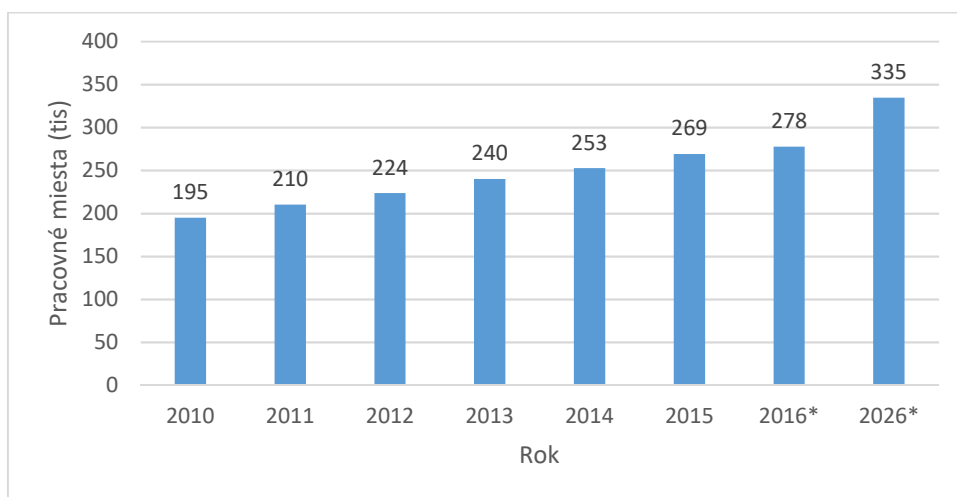

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁷⁹

7.2 Vplyv cestovného ruchu na zamestnanosť

Priamy vplyv turizmu na zamestnanosť, podobne ako v predchádzajúcej podkapitole s HDP, je generovaný hotelmi, cestovnými kancelármi a agentúrami, leteckými spoločnosťami a inými dopravnými službami. Nasledujúci graf zobrazuje vývoj vplyvu cestovného ruchu na zamestnanosť.

Graf 30: Priamy vplyv cestovného ruchu na zamestnanosť (tis.)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁸⁰

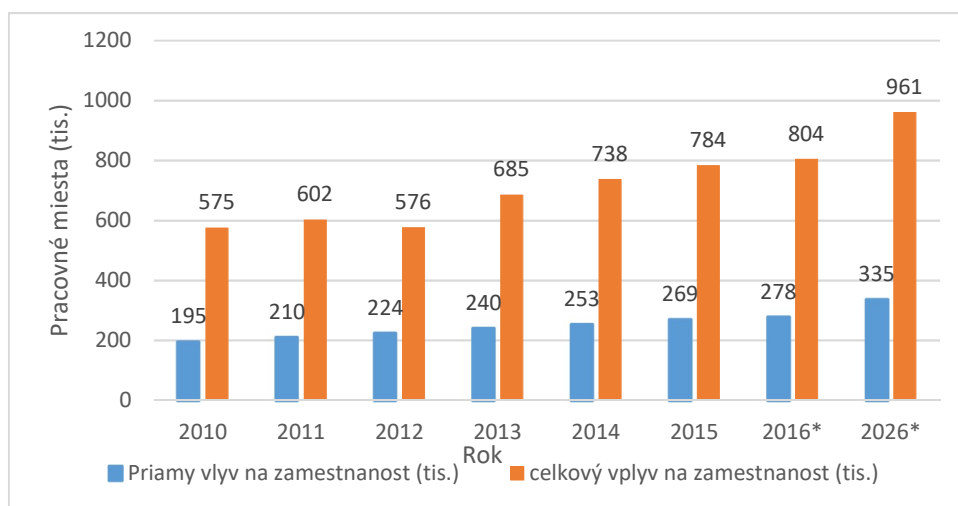
¹⁷⁹ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-30].

¹⁸⁰ Ibid.

Odvetvie cestovného ruchu v roku 2015 vytvorilo priamo 269 tisíc pracovných miest, čo tvorí 3,4 % zamestnanosti v Chile. Predpovede do budúcnosti očakávajú 3,1% rast na 277 tisíc miest v roku 2016. Dlhodobá predpoveď do roku 2026 očakáva nárast pracovných miest v sektore turizmu na 335 tisíc.

Celkový dopad cestovného ruchu na zamestnanosť Chile zahŕňa priamu, nepriamu a indukovanú zamestnanosť. Výsledný vplyv odvetvia turizmu na zamestnanosť v Chile bol 784 tisíc pracovných miest v roku 2015. Percentuálny podiel na celkovej zamestnanosti bol v tomto roku 9,8 %. Podobne bude pokračovať vývoj v roku 2016 s 2,6% rastom na 804 tisíc pracovných miest. Z hľadiska dlhodobej predpovede na rok 2026 je očakávaný ročný nárast o 1,8 %, ktorý bude v konečnom dôsledku generovať 961 tisíc pracovných miest.

Graf 31: Priamy a celkový vplyv na zamestnanosť (tis. miest)

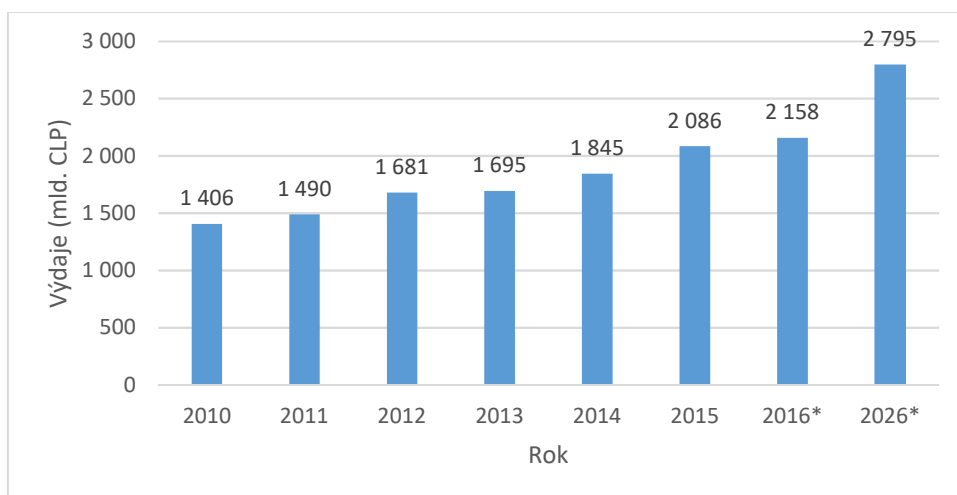
Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁸¹

7.3 Výdaje a investície do cestovného ruchu

Nasledujúci graf zobrazuje výdaje zahraničných návštevníkov na cestovný ruch. Je to hlavná zložka priameho vplyvu cestovného ruchu. V roku 2015 Chile vygenerovalo 2 086 miliárd CLP na výdajoch zahraničných návštevníkov krajiny. Na rok 2016 predpoveď očakáva rast tejto veličiny o 3,4 % a predpokladané výdaje by mali tvoriť 2 158 miliárd CLP. Z predpovede vychádza aj rast počtu návštevníkov zo zahraničia, a to konkrétne 4 300 tisíc príjazdov. Do roku 2026 by sa medzinárodné príjazdy mali zvýšiť na hodnotu 5 707 a výdaje zahraničných turistov by mali tvoriť takmer 2 800 miliárd CLP.

¹⁸¹ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-30].

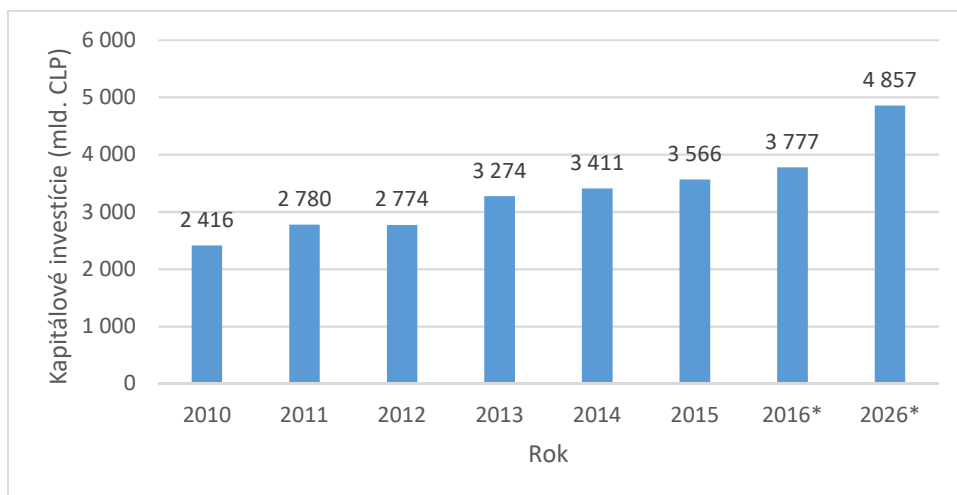
Graf 32: Výdaje zahraničných turistov (mld. CLP)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁸²

Čo sa týka kapitálových investícií, cestovný ruch v roku 2015 vygeneroval 3 566 miliárd CLP. Na rok 2016 je očakávaný rast vo výške 5,9 % na sumu 3 777 miliárd CLP. Z dlhodobej predpovede na 10 rokov, by mal cestovný ruch Chile prilákať 4 867 miliárd CLP kapitálových investícií. Podiel cestovného ruchu na celkových národných investíciách by mal podľa očakávaní poklesnúť z 11,5 % v roku 2016 na 10,9 % v 2026.

Graf 33: Kapitálové investície do cestovného ruchu (mld. CLP)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁸³

¹⁸² WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-30].

¹⁸³ Ibid.

7.4 Zhodnotenie postavenia cestovného ruchu v ekonomike

Nasledujúca tabuľka sumarizuje prehľad tak v rámci regiónu Amerika, ako aj vo svete za rok 2015. Z hľadiska absolútnych hodnôt cestovný ruch neprispieva Chilskej ekonomike nijako výnimočne. Čo sa týka vplyvu turizmu na HDP sa Chile umiestnilo na 43. a 42. mieste, čo je výrazne pod priemerom regiónu Amerika aj sveta. Rovnakú situáciu je možné pozorovať aj v oblasti vplyvu turizmu na zamestnanosť. Výdaje zahraničných návštevníkov rovnako ako aj kapitálové investície boli v roku 2015 nižšie ako je svetový a americký priemer.

Tabuľka 28: Porovnanie ukazovateľov za rok 2015

Ukazovateľ	Chile				Priemer Amerika		Priemer svet	
	Absolútne	Poradie	%	Poradie	Absolútne	%	Absolútne	%
Priamy vplyv turizmu na HDP (mld. USD)	8	43	3,4	96	16,6	3	18,5	3
Celkový vplyv turizmu na HDP (mld. USD)	24,4	42	10,2	85	48,1	8,6	55,7	9,8
Priamy vplyv turizmu na zamestnanosť (tis.)	269,3	52	3,4	95	373,4	3,8	845,8	3,6
Celkový vplyv turizmu na zamestnanosť (tis.)	783,6	45	9,8	86	944,6	9,7	2123	9,5
Výdaje zahraničných návštevníkov (mld. USD)	3,2	61	4,3	136	4,9	7,5	4,3	6,1
Kapitálové investície (mld. USD)	5,5	26	10,8	42	6,6	4,4	7,1	4,3

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC ¹⁸⁴

Relatívne ukazovatele naopak zobrazujú podiel jednotlivých ukazovateľov na danej veličine. Čo sa týka podielu priameho vplyvu cestovného ruchu na HDP, tvorí 3,4 %. Táto hodnota je síce vyššia ako priemer Ameriky a sveta, ale radí Chile až na 96. miesto. Podobná situácia nastáva v oblasti celkového vplyvu turizmu na HDP, ktorý tvorí v Chile 10,2 %. Opäť je tento podiel vyšší ako priemer sveta a Ameriky, ale vo svetovom rebríčku stavia Chile len na 85. pozíciu. Podiel priameho vplyvu turizmu na zamestnanosti bol 3,4 % v roku 2015. V regióne Amerika bol priemer 3,8 % a vo svete 3,6 %. V tejto oblasti sa Chile zaradilo na 95. miesto. Čo sa týka celkového vplyvu cestovného ruchu na zamestnanosť v Chile, priemerná hodnota je o 0,1 % vyššia ako priemer Ameriky, avšak Chile i tak patrí až 86. pozícia. Najhoršie spomedzi relatívnych veličín sa Chile umiestnilo v rámci výdajov zahraničných návštevníkov, ktoré tvorili 4,3 % a táto oblasť umiestňuje Chile na 136. miesto. Naopak, najlepšie umiestnenie, 42. priečku, dosiahla krajina v rámci kapitálových investícií do turizmu, ktoré tvorili 10,8 %, čo je výrazný nadpriemer tak v porovnaní s Amerikou, ako aj zvyškom sveta.

¹⁸⁴ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile*. Op. Cit. [cit. 2016-10-30].

V rámci subregiónu Južná Amerika predbehli Chile vo všetkých absolútnych ukazovateľoch 2 krajiny, a to Brazília, ktorej patria prvenstvá subregiónu, a Argentína. V roku 2015 predbehla Chile, okrem Brazílie a Argentíny, aj Venezuela, a to konkrétne v kontribúcii turizmu na HDP, kde sa v oblasti priameho vplyvu krajina zaradila na 21. miesto a z pohľadu celkového vplyvu na HDP na 22. miesto. Venezuela taktiež vynikla v kapitálových investíciách, kde predbehla Chile o jednu priečku. V oblasti výdajov zahraničných návštevníkov je Chile až na 4. priečke, 3. miesto patrí Peru.

Naopak, z hľadiska relatívnych hodnôt sa Chile umiestňuje najlepšie spomedzi krajín Južnej Ameriky. Tabuľka nižšie zobrazuje umiestnenie jednotlivých krajín tak v absolútnych, ako aj v relatívnych hodnotách.

Tabuľka 29: Krajiny Južnej Ameriky a ich umiestnenie v rámci vybraných veličín 2015

Krajina	Priamy vplyv na HDP		Celkový vplyv na HDP		Priamy vplyv na zamestnanosť		Celkový vplyv na zamestnanosť		Výdaje zahraničných návštevníkov		Kapitálové investície	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Argentína	19	85	19	74	25	87	23	82	20	72	52	103
Brazília	10	100	10	102	8	115	6	113	10	84	49	162
Ekvádor	74	146	82	157	75	153	78	159	62	107	76	94
Chile	43	96	42	85	52	95	45	86	26	42	61	136
Peru	46	86	47	88	44	130	35	107	60	96	55	83
Venezuela	21	113	22	109	40	123	39	123	25	92	95	153

Zdroj: vlastné spracovanie podľa WTTC¹⁸⁵

¹⁸⁵ WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile. Op. Cit.* [cit. 2016-10-30].

8. Predikcia budúceho vývoja

Kapitola predpovedá vývoj príjazdového cestovného ruchu Chile v nasledujúcich rokoch. Hlavná metóda, ktorá je použitá na predikciu, je regresná analýza, ktorá je jednou z najvyužívanejších metód pri predpovedi trendov cestovného ruchu.¹⁸⁶ V práci ide konkrétne o jednoduchú lineárnu regresiu, kde je jedna závislá a jedna nezávislá veličina. Závislou veličinou je v tomto prípade počet medzinárodných príjazdov a nezávislou je čas. Z toho vyplýva, že model predpovie ako sa zmení sledovaná závislá veličina (medzinárodné príjazdy), ak sa nezávislá veličina (čas) zmení o jednu jednotku.

Predpoveď vývoja medzinárodných príjazdov bude vychádzať zo štatistických dát Svetovej organizácie cestovného ruchu.

Model jednoduchkej lineárnej regresie má nasledovný matematický zápis:¹⁸⁷

$$Y_t = a + b \cdot X_t + e_t$$

Pričom:

Y = závislá premenná (počet medzinárodných príjazdov)

t = časové obdobie

a = koeficient (stredná hodnota)

b = koeficient (smernica)

X = nezávislá premenná (čas)

e = náhodná zložka

Parametre X, Y a t sú známe hodnoty, koeficienty a a b sú dopyčítané podľa nasledujúceho vzorca:¹⁸⁸

$$b = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{n \sum X^2 - (\sum X)^2}$$

¹⁸⁶ FRECHTLING, Douglas C. *Practical tourism forecasting*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1996. ISBN 0-7506-0877-3. S. 126.

¹⁸⁷ Ibid. S. 127.

¹⁸⁸ Ibid. S. 127.

$$a = \bar{Y} - b\bar{X}$$

Pričom:

n = počet sledovaných dát (počet rokov)

$\bar{Y}$ = medián závislej premennej

$\bar{X}$ = medián nezávislej premennej

Na výpočet regresnej analýzy boli použité hodnoty z tabuľky.

Tabuľka 30: Hodnoty použité v regresnej analýze

Obdobie (t)	Rok (T)	Príjazdy (H)	T*H	T ²
1	2005	2070000	4150350000	4020025
2	2006	2274000	4561644000	4024036
3	2007	2534000	5085738000	4028049
4	2008	2710000	5441680000	4032064
5	2009	2759000	5542831000	4036081
6	2010	2801000	5630010000	4040100
7	2011	2691000	5411601000	4044121
8	2012	3554000	7150648000	4048144
9	2013	3576000	7198488000	4052169
10	2014	3674000	7399436000	4056196
11	2015	4425000	8916375000	4060225

Zdroj: vlastné spracovanie podľa UNWTO¹⁸⁹

Po doplnení hodnôt do vzorca bol vypočítaný koeficient **b**, ktorého hodnota je 201 100. Hodnota koeficientu **a** je -401 204 818,18. Rovnica lineárnej regresia medzinárodných príjazdov do Chile je nasledovná.

$$Y_t = -401204818,18 + 201100 * X$$

Kvôli vhodnosti použitej metódy bola vypočítaná korelácia medzi vývojom medzinárodných príjazdov a časom. Hodnoty korelácie sa pohybujú v intervale od -1 do 1, pričom 1 znamená silnú lineárnu závislosť a -1 silnú lineárnu nezávislosť. 0 naopak znamená, že medzi premennými neexistuje žiadna lineárna závislosť.¹⁹⁰ Pre zistenie vzťahu medzi medzinárodnými príjazdmi do Chile a časom bol vypočítaný korelačný koeficient s hodnotou 0,95, čo znamená, že existuje pomerne silná lineárna závislosť medzi týmito dvomi premennými. Nasledujúca tabuľka a graf zobrazujú dopyčované hodnoty medzinárodných

¹⁸⁹ UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. Op. Cit. [cit. 2016-11-22].

¹⁹⁰ FRECHTLING, Douglas C. *Practical tourism forecasting*. Op. Cit. S. 126.

prijazdov do Chile v rokoch 2016-2030 podľa uvedeného vzorca lineárnej regresie. Z predpovede je možné konštatovať, že rastúca tendencia medzinárodných príjazdov do Chile bude pokračovať v nasledujúcich rokoch. V roku 2020 by mali medzinárodné príjazdy do Chile prevýšiť hodnotu 5. miliónov. Predikcia na rok 2030 hovorí o 7 miliónoch medzinárodných príjazdov.

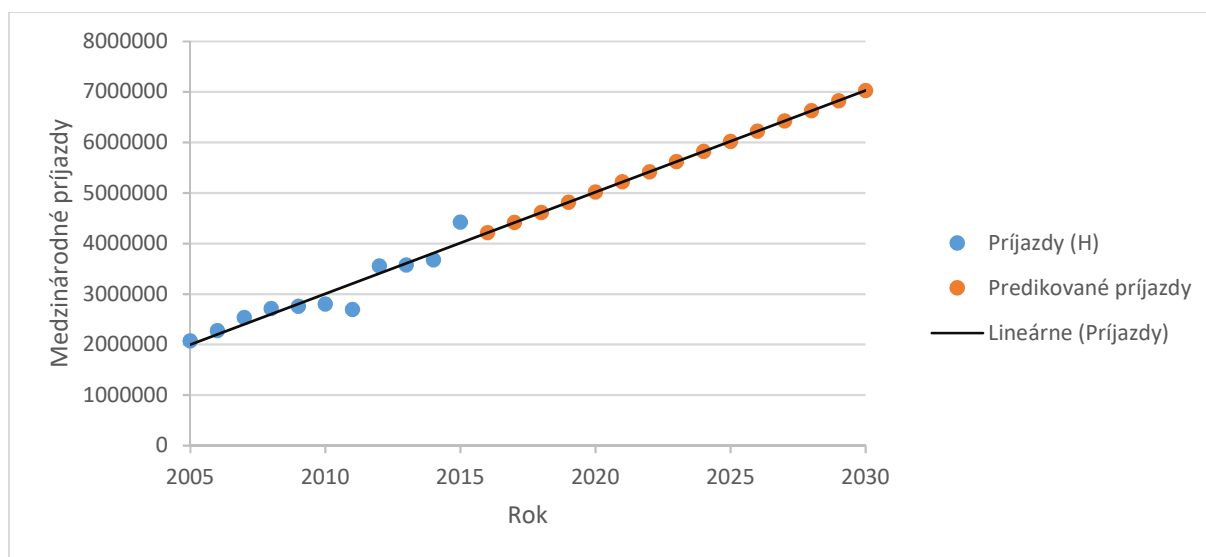
Tabuľka 31: Predikcia vývoja medzinárodných príjazdov do Chile 2016-2030

Obdobie	Rok	Príjazdy
12	2016	4 212 782
13	2017	4 413 882
14	2018	4 614 982
15	2019	4 816 082
16	2020	5 017 182
17	2021	5 218 282
18	2022	5 419 382
19	2023	5 620 482
20	2024	5 821 582
21	2025	6 022 682
22	2026	6 223 782
23	2027	6 424 882
24	2028	6 625 982
25	2029	6 827 082
26	2030	7 028 182

Zdroj: vlastné spracovanie

Predikcia je zobrazená v nasledujúcom grafe. Od roku 2005 do roku 2015 je predstavený vývoj podľa reálnych dát zo štatistík UNWTO. Od roku 2016 je sledovaný vývoj podľa vypočítanej lineárnej regresie, ktorý je v grafe zaznamenaný modrými bodmi. Predikcia do roku 2020 predpokladá nárast medzinárodných príjazdov do Chile medziročne v priemere o 4,5 %. Medzi rokmi 2020 a 2030 je predpokladaný priemerný medziročný nárast o 3,4 %.

Graf 34: Predikcia medzinárodných príjazdov do Chile 2016-2030

Zdroj: vlastné spracovanie

UNWTO predikuje vývoj medzinárodného cestovného ruchu pre jednotlivé regióny a subregióny sveta. Čo sa týka subregiónu Južná Amerika, podľa dát UNWTO je predpokladaný počet príjazdov počas roku 2020 na 40 miliónov. Na rok 2030 je predikovaných 58 miliónov medzinárodných príjazdov do subregiónu.¹⁹¹ Percentuálny rast príjazdov do regiónu medzi rokmi 2010-2010 vzrastie o 5,3 %. Po roku 2020 sa rast spomalí a do roku 2030 vzrastie o 3,9 %. Percentuálny nárast medzinárodných príjazdov do subregiónu Južná Amerika bude vyšší ako predikované hodnoty Chile.

¹⁹¹ UNWTO. *Tourism Towards 2030: Global Overview*. [online]. UNWTO. 2011. [cit. 2016-22-11]. Dostupné z : <http://ictur.sectur.gob.mx/descargas/Publicaciones/Boletin/cedoc2012/cedoc2011/unwto2030.pdf>

Záver

Cieľom tejto diplomovej práce bolo analyzovať a vyhodnotiť postavenie Chile v rámci medzinárodného cestovného ruchu. Práca postupovala systematicky podľa čiastočných cieľov. Najskôr bola analyzovaná ekonomická situácia krajiny, ďalej boli zhodnotené predpoklady pre cestovný ruch a konkurencieschopnosť krajiny. Analyzovaný bol aj príjazdový, výjazdový a domáci cestovný ruch. Rovnako bol zhodnotený vplyv turizmu na ekonomiku krajiny. Nakoniec bola vytvorená predikcia budúceho vývoja príjazdového cestovného ruchu Chile na základe regresnej analýzy.

Chile je považované za štát s najstabilnejšou ekonomikou spomedzi krajín Južnej Ameriky, ktorá zaznamenala najväčší rast za poslednú dekádu. Čo sa týka veľkosti HDP, radí sa na štvrté miesto medzi krajinami subregiónu. V pomere k počtu obyvateľom dosahuje Chile tretie najvyššie HDP per capita spomedzi ekonomík Južnej Ameriky. Rovnako ako väčšina krajín tohto subregiónu, trpí Chile nerovnomerným rozdelením bohatstva medzi obyvateľmi. Prezidentka Bachelet kladie veľký dôraz na tento problém a snaží sa ho riešiť formou daňových alebo iných reforiem. Čo sa týka ekonomických predpokladov pre cestovný ruch, Chile má výhodné postavenie v porovnaní s ostatnými juhoamerickými štátmi. Veľké predpoklady pre realizáciu cestovného ruchu má Chile hlavne vďaka svojej polohe, ktorá poskytuje obrovskú diverzitu ako z klimatického hľadiska, tak aj z morfológického. Čo sa týka kultúrneho dedičstva, 6 chilských pamiatok je zapísaných do zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Realizačné predpoklady sú dobré predovšetkým v najnavštevovanejších turistických oblastiach krajiny, na odľahlejších miestach je materiálo-technická základňa pomerne riedko vybudovaná. V rámci dopravy je najviac využívaná letecká doprava tak v oblasti medzinárodnej, ako aj vnútroštátnej prepravy. Nedostatočná je aj cestná sieť, keďže krajina disponuje množstvom nespevnených ciest a vo všeobecnosti sú menej osídlené oblasti ťažšie dostupné. Ďalší problém z hľadiska dopravy je v nedostatočne vybudovanej železničnej sieti.

Konkurencieschopnosť bola analyzovaná na základe dvoch indexov: Globálneho indexu konkurencieschopnosti a Indexu konkurencieschopnosti destinácií turizmu. Podľa Svetového ekonomického fóra sa Chile v rámci globálneho indexu radí na 33. miesto na svete a na prvú pozíciu v rámci subregiónu Južná Amerika. Najlepšie umiestnenie dosiahlo v čiastkovom indexe, faktory podmieňujúce efektívnosť, kam patria piliere efektívnosti trhu tovarov, práce a financií, ako aj technologická pripravenosť a vzdelanie. Čo sa týka indexu konkurencieschopnosti destinácií cestovného ruchu, výsledná suma dosiahnutých hodnôt

v jednotlivých pilieroch umiestila Chile na 51. pozíciu. V rámci subregiónu sa však zaradilo na druhé miesto. Veľmi dobre bola hodnotená oblasť bezpečnosti, medzinárodného otvorenia krajiny či podnikateľského prostredia. Naopak, medzi slabé stránky Chile patria oblasti zdravia, hygieny a dopravy.

Medzinárodné príjazdy do Chile majú, s výnimkou roku 2011, rastúcu tendenciu. Spomalenie tempa rastu nastalo v období ekonomickej krízy, avšak nedošlo k poklesu návštevníkov krajiny. Rok 2011 bol negatívne ovplyvnený silným zemetrasením, ktoré v krajine nastalo. V roku 2015 Chile dosiahlo maximum z hľadiska medzinárodných príjazdov, kedy pricestovalo do krajiny takmer 4,5 milióna zahraničných návštevníkov. Ani v oblasti medzinárodných príjazdov, ani z hľadiska príjmov z medzinárodného cestovného ruchu však krajina nevyniká. Naopak, v rámci subregiónu Južná Amerika je to tretia najnavštevovanejšia destinácia po Brazílii a Argentíne. Najviac návštevníkov cestuje do Chile predovšetkým z blízkych krajín ako je Argentína, Brazília, Bolívia či Peru. Z hľadiska príjmov z cestovného ruchu sú najvýznamnejšie štáty Argentína a Brazília. Obdobie, kedy je Chile najviac navštevované, trvá od októbra do marca. Vtedy je uskutočnených 60,8 % medzinárodných príjazdov do krajiny.

Medzinárodné výjazdy Chilanov majú za posledných 10 rokov tiež rastúcu tendenciu. V roku 2015 vycestovalo do zahraničia 4,1 milióna rezidentov. Vo svetovom meradle nie je Chile významnou zdrojovou krajinou, avšak spomedzi krajín subregiónu sa znova radí na tretie miesto po Argentíne a Brazílii. Najnavštevovanejšie krajiny chilskými rezidentami sú okolité štáty, a to hlavne Argentína, Brazília a Peru. Výjazdy do zahraničia sa realizujú najčastejšie za účelom dovolenky alebo návštevy príbuzných.

Medzinárodné príjazdy do Chile a medzinárodné výjazdy rezidentov sú pomerne vyrovnané, a preto Chile takmer každý rok mení pozíciu zdrojovej krajiny s príjmovou. Medzinárodný turizmus sa realizuje predovšetkým v rámci subregiónu Južná Amerika, prípadne v rámci regiónu Amerika, kde ďalšími významnými destináciami pre Chilanov sú USA a Mexiko.

Podľa štatistických informácií Národného úradu cestovného ruchu domáce cesty realizujú rezidenti približne 10-krát viac ako tie do zahraničia. Chilania najviac cestujú s motiváciou slnečnej dovolenky pri mori. V rámci domáceho turizmu preferujú návštevu veľkých miest pred vidiekom či vodnými a horskými aktivitami. Prírodný potenciál krajiny, okrem prímorských letovísk, nie je rezidentmi dostatočne využívaný. V súčasnosti je zaznamenaný rapidnejší nárast v oblasti medzinárodných príjazdov.

Cestovný ruch je významnou súčasťou Chilského HDP. Tvorí 10,2 %, pričom 3,4 % vytvára odvetvie turizmu priamo a zvyšok je generovaný nepriamo alebo indukované. Obe hodnoty sú mierne vyššie ako svetový priemer. Z hľadiska zamestnanosti cestovný ruch vytvára 3,4 % pracovných miest priamo a sčítaním s nepriamym a indukovaným vplyvom cestovného ruchu sa podieľa na zamestnanosti vo výške 9,8 %. V rámci oboch ukazovateľov, HDP a zamestnanosť, je do budúcnosti, podľa dát WTTC, očakávaný rast vplyvu cestovného ruchu.

Predikcia pomocou jednoduchšej lineárnej regresnej analýzy naznačuje kontinuálny nárast medzinárodných príjazdov na budúcich 15 rokov do roku 2030. Do roku 2020 by mali medzinárodné príjazdy do Chile prekročiť hranicu 5 miliónov návštevníkov. Do roku 2030 by malo Chile zaznamenať viac ako 7 miliónov medzinárodných príjazdov.

Použitá literatura

Knižné zdroje:

- [1] FRECHTLING, Douglas C. *Practical tourism forecasting*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1996. 245 s. ISBN 0-7506-0877-3.
- [2] HAMARNEH, I. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing, 2012. 224 s. ISBN 978-80-247-4430-8.
- [3] CHALUPA, J. *Chile*. Praha : Libri, 2006. 193s. ISBN 80-7277-136-1.
- [4] INDROVÁ, J. a kol. *Cestovní ruch (základy)*. 2. přepracované vydání. Praha: Oeconomica: 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.
- [5] OECD: *Technology and the Economy: The Key Relationships*. OECD, Paříž, 1992. 328 s. ISBN 9264136223.
- [6] PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. *Ekonomika turismu: turismus České republiky*. 2. Vyd. Praha: Grada, 2014. 264 s. ISBN 978-80-247-3643-3.
- [7] PALATKOVÁ, M. *Mezinárodní turismus: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, změny mezinárodního turismu v důsledku globálních změn, evropská integrace a mezinárodní turismus*. 2. Vyd. Praha: Grada, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4862-7,
- [8] PETRŮ, Z. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2. Vyd. Praha: Idea servis, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5.
- [9] SOUKUP, J., POŠTA, V., NESET, P., PAVELKA, T., DOBRYLOVSKÝ, J. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání, Praha: Management Press, 2010. 520 s. ISBN 978-80-7261-219-2.
- [10] ZELENKA, J. a PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje:

- [11] BANCO CENTRAL. *Cuentas Nacionales*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://si3.bcentral.cl/Siete/secure/cuadros/arboles.aspx>
- [12] BIBLIOTECA DEL CONGRESO NACIONAL DE CHILE. *Información Territorial*. [online]. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.bcn.cl/siit/nuestropais/regiones.htm>

- [13] BUSINESSINFO. *Souhrnná teritoriální informace. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/chile.html>
- [14] BUSINESSINFO. *Zahraniční obchod a investice. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chile-zahranicni-obchod-a-investice-17983.html#sec1>
- [15] CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook: Chile*. [online]. [cit. 2016-10-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ci.html>
- [16] EMOL. *Desempleo en Chile sube hasta 6,9% y alcanza su mayor nivel en casi cinco años*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.emol.com/noticias/Economia/2016/07/29/814829/Desempleo-en-Chile-sigue-ajustandose-y-subes-hasta-69-en-trimestre-abriljunio.html>
- [17] EMOL. *Infografía: Cómo se clasifican los nuevos grupos socioeconómicos en Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.emol.com/noticias/Economia/2016/04/02/796036/Como-se-clasifican-los-grupos-socioeconomicos-en-Chile.html>
- [18] ESTADIOS. *Estadios de Chile*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.estadios.org/chile/>
- [19] GOBIERNO DE CHILE. *Estrategia nacional de turismo 2012-2016*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://portal.mma.gob.cl/wp-content/uploads/2014/10/1_Estrategia-Nacional-de-Turismo-2012-2020.pdf
- [20] GOBIERNO DE CHILE. *Invest in Chile: Opportunities in Tourism*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: http://www.investchile.gob.cl/wp-content/uploads/2015/08/BROCHURE_TURISMO_WEB.pdf
- [21] IMF. *World Economic Outlook*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <https://knoema.com/IMFWEO2016Apr/imf-world-economic-outlook-weo-april-2016?tsId=1012470>
- [22] KNOEMA. *World Data Atlas. Chile*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <https://knoema.com/atlas/Chile/topics/Tourism/Internal-Travel-and-Tourism-Consumption/Internal-Consumption-USdollar-bn>
- [23] NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Kurzový lístok vybraných cudzích mien voči EUR*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kurzovy-listok-vybranych-cudzich-mien-voci-eur>
- [24] OECD. *Better Life Index. Chile*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/chile/>
- [25] OECD. *Economic Surveys Chile*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/surveys/Chile-2015-overview.pdf>

- [26] OECD: Indicators for Measuring Tourism Competitiveness in Tourism. [online]. [cit. 2016-10-8]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1787/5k47t9q2t923-en>
- [27] OFICINA DE INFORMACIÓN DIPLOMÁTICA. *Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: [http://www.exteriores.gob.es/documents/fichaspais/chile_ficha %20pais.pdf](http://www.exteriores.gob.es/documents/fichaspais/chile_ficha%20pais.pdf)
- [28] SANTANDER – TRADE PORTAL. *Chile. Política y Economía*. [online]. 2016. Export Enterprises SA. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <https://es.portal.santandertrade.com/analizar-mercados/chile/politica-y-economia>
- [29] SERNATUR. *Anuario de Turismo 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.sernatur.cl/wp-content/uploads/2015/12/Anuario-de-Turismo-2014_version-final-consolidada.pdf
- [30] SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Emisivo 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://www.sernatur.cl/wp-content/uploads/2015/12/Informe-comportamiento-y-Perfil-Turismo-Emisivo-2014.pdf>
- [31] SERNATUR. *Informe Comportamiento y Perfil del Turismo Receptivo 2014*. [online]. 2015. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://chiletourism.travel/descarga/Informe-Comportamiento-y-Perfil-del-Turismo-Receptivo-2014.pdf>
- [32] SERNATUR. *Medición y Comportamiento del Turismo Interno. Año 2012*. [online]. 2013. [cit. 2016-10-27]. Dostupné z: <http://www.subturismo.gob.cl/wp-content/uploads/sites/18/2015/11/Medici%C3%B3n-y-Comportamiento-del-Turismo-Interno-A%C3%B1o-2012.pdf>
- [33] SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2016-2017*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2016. ISBN-13: 978-1-944835-04-0 3. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
- [34] SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2013*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2013. ISBN 978-92-95044-40-1. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TT_Competitiveness_Report_2013.pdf S. 10.
- [35] SCHWAB, K. *The Travel and Tourism Competitiveness Report 2015*. [online]. Geneva: World Economic Forum, 2015. ISBN 978-92-95044-48-7. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf
- [36] THE OBSERVATORY OF ECONOMIC COMPLEXITY. *Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: http://atlas.media.mit.edu/es/profile/country/chl/#Balanza_comercial

- [37] THE WORLD BANK. *GINI Index (World Bank Estimate)*. [online]. 2016. The World Bank Group. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: [Http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2013&locations=CL&start=1987&view=chart&year_high_desc=false](http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?end=2013&locations=CL&start=1987&view=chart&year_high_desc=false)
- [38] THE WORLD BANK. *International Tourism*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.DPRT?year_high_desc=true
- [39] THE WORLD BANK. *World Development Indicators. Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD>
- [40] UNESCO. *World Heritage Center. Chile*. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/statesparties/cl>
- [41] UNWTO. *Tourism Highlights, 2015 Edition*. [online]. eISBN: 978-92-844-1689-9 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284416899>
- [42] UNWTO. *Tourism Highlights, 2016 Edition*. [online]. eISBN: 978-92-844-1814-5 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2016-edition>
- [43] UNWTO. *Tourism Statistics and Tourism Satellite Account (TSA)*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/factsheet_june2015.pdf
- [44] UNWTO. *Tourism Towards 2030: Global Overview*. [online]. UNWTO. 2011. [cit. 2016-22-11]. Dostupné z: <http://ictur.sectur.gob.mx/descargas/Publicaciones/Boletin/cedoc2012/cedoc2011/unwto2030.pdf>
- [45] UNWTO. *Who we are*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>
- [46] WTTC. *About WTTC*. [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/about/>
- [47] WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 Chile*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-30]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/chile2016.pdf>
- [48] WTTC. *Travel & Tourism Economic Impact 2016 World*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-5]. Dostupné z: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/world2016.pdf>
- [49] YALE. *Environmental Performance Index*. [online]. 2016. Yale University. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://epi.yale.edu/country/chile>

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Regionálne rozloženie medzinárodného turizmu 2015	23
Tabuľka 2: Štáty subregiónu Južná Amerika a vybrané ukazovatele 2015.....	27
Tabuľka 3: Medzinárodné príjazdy do regiónu Amerika 2015	28
Tabuľka 4: Príjmy z medzinárodného turizmu v regióne Amerika 2015.....	28
Tabuľka 5: Regióny Chile	31
Tabuľka 6: Platobná bilancia Chile 2009-2015 (mil. USD).....	37
Tabuľka 7: Vývoj obchodnej bilancie (mld. USD)	38
Tabuľka 8: Hlavní exportní partneri Chile 2015	39
Tabuľka 9: Hlavní importní partneri Chile 2015.....	39
Tabuľka 10: Pamiatky UNESCO Chile.....	43
Tabuľka 11: Turistická ponuka v Chile podľa regiónov 2014	45
Tabuľka 12: Top 10 konkurencieschopných krajín podľa GCI indexu 2016.....	47
Tabuľka 13: Top 10 konkurencieschopných krajín v roku 2015	48
Tabuľka 14: Konkurencieschopnosť krajín v subregióne Južná Amerika za rok 2015	49
Tabuľka 15: Konkurencieschopnosť Chile v rámci prvého čiastkového indexu	50
Tabuľka 16: Konkurencieschopnosť Chile v rámci druhého čiastkového indexu	51
Tabuľka 17: Konkurencieschopnosť Chile v rámci tretieho čiastkového indexu	52
Tabuľka 18: Konkurencieschopnosť Chile v rámci štvrtého čiastkového indexu.....	52
Tabuľka 19: Medzinárodné príjazdy do Chile (tis.)	57
Tabuľka 20: Príjmy Chile z cestovného ruchu 2013, 2014 (v tis. USD).....	59
Tabuľka 21: Medzinárodné príjazdy do krajín Južnej Ameriky 2014, 2015	61
Tabuľka 22: Príjmy z medzinárodného cestovného ruchu v krajinách Južnej Ameriky.....	62
Tabuľka 23: Domáci cestovný ruch 2011-2012 (tis. ciest)	66
Tabuľka 24: Vývoj príjazdov, výjazdov a ciest Chile 2005-2015 (tis.)	71
Tabuľka 25: Top príjmové destinácie 2015.....	72
Tabuľka 26: Medzinárodné výjazdy 2014 (mil.).....	73
Tabuľka 27: Top 5 zdrojových krajín subregiónu Južná Amerika 2014.....	73
Tabuľka 28: Porovnanie ukazovateľov za rok 2015	80
Tabuľka 29: Krajiny Južnej Ameriky a ich umiestnenie v rámci vybraných veličín 2015	81
Tabuľka 30: Hodnoty použité v regresnej analýze.....	83
Tabuľka 31: Predikcia vývoja medzinárodných príjazdov do Chile 2016-2030.....	84

Zoznam grafov

Graf 1: Medzinárodné príjazdy vo svete 1995-2015 (mil.).....	24
Graf 2: Príjmy z medzinárodného turizmu 1995-2015 (mld. USD).....	24
Graf 3: Medzinárodné príjazdy do regiónu Amerika 2005-2015 (mil.).....	25
Graf 4: Príjmy z medzinárodného turizmu v regióne Amerika 2005-2015 (mld. USD).....	26
Graf 5: Vývoj HDP Chile 2007-2015 (mil. USD).....	33
Graf 6: Vývoj HDP per capita 2007-2015 (USD).....	34
Graf 7: Tempo rastu reálneho HDP 2007-2015 (% ročne).....	35
Graf 8: Miera nezamestnanosti v Chile 2007-2015 (%).....	36
Graf 9: Vývoj miery inflácie 2007-2015 (%).....	37
Graf 10: Porovnanie čiastkových indexov Chile a priemeru Južnej Ameriky.....	53
Graf 11: Vývoj medzinárodných príjazdov do Chile 2005-2015 (tis.).....	56
Graf 12: Zdrojové krajiny podľa počtu príjazdov do Chile 2014 (%).....	58
Graf 13: Zdrojové krajiny podľa počtu príjazdov do Chile 2014 (%).....	58
Graf 14: Motívy ciest za rok 2014 (%).....	58
Graf 15: Sezónnosť príjazdov do Chile 2014 (tis.).....	60
Graf 16: Príjazdy a príliv devíz podľa vstupu do krajiny (2014).....	60
Graf 17: Vývoj medzinárodných výjazdov Chilanov 2005-2014 (tis.).....	63
Graf 18: Odliv devíz 2005-2014.....	64
Graf 19: Výjazdy Chilanov podľa cieľovej destinácie 2005-2014 (tis.).....	64
Graf 20: Motívy zahraničných ciest Chilanov.....	65
Graf 21: Spotreba služieb cestovného ruchu rezidentami Chile 2005-2015 (mld. USD).....	67
Graf 22: Rozdelenie domácich ciest s prenocovaním podľa regiónu.....	68
Graf 23: Aktivity realizované rezidentami v roku 2012.....	69
Graf 24: Sezónnosť jednodenných ciest a ciest s prenocovaním za rok 2012.....	70
Graf 25: Dĺžka domácich ciest 2011, 2012.....	70
Graf 26: Vývoj príjazdov, výjazdov Chile 2005-2015 (tis.).....	72
Graf 27: Priamy vplyv cestovného ruchu na HDP (mld. CLP).....	75
Graf 28: Nepriamy vplyv cestovného ruchu na HDP (mld. CLP).....	76
Graf 29: Celkový vplyv cestovného ruchu na HDP (mld. CLP).....	77
Graf 30: Priamy vplyv cestovného ruchu na zamestnanosť (tis.).....	77
Graf 31: Priamy a celkový vplyv na zamestnanosť (tis. miest).....	78

Graf 32: Výdaje zahraničných turistov (mld. CLP)	79
Graf 33: Kapitálové investície do cestovného ruchu (mld. CLP)	79
Graf 34: Predikcia medzinárodných príjazdov do Chile 2016-2030	85

Zoznam obrázkov

Obrázok 1: Globálny index konkurencieschopnosti a jeho zložky	16
Obrázok 2: Index konkurencieschopnosti destinácií turizmu a jeho zložky	17
Obrázok 3: Politická mapa Chile	30
Obrázok 4: Mapa regiónov Chile	31
Obrázok 5: Sociálne triedy v Chile a rozloženie bohatstva	35